

FIU-jaaroverzicht 2009

Financial Intelligence Unit-Nederland

FIU-jaaroverzicht 2009

Financial Intelligence Unit-Nederland

Inhoud

Inhoud	2
Voorwoord	5
Managementsamenvatting	7
1 Een organisatie in beweging	9
2 Ketensamenwerking	
2.1 Schakels in de keten	13
2.2 Melden	13
2.3 Toezicht	15
2.4 Opsporen	16
2.5 Vervolgen	19
2.6 Ontnemen	19
3 Praktijkvoorbeelden	
3.1 Roemeense criminele organisatie	23
3.2 Softdrugstransport naar het Verenigd Koninkrijk	23
3.3 Eén miljoen aan contanten	23
3.4 Diefstal door babbeltruc	24
3.5 Studenten uit risicolanden	24
4 Producten en diensten	
4.1 Regionale transactiebeelden	27
4.2 Kennisdocumenten	27
4.3 Internationale geldstroomrapportages	27
4.4 FinEC	27
4.5 Vastgoed Intelligence Centre	28
4.6 Financieel Expertise Centrum	29
4.7 Opleiding en training	29
5 Over de grenzen	
5.1 Internationale samenwerking	31
5.2 Het Koninkrijk der Nederlanden	32
5.3 Financial Action Task Force	33
5.4 Egmont Group	34
5.5 FIU.NET	34
5.6 AWF Sustrans	35
5.7 Meldpunt proliferatie financiering	35

6 FIU-Nederland in kengetallen

6.1	Introductie	39
6.2	Totaalcijfers	40
6.3	Money transferaanbieders	49
6.4	Kengetallen exclusief money transfers	54

7 Investeren in de toekomst

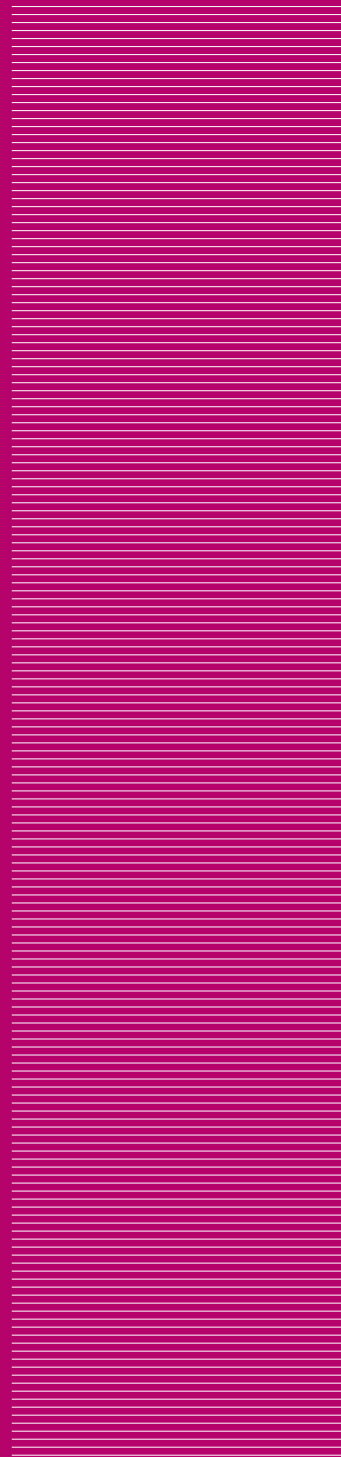
7.1	Veranderende wetgeving	67
7.2	Beleidsdoelstellingen 2010	68
7.3	Vooruitblik	68

8 De organisatie FIU-Nederland

8.1	Profiel FIU-Nederland	71
8.2	Organogram	71
8.3	Personeelsbeleid	72

Bijlage 1	Lijst van gebruikte afkortingen	75
Bijlage 2	Witwasjurisprudentie 2009	77
Bijlage 3	Indicatorenlijst	79

	Colofon	82
--	---------	----

Voorwoord

Met gepaste trots presenteer ik u het jaarverslag van de FIU-Nederland.

Het jaar 2009 kenmerkt zich door een aanzienlijke afname in het aantal gemelde ongebruikelijke transacties. Sinds 2002 ontving de FIU-Nederland nooit minder meldingen. Dit roept uiteraard om verklaringen, die gedeeltelijk ook worden gegeven in dit jaaroverzicht. Eén van de logische verklaringen is de financiële crisis: 2009 is een dieptepunt gebleken voor wat betreft de verkoop van onder andere vastgoed en auto's. Er zullen op deze markten dan ook simpelweg minder ongebruikelijke transacties zijn uitgevoerd. Meer bepalend voor het dalende aantal ongebruikelijke transacties is echter de afname van het aantal money transfermeldingen. Diverse wijzigingen die zijn opgetreden op de money transfermarkt lijken hiervoor een eerste verklaring te bieden.

De vraag is legitiem hoe de afname van het aantal meldingen dient te worden gewaardeerd. Als van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) een preventieve werking uitgaat en de melders hun werkwijzen hierop hebben aangepast, kan de daling als een positief signaal geïnterpreteerd worden. Dit zou betekenen dat er minder ongebruikelijke transacties plaatsvinden en dat de financiële markt meer integer is geworden. Dit is uiteraard een groot goed. Als echter de oorzaak voor de daling is gelegen in een afnemende alertheid van de meldende instellingen, dan is dit reden tot zorg. Uiteraard zullen de verklaringen voor het verminderde aantal meldingen aan de FIU-Nederland, gedeeltelijk door de melders en de toezichthouders zelf gegeven moeten worden.

In 2009 is door de FIU-Nederland, naast de verwerking en bewerking van gemelde transacties, een groot aantal andere activiteiten ondernomen. Er zijn met de pilotregio's binnen het FinEC-programma goede samenwerkingsafspraken gemaakt. De FIU-Nederland is in samenspraak met deze politieregio's overeengekomen welke intelligence- en analyseproducten aan hen geleverd zullen worden. Deze samenwerking verloopt goed; hoewel de concrete resultaten nog zichtbaar moeten worden, zien de regio's duidelijk de meerwaarde van (producten van) de FIU-Nederland.

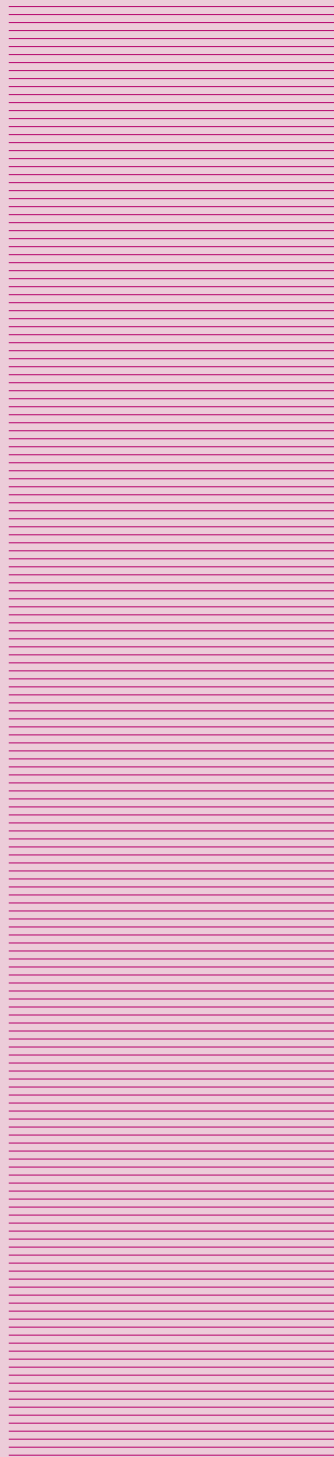
De staatkundige hervorming waarbij Bonaire, St. Eustatius en Saba als openbare lichamen van Nederland geïntegreerd zullen worden, heeft als consequentie dat de FIU-Nederland voor deze eilanden een meldpunt zal gaan inrichten. In 2009 zijn de plannen hiervoor ontwikkeld in nauw overleg met de huidige meldpunten op Curaçao en Aruba en de relevante ministeries.

In 2009 zijn ook stappen gezet om de FIU-Nederland om te vormen tot de herkenbare unit die ze wil zijn. De geschiedenis van deze unit, die is gevormd door het samengaan van het MOT en het BLOM, zal voor wat betreft de functionele indeling van de interne organisatie, geheel worden losgelaten. De FIU-Nederland wil daarmee zo effectief en efficiënt mogelijk invulling geven aan haar werkprocessen.

Ten slotte is in 2009 definitief gekozen voor GoAML als nieuw ICT-systeem voor ongebruikelijke en verdachte transacties. De FIU-Nederland zal dit systeem, dat speciaal voor FIU's is ontworpen door de UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), eind 2010 in gebruik nemen.

Ik wens u veel genoegen bij het lezen van dit jaaroverzicht.

Hennie Kusters
Hoofd FIU-Nederland

Managementsamenvatting

In 2009 heeft de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-Nederland) weer veel activiteiten ondernomen in het kader van de diverse gestelde beleidsdoelstellingen. Zo is flink geïnvesteerd in voorlichting richting melders en opsporing. Verder is de samenwerking aangegaan met Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en is de FIU-Nederland als partner gaan deelnemen in het Vastgoed Intelligence Centre (VIC). Ook is de samenwerking met de pilotregio's binnen het programma Financieel Economische Criminaliteit (FinEC regio's), de Nationale Recherche en de twee opsporingssteams witwassen van de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD) verder uitgebouwd.

Om de partners te ondersteunen in hun werkzaamheden is een groot aantal analyseproducten opgeleverd, waaronder regionale transactiebeelden voor de politieregio's en internationale geldstroomrapportages voor de buitenlandse liaison officers. Ook is een kennisdocument opgesteld met betrekking tot casino's en witwassen. Verder is door de FIU-Nederland deelgenomen aan twee projecten van het Financieel Expertise Centrum (FEC): het vervolproject hypotheekfraude en het National Threat Assessment Witwassen. Internationaal is, naast de onverminderde gegevensuitwisseling via FIU.NET, gewerkt aan twee samenwerkingsprojecten met Zweden en het Verenigd Koninkrijk. Ook is actief deelgenomen aan de Financial Action Task Force (FATF) vergaderingen en heeft de FIU-Nederland ondersteunende activiteiten verricht in het kader van het Nederlandse FATF-voorzitterschap vanaf 1 juli 2009. Ook is geparticipeerd in diverse bijeenkomsten van de Egmont Group. Hoogtepunt in dit kader is de verkiezing van het hoofd van de FIU-Nederland tot voorzitter van de IT working group, waarmee zij ook lid is geworden van de Egmont Committee. Ten slotte is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar het inrichten van een meldpunt op de BES eilanden voor oktober 2010.

Ongebruikelijke transacties

In 2009 ontving de FIU-Nederland een kleine 164.000 meldingen; het laagste aantal in de afgelopen zeven jaar. Vooral het aantal money transfermeldingen neemt af. Met iets minder dan 148.000 money transfermeldingen is dit aantal gedaald tot op het niveau van 2006. Opvallend is dat zowel het aantal objectief- als subjectief gemelde money transfers terugloopt. Er zijn diverse wijzigingen opgetreden in de money transfermarkt, waaronder het wegvallen van een grote agent. Dit lijkt een verklaring te bieden voor de forse daling van het aantal gemelde money transfers ten opzichte van de voorgaande jaren.

Daarnaast zijn er in 2009 ruim 16.000 niet-money transfers gemeld; circa 4.000 minder dan het jaar ervoor. De daling is met name zichtbaar bij de banken en de handelaren in zaken van grote waarde. De financiële crisis biedt hiervoor ten minste één verklaring: er zijn in 2009 onder andere minder vastgoedobjecten en auto's verkocht dan sinds vele jaren het geval was. Dit heeft er ongetwijfeld toe geleid dat er minder ongebruikelijke transacties zijn uitgevoerd.

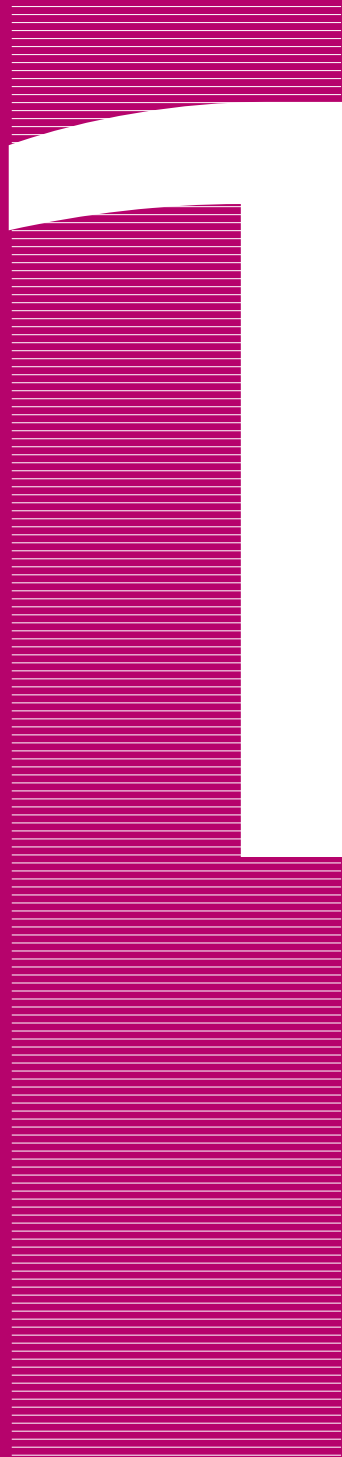
Een uitzondering wordt gevormd door de meldsectoren overheid en vrije beroepsbeoefenaars, waar zich een stijging van het aantal meldingen aftekent. Bij de overheid is deze stijging ingegeven door een toename in het aantal aangiften van liquide middelen bij de douane. Van de vrije beroepsbeoefenaars zijn het vooral de accountants en de belastingadviseurs die meer melden. De FIU-Nederland kan deze stijging voor een groot deel relateren aan de inkeerregeling^{1/}.

Verdachte transacties

Door het aanzienlijk kleinere aantal ongebruikelijke transacties dat in 2009 is gemeld, heeft de FIU-Nederland ook minder transacties verdacht kunnen verklaren. Er zijn 32.100 transacties doorgemeld aan de opsporing, waaronder 28.647 money transfers.

Door de versterkte samenwerking met een groot aantal opsporingsinstanties worden de verdachte transacties steeds meer gebruikt voor lopende of nieuwe opsporingsonderzoeken. Op één na hebben alle FinEC regio's in 2009 meer bevestigingen gedaan via het Intranet Verdachte Transacties (IVT). Een opvallende stijging is vooral waar te nemen in de regio Kennemerland. Voor de overige regio's en opsporingsdiensten geldt dat het gebruik van IVT in sommige gevallen toe- en in andere gevallen is afgenomen.

^{1/} Regeling die belastingplichtigen in staat stelt hun onjuist opgegeven of verzwegen buitenlandse vermogen alsnog aan te geven bij de Belastingdienst, zonder hiervoor strafrechtelijk te worden vervolgd.

1 Een organisatie in beweging

De Financial Intelligence Unit-Nederland (FIU-Nederland) is een organisatie die continu in beweging is. Voor 2009 was een van de belangrijke doelstellingen stappen te zetten om de samenhang en afstemming tussen de ketenpartners op regionaal en landelijk niveau te verbeteren. Ook is de wens uitgesproken om meer proactief te handelen door goed op de hoogte te zijn van risico's en ontwikkelingen.

Terugblik beleidsdoelstellingen

De FIU-Nederland voert haar werkzaamheden jaarlijks uit op basis van een jaarplan waarin de beleidsdoelstellingen zijn opgenomen. De beleidsdoelstellingen die zijn opgenomen in het jaarplan zijn gebaseerd op de taken van de FIU-Nederland zoals beschreven in artikel 13 WWFT, de aanbevelingen van de Financial Action Task Force (FATF) over de taken van FIU's en het besluit van de Raad van de Europese Unie inzake samenwerking van financiële inlichtingeneenheden (2000/642/JBZ).

Voor 2009 kunnen de belangrijkste beleidsdoelstellingen als volgt worden weergegeven:

- De FIU-Nederland maakt effectief gebruik van haar gegevens teneinde witwassen en financieren van terrorisme te voorkomen.
- De FIU-Nederland bevordert meer en beter gebruik van haar informatie door de opsporing.
- De FIU-Nederland gebruikt haar informatie voor onderzoek naar ontwikkelingen op het gebied van witwassen en de financiering van terrorisme.
- De FIU-Nederland vervult een actieve rol in internationaal verband.
- De FIU-Nederland ontwikkelt zich verder als professionele organisatie.

Hier wordt voor de diverse doelstellingen kort ingegaan op enkele belangrijke resultaten. Uiteraard komen diverse resultaten ook elders in het jaaroverzicht aan de orde.

De FIU-Nederland maakt effectief gebruik van haar gegevens

In 2009 heeft FIU-Nederland onder andere enkele succesvolle voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd, zoals voor de meldergroepen advocaten en geldtransactiekantoren. Ook aan instanties als de Bank Nederlandse Gemeenten, de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) en de Nederlandse Juweliersvereniging is voorlichting gegeven. Verder is de samenwerking met de toezichthouders voortgezet en is nader invulling gegeven aan de verruimde mogelijkheden om informatie met de toezichthouders uit te wisselen. Ook is samenwerking gezocht met de recent opgerichte Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's) en zijn de mogelijkheden voor onderlinge informatie-uitwisseling onderzocht. Verder is de FIU-Nederland als partner gaan deelnemen in het Vastgoed Intelligence Centre (VIC).

De FIU-Nederland bevordert meer en beter gebruik van haar informatie door de opsporing

Deze doelstelling is vormgegeven door met meerdere partners de samenwerking te zoeken of te intensiveren. Zo is met name geïnvesteerd in de samenwerking met de FinEc regio's, de Nationale Recherche en de twee opsporingsteams witwassen van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst-Economische controledienst (FIOD-ECD). Verder is aandacht besteed aan de voorlichting richting de opsporing (onder andere de nieuw opgestarte FinEc-teams) en zijn ook op het gebied van de financiering van terrorisme enkele interessante zaken met de opsporing gedeeld. Ten slotte is aandacht besteed aan opleiding, training en voorlichting voor de opsporing.

De FIU-Nederland gebruikt haar informatie voor onderzoek naar ontwikkelingen op het gebied van witwassen en de financiering van terrorisme

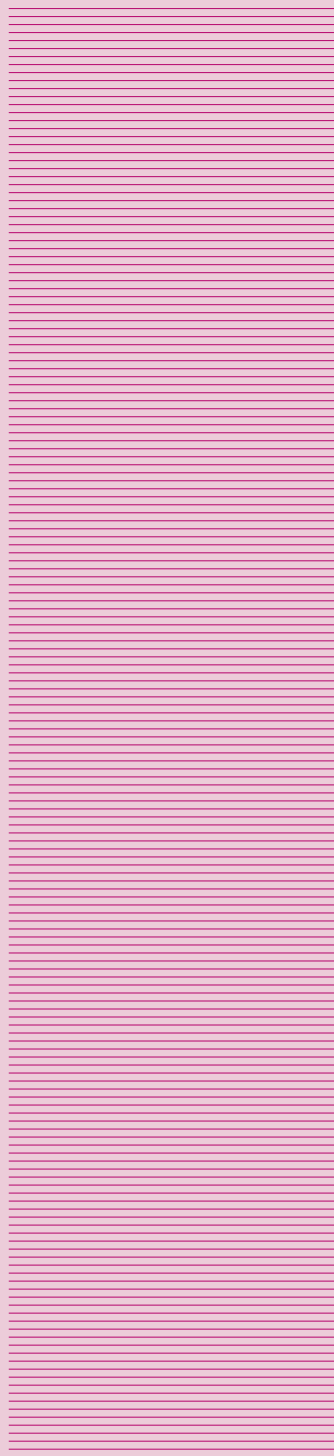
Aan deze doelstelling is voldaan door het genereren van diverse analyseproducten, waaronder regionale transactiebeelden voor een groot deel van de regiokorpsen en acht internationale geldstroomrapportages voor politie liaisons in het buitenland, aangevuld met enkele verdiepingsrapportages. Ook is een kennisdocument opgesteld met betrekking tot casino's en witwassen. Verder heeft de FIU-Nederland deelgenomen aan twee FEC-projecten: het vervolgproject hypotheekfraude en het National Threat Assessment Witwassen.

De FIU-Nederland vervult een actieve rol in internationaal verband

In 2009 heeft de FIU-Nederland een actieve rol in internationaal verband gespeeld door internationale samenwerkingsprojecten aan te gaan met de FIU-Zweden en met SOCA (Serious Organised Crime Agency) in het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast is actief deelgenomen aan de FATF-vergaderingen. Er zijn diverse beleidsnotities opgesteld, waaronder de Global en National Threat Assessment. Halverwege het jaar heeft Nederland de voorzittersrol van de FATF op zich genomen. Aan deze taak is uitvoering gegeven door een delegatie van het ministerie van Financiën, waarbij de FIU-Nederland ondersteuning heeft verleend. Ook is in 2009 deelgenomen aan alle van de Egmont Group-vergaderingen. Het hoofd van de FIU-Nederland is dit jaar gekozen tot voorzitter van de IT Working Group en maakt nu deel uit van de Egmont Committee. Op het gebied van de staatrechtelijke hervormingen van de Koninkrijksdelen heeft de FIU-Nederland een verkennde studie uitgevoerd naar het inrichten van een meldpunt op de BES-eilanden (Bonaire, St. Eustatius en Saba) voor oktober 2010.

De FIU-Nederland ontwikkelt zich verder als professionele organisatie

In 2009 is door de FIU-Nederland vooruit gekeken naar de manier waarop zij zich verder kan ontwikkelen om ook in de toekomst als professionele organisatie te functioneren. Daarbij is nadrukkelijk de wens uitgesproken de werkprocessen opnieuw in te richten en af te stappen van de historische indeling waarin de vroegere organisaties (MOT en BLOM) nog als aparte onderdelen in de organisatie waren te herkennen. Eind 2009 is een eerste stap genomen in de daadwerkelijke samenvoeging van een deel van deze organisatie-onderdelen. Ook is in 2009 de basis gelegd voor een nieuw ICT-systeem en is de Rijkshuisstijl ingevoerd.

2 Ketensamenwerking

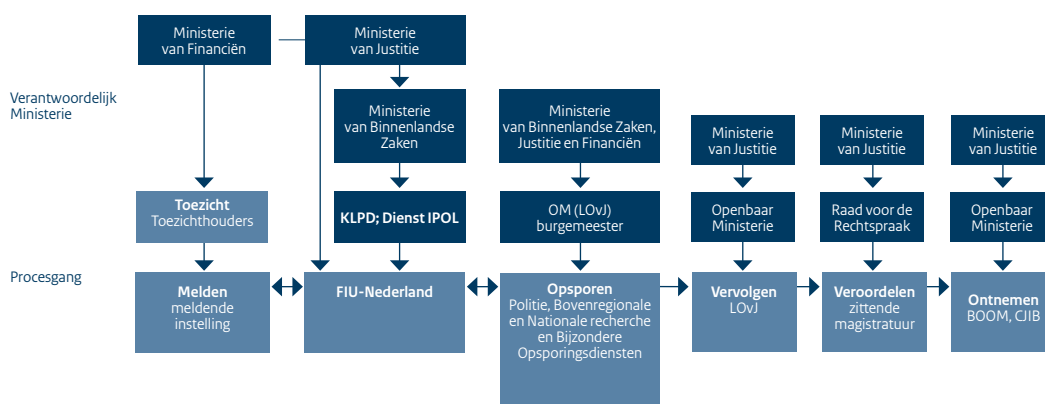
2.1 Schakels in de keten

Ketens bieden de mogelijkheid om verschillende activiteiten te verbinden in een samenhangend proces waardoor efficiency en prestatievoordelen worden gerealiseerd. Organisaties in een keten zijn beter in staat doelen te bereiken doordat zij gericht zijn op een overstijgend, maatschappelijk ketendoel.

‘Het voorkomen en bestrijden van witwassen en de financiering van terrorisme’ is een doel dat geen van de actoren afzonderlijk kan bereiken. Het is duidelijk dat krachtenbundeling – van toezicht tot en met opsporing, vervolging en ontneming – noodzakelijk is om effectief op te treden.

Diverse opeenvolgende activiteiten en inspanningen (melden, toezicht, opsporen, vervolgen, veroordelen, ontnemen) dragen bij aan het bereiken van dit ketendoel. Dit wordt ook wel de handavingsketen genoemd. Verschillende instanties belichamen deze handhaving: meldende instellingen, toezichthouders, (bijzondere) opsporingsinstanties, het Openbaar Ministerie (OM) en de rechtsprekende macht. In de executiefase (niet alleen strafoplegging, maar ook het ontnemen van crimineel vermogen) spelen het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM) en het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) een belangrijke rol.

Handavingsketen Witwassen en terrorismefinanciering

2.2 Melden

Diverse instellingen ^{1/} zijn bij wet verplicht om een ongebruikelijke transactie die (mogelijk) te maken heeft met witwassen en/of de financiering van terrorisme te melden bij de FIU-Nederland. Een transactie is ongebruikelijk wanneer deze voldoet aan één of meerdere meldindicatoren. De indicatoren zijn voor melders een hulpmiddel om te bepalen of een transactie verband houdt met witwassen of het financieren van terrorisme. Een overzicht van de indicatoren is opgenomen in bijlage 3.

De ongebruikelijke transacties moeten onverwijld worden gemeld, maar in ieder geval binnen veertien dagen nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie is vastgesteld. Melding is verplicht wanneer sprake is van een voorgenomen of een uitgevoerde transactie bij het verlenen van een dienst in de zin van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT).

^{1/}

In navolging van Artikel 1 van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme wordt gesproken over meldende ‘instelling’.

Alle meldingen van ongebruikelijke transacties worden opgenomen in een zwaar beveiligde database, ook wel ‘de buffer’ genoemd. Aangezien een ongebruikelijke transactie niet per definitie een verdachte transactie is, worden meldingen van ongebruikelijke transacties zeer vertrouwelijk behandeld. Alleen

geautoriseerde medewerkers van de FIU-Nederland hebben toegang tot deze afgeschermd database. Het vertrouwelijk omgaan met ongebruikelijke transactie-informatie is een voorwaarde om samen te werken met melders en buitenlandse FIU's.

Terugkoppeling

Voor de FIU-Nederland is een goede samenwerking met de meldende instellingen bijzonder belangrijk. Alleen met kwalitatief goede meldingen is snel en effectief onderzoek mogelijk naar eventuele betrokkenheid van personen bij witwassen of het financieren van terrorisme. Regelmatig vindt dan ook overleg plaats met vertegenwoordigers van de meldende instellingen om de kwaliteit van de meldingen te verhogen. In dit kader informeert de FIU-Nederland instellingen over kenmerken die tot herkenning van risicovolle transacties kunnen leiden.

Strafrechtelijke vrijwaring

Op basis van de WWFT verkrijgen melders een wettelijke vrijwaring als zij een ongebruikelijke transactie melden. Op deze wijze kunnen ongebruikelijke transacties worden gemeld zonder dat melders daar strafrechtelijk op kunnen worden aangesproken. De vrijwaring heeft alleen rechtskracht wanneer de melding te goeder trouw en rechtmatig heeft plaatsgevonden. De wetgever heeft bewust gekozen tot het opnemen van deze vrijwaringsclausule om melders te beschermen als zij melding doen van ongebruikelijke transacties die op verzoek van cliënten worden verricht.

Civielrechtelijke aansprakelijkheid

Diegene die beroeps- of bedrijfsmatig een dienst verleent en een verrichte of voorgenomen transactie heeft gemeld aan de FIU-Nederland, zou door een cliënt civielrechtelijk kunnen worden aangesproken uit wanprestatie of onrechtmatige daad. Echter, op basis van de WWFT is een melder niet aansprakelijk voor eventuele schade die voortvloeit uit een melding. In de WWFT is de civielrechtelijke aansprakelijkheid aangegeven in artikel 20. Er is wel een voorbehoud ingebouwd, namelijk indien aannemelijk wordt gemaakt dat, gelet op de feiten en omstandigheden van het geval, in redelijkheid, niet tot melding had mogen worden overgegaan.

Van ongebruikelijk naar verdacht

Onder verantwoordelijkheid van het hoofd van de FIU-Nederland kan een ongebruikelijke transactie verdacht worden verklaard. Dit kan op vier manieren:

- 1 Door een ongebruikelijke transactie geautomatiseerd te matchen met de volgende gegevensbestanden:
 - de Verwijzingsindex Recherche Onderzoeken en Subjecten (VROS-register) van de politie. Het VROS-register bevat gegevens van natuurlijke- en rechtspersonen die onder de aandacht staan van Criminele Inlichtingen Eenheden. Daarnaast bevat het VROS gegevens van natuurlijke- en rechtspersonen die onderwerp zijn van een rechercheonderzoek ;
 - een bestand met subjectgegevens van het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM), en
 - een bestand met subjectgegevens van het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB).
- 2 Na eigen onderzoek door de FIU-Nederland wordt de ongebruikelijke transactie veredeld en relevant geacht voor de opsporing.
- 3 Door een verzoek van de Landelijk Officier van Justitie witwassen (LOVJ-verzoek) aan het hoofd van de FIU-Nederland om opsporingsinformatie uit een lopend onderzoek te matchen met ongebruikelijke transactie informatie ^{2/}.
- 4 Naar aanleiding van een bevraging van een FIU in het buitenland.

Bewaartermijnen

Meldingen van ongebruikelijke transacties worden gedurende een periode van vijf jaar in de afgeschermd database bewaard. Als een transactie na vijf jaar nog de status ongebruikelijk heeft, wordt deze uit de database verwijderd en vernietigd.

^{2/}
Zie voor nadere toelichting
LOVJ-verzoek paragraaf 2.5.

2.3 Toezicht

Zoals in paragraaf 2.2 al is aangegeven, zijn diverse instellingen bij wet verplicht om ongebruikelijke transacties te melden aan de FIU-Nederland. Deze instellingen zijn onder te verdelen in verschillende groepen, zoals de vrije beroepsbeoefenaars, financiële instellingen en handelaren in zaken van grote waarde. Het toezicht op het juist naleven van de meldplicht wordt uitgeoefend door toezichthouders, met wie de FIU-Nederland regelmatig overleg voert. In samenwerking met de toezichthouders geeft de FIU-Nederland ook voorlichting aan diverse groepen melders. Omdat in de WWFT de mogelijkheden voor informatie-uitwisseling zijn toegenomen, is in het afgelopen jaar regelmatig informatie met toezichthouders uitgewisseld.

Vrije beroepsbeoefenaars

Een van de groepen vrije beroepsbeoefenaars die een meldplicht hebben zijn de makelaars. In 2009 is periodiek (1 x per kwartaal) overleg geweest tussen de brancheverenigingen, de toezichthouder (Belastingdienst Holland-Midden) en de FIU-Nederland. Dit alles met als doel de bewustwording van de meldplicht binnen deze groep te vergroten. Dit heeft echter (nog) niet geleid tot extra meldingen. Samen met de toezichthouder heeft de FIU-Nederland een aantal maal een presentatie verzorgd bij een regiobijeenkomst van makelaars.

Wat betreft de overige vrije beroepsbeoefenaars is er regelmatig overleg met het Bureau Financieel Toezicht (BFT) waarbij vooral wordt gesproken over het meldgedrag en de kwaliteit van de meldingen. Daarnaast wordt informatie uitgewisseld over vrije beroepsbeoefenaars die zich niet aan de meldplicht hebben gehouden. Ook worden geanonimiseerde casussen besproken om hier met elkaar van te leren. Op 17 maart 2009 is er in samenwerking met de Nederlandse Orde van Advocaten en het BFT een relatiedag voor de advocatuur georganiseerd.

Financiële instellingen

Toezichthouder voor de financiële instellingen is De Nederlandsche Bank (DNB). In 2009 heeft meerdere keren overleg plaatsgevonden met DNB. Omdat in de WWFT de mogelijkheden voor informatie-uitwisseling zijn toegenomen, heeft de FIU-Nederland in de tweede helft van 2009 een analyse voor DNB gemaakt omtrent het meldgedrag van financiële instellingen. Het is de bedoeling om dit in 2010 om te zetten naar een structurele uitwisseling van informatie op het gebied van het meldgedrag.

In het afgelopen jaar heeft verder overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de creditcardmaatschappijen, de toezichthouder en de FIU-Nederland. Het accent in dat overleg lag op de mogelijkheid van het herkennen van transacties die te relateren zijn aan het financieren van terrorisme.

Ook is in 2009 voor geldtransactiekantoren een succesvolle relatiedag gehouden met als leidend thema het belang van analyse voor alle partijen. De relatiedag is in samenwerking met de DNB en de Vereniging voor Geldtransactiekantoren (VGK) georganiseerd.

Gezien het geringe aantal meldingen van trustkantoren wordt met medewerking van de toezichthouder DNB voor deze meldgroep in 2010 een relatiedag georganiseerd.

Handelaren in zaken van grote waarde

In 2009 is ongeveer één keer per kwartaal overleg geweest met de toezichthouder Belastingdienst Holland-Midden Unit MOT-Ordering. Ook is verder vorm gegeven aan de informatie-uitwisseling met de toezichthouder door melders en/of meldgedrag te bespreken die bij toezichtbezoek of onderzoek door FIU-Nederland naar voren zijn gekomen. Daarnaast is de uitwisseling van gegevens met betrekking tot het meldgedrag in 2009 verder gestandaardiseerd, waardoor deze verzoeken sneller kunnen worden afgehandeld. De toezichthouder en FIU-Nederland geven gezamenlijk voorlichting en stemmen vragen van melders over de meldplicht af, waarbij de toezichthouder leidend is. Nieuwe medewerkers van de toezichthouder krijgen tijdens hun opleiding een presentatie van de FIU-Nederland.

3/

Een in het IVT opgenomen verdachte transactie heeft de status van een 'politiegegeven' conform de Wet en Besluit Politiegegevens per 1 januari 2008. De verdacht verklaarde transactie hoeft nog niet verdacht te zijn in de zin van artikel 27 Wetboek van Strafvordering.

2.4 Opsporen

De door de FIU-Nederland verdacht verklaarde transacties worden via de database Intranet Verdachte Transacties (IVT) ^{3/}, ter beschikking gesteld aan de opsporingsautoriteiten. De politiegegevens uit het IVT kunnen worden gebruikt voor de uitvoering van de politietaak en daaraan verwante taken die in de Wet Politiegegevens staan vermeld. De bewaartermijn voor verdachte transacties is gesteld op 10 jaar en alleen geautoriseerden hebben toegang tot het IVT.

IVT-bevragingen

In 2009 hebben (bijzondere) opsporingsdiensten meer gebruikgemaakt van verdachte transactie-informatie. De stijging is onder meer af te leiden uit het toegenomen aantal bevragingen van het IVT. Ook het aantal processen-verbaal dat is opgesteld op basis van verdachte transacties is gestegen en wel met 7%.

Tabel 2.1 Aantal IVT-bevragingen 2008-2009

Jaar	2009				2008				Eindtotaal	
	Opsporingsdienst	Details	PV	Rapport	Totaal 2009	Details	PV	Rapport		Totaal 2008
<i>FinEC regio's</i>										
Kennemerland	11.872	100	184	12.156	3.443	37	229	3.709	15.865	
Flevoland	2.042	25	159	2.226	3.132	16	205	3.353	5.579	
Gelderland-Midden	717	40	255	1.012	1.857	37	943	2.837	3.849	
Hollands Midden	1.181	66	85	1.332	1.316	42	319	1.677	3.009	
IJsselland	1.038	105	158	1.301	1.115	38	344	1.497	2.798	
<i>Overige regio's</i>										
Rotterdam-Rijnmond	18.879	551	344	19.774	13.901	556	380	14.837	34.611	
KLPD	15.407	259	661	16.327	15.281	255	882	16.418	32.745	
KMAR	8.258	188	304	8.750	3.957	51	406	4.414	13.164	
Utrecht	3.991	70	214	4.275	5.898	18	542	6.458	10.733	
Midden- en West-Brabant	3.266	10	113	3.389	6.762	41	129	6.932	10.321	
Amsterdam-Amstelland	4.902	116	126	5.144	3.215	68	51	3.334	8.478	
Boom	3.581	8	68	3.657	4.765	2	5	4.772	8.429	
Haaglanden	3.265	134	157	3.556	2.566	64	116	2.746	6.302	
Brabant-Noord	2.847	18	112	2.977	1.687	14	239	1.940	4.917	
Noord-Holland-Noord	1.258	73	49	1.380	3.131	114	85	3.330	4.710	
FIOD-ECD	1.634	0	0	1.634	2.564	0	0	2.564	4.198	
Zuid-Holland-Zuid	947	19	51	1.017	3.004	78	69	3.151	4.168	
Groningen	857	13	49	919	2.922	86	88	3.096	4.015	
Zeeland	803	5	210	1.018	1.569	12	855	2.436	3.454	
Noord- en Oost-Gelderland	1.014	32	183	1.229	1.295	11	623	1.929	3.158	
Twente	910	13	244	1.167	1.266	60	321	1.647	2.814	
Brabant-Zuid-Oost	765	8	81	854	805	38	34	877	1.731	
Zaanstreek-Waterland	416	21	27	464	958	121	81	1.160	1.624	
Limburg-Noord	676	10	78	764	831	3	25	859	1.623	
Limburg-Zuid	730	41	22	793	658	22	108	788	1.581	
SIOD	830	16	322	1.168	265	3	120	388	1.556	
Gelderland-Zuid	782	8	324	1.114	321	4	99	424	1.538	
Friesland	300	5	150	455	635	3	401	1.039	1.494	
Drenthe	527	8	57	592	740	44	32	816	1.408	
Gooi en Vechtstreek	182	4	95	281	161	1	103	265	546	
IR-Midden-Nederland	0	0	0	0	368	7	10	385	385	
Eindtotaal	93.877	1.966	4.882	100.725	90.388	1.846	7.844	100.078	200.803	

BIBOB

De FIU-Nederland is betrokken bij onderzoeken door het Bureau Bevordering Integriteit Beoordelingen Openbaar Bestuur (Bureau BIBOB) van het Ministerie van Justitie. In het jaar 2009 heeft de FIU-Nederland 263 screeningsverzoeken uitgevoerd inzake de Wet BIBOB. Normaal gesproken kan verdachte transactie-informatie alleen voor strafrechtelijke doeleinden worden gebruikt. In het belang van de preventie van bestuurlijke betrokkenheid bij criminaliteit is in het kader van de wet BIBOB een uitzondering gemaakt. Daarbij wordt steeds de zorgvuldige afweging gemaakt of het verstrekken van informatie de opsporing niet schaadt.

FIOD-ECD

De zeer goede samenwerking met de FIOD-ECD werd in 2009 gecontinueerd. Er werden in totaal 4.210 verdachte transacties, verdeeld over 1.293 dossiers, door de FIU-Nederland doorgemeld aan de FIOD-ECD. Gerubriceerd naar doormeldredenen zijn de aantallen als volgt:

Tabel 2.2 Aantal verdachte transacties en dossiers doorgemeld aan de FIOD-ECD, per kwartaal en per doormeldredenen

Aantal verdachte transacties				
Doormeldredenen	VROS	LOVJ- verzoek	Eigen onderzoek	Totaal
Kwartaal				
2009-1	159	1.002	387	1.548
2009-2	332	349	492	1.173
2009-3	336	159	109	604
2009-4	204	296	385	885
Totaal	1.031	1.806	1.373	4.210

Aantal dossiers				
Doormeldredenen	VROS	LOVJ- verzoek	Eigen onderzoek	Totaal
Kwartaal				
2009-1	148	56	83	287
2009-2	279	33	59	371
2009-3	305	15	25	345
2009-4	186	24	80	290
Totaal	918	128	247	1.293

Daarnaast werden als gevolg van ingediende LOVJ- en overige verzoeken, nog eens 3.151 reeds eerder doorgemelde verdachte transacties verstrekt aan de FIOD-ECD. Overigens heeft in 2009 de FIOD-ECD, met 1.335 ingediende verzoeken, van alle instanties het grootste aandeel (28%) in het totale aantal LOVJ-verzoeken. Van de verstrekte nieuwe transacties is het merendeel in behandeling genomen bij de FIOD-ECD Amsterdam (dit betreft aan vastgoed gerelateerde transacties) en bij de FIOD-ECD Haarlem (dit betreft overige mogelijke witwasttransacties). Daar waar transacties een specifiek werkterrein van de FIOD-ECD raakten, bijvoorbeeld BTW-carrouselfraude, zijn deze verstrekt aan de voor dit werkterrein verantwoordelijke FIOD-ECD vestiging.

De mogelijke witwasgerelateerde transacties zijn periodiek besproken met de LOVJ verbonden aan de FIU-Nederland. Tijdens dit overleg werd bepaald welke verdachte transacties uiteindelijk in behandeling werden genomen om opgewerkt te worden tot een strafrechtelijk onderzoek en welke FIOD-ECD vestiging dit uiteindelijk diende uit te voeren.

Binnen de FIU-Nederland wordt ter voorbereiding op de analyse van ongebruikelijke transacties onder andere gewerkt met query's. Een van deze query's richt zich op de diverse werkterreinen van de FIOD-ECD. De resultaten hiervan worden door de FIU-medewerkers samen met de liaisons van de FIOD-ECD geanalyseerd en overeenkomstig de richtlijnen eventueel verdacht verklaard.

In 2009 is voor 1.113 subjecten fiscale informatie verstrekt aan de FIU-Nederland, om de ongebruikelijke transacties van deze subjecten goed te kunnen analyseren. De fiscale informatie betrof niet alleen het subject zelf, maar ook aan het subject te relateren natuurlijke- en rechtspersonen.

Verder is in 2009 met de FIOD-ECD Eindhoven samengewerkt in een project gericht op coffeeshops en growshops. Daarbij zijn uit het totale aanwezige verdachte transactie-bestand transacties geselecteerd om te bezien of deze in aanmerking komen voor strafrechtelijke behandeling.

Aan de FIOD-ECD vestiging Amsterdam zijn, in het kader van het project Witte Loper, in 2009 acht start processen-verbaal aangeleverd.

Op verzoek van het Centraal Punt Witwassen van de FIOD-ECD, vestiging Haarlem, heeft een matching plaatsgevonden tussen de bestanden van de FIU-Nederland en de lijst met de zogenaamde ‘inkeeders’ (Nederlandse ingezetenen die hun vermogen, buiten medeweten van de Belastingdienst, hadden geparkeerd op buitenlandse spaarrekeningen). Hieruit kwam naar voren dat een aantal inkeeders mogelijk via de Belastingdienst trachtten hun crimineel vermogen wit te wassen.

KLPD - Wat ons bindt

Het KLPD werkt sinds enige tijd met het thema “Wat ons bindt”, waarbij de samenwerking tussen de verschillende diensten van het KLPD wordt versterkt. Om dit te realiseren zijn vijf operationele thema’s centraal gesteld, waarop met name de samenwerking wordt gezocht. Deze thema’s zijn:

- 1 **Nationaal en internationaal knooppunt voor informatie en intelligence**
- 2 **Bestrijden van zware en georganiseerde criminaliteit en terrorisme**
- 3 **Toezicht en opsporing op de diverse verkeersstromen**
- 4 **Operationele ondersteuning**
- 5 **Bewaken en beveiligen**

Ook de FIU-Nederland levert een bijdrage aan deze operationele thema’s. Zo deelt zij in het kader van het eerste thema zowel nationaal als internationaal informatie met de opsporing en andere instanties die witwassen en financiering van terrorisme bestrijden. Nationaal gebeurt dit onder andere door het beschikbaar stellen van verdachte transactie-informatie aan de opsporing, maar ook door bijdragen aan (criminaliteitsbeeld)analyses, het Nationaal Dreigingsbeeld en door het opstellen van regionale transactiebeelden. Internationale voorbeelden zijn de uitwisseling van transactie- informatie met andere FIU’s in en buiten Europa en het leveren van rapportages op het gebied van internationale geldstromen aan buitenlandse liaisonofficers.

Aan het tweede korpsthema draagt de FIU-Nederland onder andere bij door samen te werken met de Dienst Nationale Recherche op het gebied van het aanleveren van informatie voor concrete opsporingsonderzoeken en voor de door het KLPD vastgestelde lijst met de top honderd criminelen.

Verder werd door de FIU-Nederland actief deelgenomen aan verschillende operationele acties in het kader van het derde thema Toezicht en opsporing op de verkeersstromen. Deze acties concentreerden zich op de domeinen Spoor, Water, Lucht en Weg, waarbij met name opsporing op de thema’s drugs, witwassen en mensenhandel centraal stond.

Aan het vijfde thema Bewaken en beveiligen ten slotte, wordt een bijdrage geleverd door de aanlevering van informatie ten behoeve van dreigingsanalyses en dreigingsinschattingen

Financiering van terrorisme

In de periode 2008-2009 is er door verschillende onderdelen van de dienst IPOL van het KLPD, waaronder de FIU-Nederland, onderzoek gedaan naar de financiering van terrorisme (FinTer). Het doel van dit project was tweeledig: ten eerste het ontwikkelen van cliënt- en transactieprofielen aan de hand van reeds afgesloten terrorismeonderzoeken en ten tweede het verkrijgen van meer kennis en inzicht in de financiële handelwijze van bij terrorisme betrokken personen en groeperingen. De cliënt- en transactieprofielen zijn ontwikkeld op basis van transacties die mogelijk een risico inhouden in relatie tot terrorisme en de financiering van terrorisme.

De FIU-Nederland heeft op grond van de WWFT de mogelijkheid om profielen zoals hiervoor genoemd, op te nemen in 'aanbevelingen' en te verstrekken aan de financiële instellingen. Deze kunnen dan, mede op basis van die profielen, bepalen welke transacties risicovol zijn en die vervolgens melden aan de FIU-Nederland als zijnde ongebruikelijke transacties. De risicoprofielen zijn opgesteld in nauwe samenwerking met de financiële instellingen om te voorkomen dat de banken veel tijd steken in het onderzoeken van financiële stromen, terwijl dit niet bijdraagt aan het vinden van de meest relevante transacties.

Op grond van de cliëntprofielen werd een aantal ongebruikelijke transacties aan de FIU-Nederland gemeld. Ongeveer 10% hiervan werd doorgemeld als verdacht in verband met relaties met personen die onder de aandacht staan voor terrorisme of daarmee in contact staan (5%) en/of andere vormen van criminaliteit (5%).

De werkmethode die in het project is ontwikkeld is inmiddels geborgd in de organisatie. Er worden nu ook cliëntprofielen ontwikkeld die van toegevoegde waarde kunnen zijn voor de geldtransactiekantoren en de creditcardorganisaties bij het onderkennen van mogelijk aan terrorisme gerelateerde transacties. Gesprekken over de haalbaarheid van de voorgestelde cliëntprofielen worden in de loop van 2010 afgerond.

2.5 Vervolgen

Er bestaat een speciale band tussen de FIU-Nederland en de LOvJ die belast is met de bestrijding van witwassen en de financiering van terrorisme. De LOvJ is werkzaam bij het Functioneel Parket (FP) en vertegenwoordigt binnen de FIU-Nederland het bevoegd gezag. Samen met de overige leden van het managementteam van de FIU-Nederland is de LOvJ verantwoordelijk voor een efficiënt gebruik van ongebruikelijke en verdachte transacties. Efficiënt gebruik betekent onder andere het juist, rechtmatig en in zoveel mogelijk strafrechtelijke onderzoeken benutten van transactie-informatie. Om het gebruik van transactie-informatie te stimuleren voorziet de FIU-Nederland (bijzondere) opsporingsdiensten van kwalitatief hoogwaardige producten, zowel op aanvraag als op eigen initiatief.

LOvJ-verzoek

Net als het hoofd van de FIU-Nederland kan de LOvJ op verzoek van de politie, maar ook van ambtsgenoten, onderzoek laten doen naar mogelijke ongebruikelijke transacties van criminelen tegen wie een onderzoek loopt. Als dergelijke transacties inderdaad voorkomen in de database van de FIU-Nederland kunnen deze na goedkeuring van het hoofd FIU-Nederland 'verdacht' worden verklaard. De verdachte transacties kunnen vervolgens als zodanig worden doorgemeld aan de verzoekende opsporingsautoriteit. In hoofdstuk zes wordt een overzicht gegeven van het aantal ingediende LOvJ-verzoeken en het aantal transacties dat op grond van deze verzoeken is doorgemeld.

2.6 Ontnemen

Omdat de drijfveer voor criminaliteit meestal financieel gewin is, is het ontnemen van dit financiële gewin een belangrijk aandachtspunt. Ook de FIU-Nederland vindt ontneming van groot belang en levert hier een bijdrage aan door de samenwerking met het CJIB en het BOOM, die zich richten op het ontnemen van wederrechtelijk verkregen voordeel van criminelen onder het motto: "Misdad mag niet lonen".

Het Centraal Justitieel Incasso Bureau

Sinds het CJIB de taak heeft gekregen van het daadwerkelijk innen van de onherroepelijk opgelegde ontnemingsmaatregel, zijn het CJIB en de FIU-Nederland ketenpartners geworden. Deze samenwerking is in de loop van de jaren versterkt. Sinds 2008 zijn bij het CJIB buitengewoon opsporingsambtenaren aangewezen, wat het mogelijk heeft gemaakt om IVT-toegang aan het CJIB te verlenen. Daarnaast worden meerdere keren per jaar grote bestanden van het CJIB gematched met de data van de FIU-Nederland, waardoor ontneming wordt ondersteund.

Het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie (BOOM)

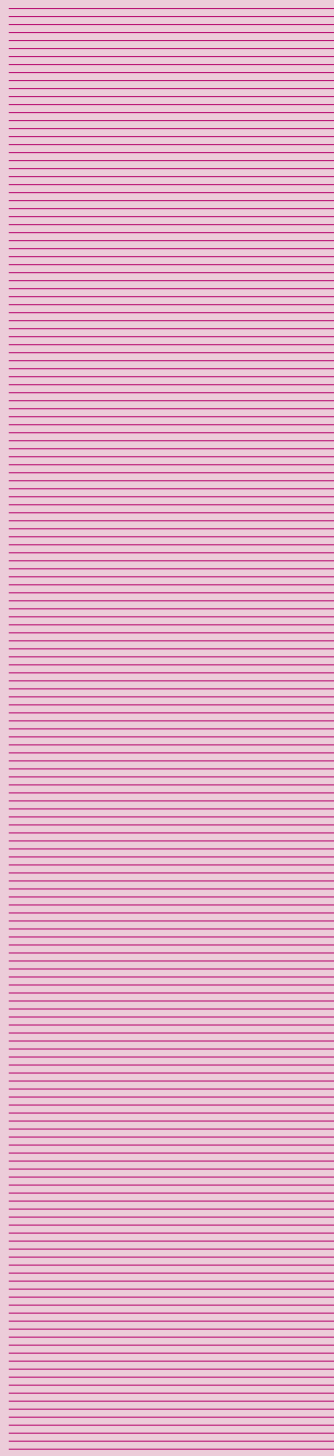
Het BOOM heeft als drie voornaamste taken: het wederrechtelijk verkregen vermogen van de verdachte crimineel te ontnemen, kennis en expertise van het ontnemen binnen het OM en onder de justitiële ketenpartners te verspreiden, en nationaal en internationaal conservatoir beslag te beheren.

Het BOOM richt zich vooral op complexe ontnemingszaken waarbij de verwachting bestaat een substantieel crimineel vermogen te ontnemen. Daarbij wordt een drempel gehanteerd van minimaal 100.000 euro aan crimineel voordeel.

Om de omvang vast te stellen van het crimineel vermogen en (beter) te achterhalen waar dat vermogen is ondergebracht, is een samenwerkingsconvenant opgesteld tussen het BOOM en de FIU-Nederland. In het samenwerkingsconvenant zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- het binnen de wettelijke kaders analyseren, veredelen en verdacht verklaren van ongebruikelijke transacties door de FIU-Nederland op basis van (onder meer) door het BOOM ter beschikking gestelde gegevens.
- het uitwisselen van gegevens, binnen de wettelijke kaders, betreffende verdachte transacties voor ontnemingsmaatregelen ten behoeve van het OM. In het bijzonder met betrekking tot het detecteren van vermogen en/of vermogensbestanddelen in het kader van lopende onderzoeken, een opgelegde, of nog op te leggen ontnemingsmaatregel.

De samenwerkingsovereenkomst biedt goede mogelijkheden om het ontnemen van wederrechtelijk verkregen vermogen te vergemakkelijken, maar heeft in 2009 nog niet het gewenste resultaat opgeleverd.

3 Praktijkvoorbeelden

In dit hoofdstuk treft u in de paragrafen 1 tot en met 4 enkele beschrijvingen aan van opsporingsonderzoeken waarin verdachte transactie-informatie een waardevolle rol heeft gespeeld. De laatste paragraaf biedt een voorbeeld van de wijze waarop informatie van de FIU-Nederland sturend is geweest om op bestuurlijk/preventief niveau een terreurdreiging te signaleren en aan te pakken.

3.1 Roemeense criminele organisatie

In een onderzoek naar een Roemeense criminele organisatie die zich bezighield met inbraken, diefstal, fraude, skimmen en witwassen heeft de FIU-Nederland informatie over 374 verdachte transacties ingebracht. De dadergroep maakte gebruik van woningen die door onderhuur waren verkregen en betaalde hiervoor een aanzienlijke huur in contanten. De woningen werden als uitvalsbasis gebruikt voor het plegen van strafbare feiten. Naar aanleiding van de uitgevoerde transacties en de in de verdachte panden aangetroffen verdovende middelen of apparatuur voor verdovende middelenhandel, kon een relatie worden gelegd tussen crimineel verkregen vermogen en de contante geldstroom waarmee de huur werd betaald. Tevens bleek uit de informatie dat nagenoeg elke onderhuurder meerdere verdachte transacties op zijn naam had staan en konden op basis van de geldstromen meerdere netwerken in kaart worden gebracht. In sommige panden werden vier of meer personen aangetroffen uit één netwerk. Door de informatie over de verdachte transacties konden tevens de verblijfsperiodes van de verdachten in Nederland worden bepaald. Hierbij bleek dat deze niet overeenkwamen met de afgelegde verklaringen.

3.2 Softdrugstransport naar het Verenigd Koninkrijk

Twee hoofdverdachten waren facilitair aan in Nederland opererende softdrugsorganisaties. Hun werkzaamheden bestonden uit het (laten) verzamelen en transporteren van grote partijen softdrugs. De softdrugs betroffen met name henneptoppen die met vrachtwagens naar het Verenigd Koninkrijk geëxporteerd werden. Met behulp van trustkantoren werd een 'kerstboom' aan buitenlandse rechtspersonen opgericht die hun statutaire zetel in zogenaamde belastingparadijzen hadden. De bankrekeningen van deze buitenlandse rechtspersonen werden onder meer gevoed met contante stortingen, de opbrengst van de verdovende middelentransporten. Vervolgens werden vanaf deze buitenlandse bankrekeningen facturen betaald voor de aanschaf/renovatie van diverse schepen. Een van de hoofdverdachten had een fictieve arbeidsovereenkomst waarbij vanuit het buitenland een riant salaris werd betaald. Op grond van deze arbeidsovereenkomst verkreeg hij een hypotheek voor de aanschaf van een woning. Door underground banking zijn honderdduizenden euro's naar het Verre Oosten getransfereerd, waar onroerend goed werd aangekocht. Informatie van de FIU-Nederland bracht de contante aankoop aan het licht van een auto die niet paste in het financiële plaatje van de verdachte. Ook kwamen contante stortingen naar voren die via postkantoren naar buitenlandse oorden waren verstuurd waar de verdachten, dan wel hun handlangers verbleven. Een melding van een notaris inzake het aanvragen van een bankrekening in het Verre Oosten gaf inzage in een aantal buitenlandse vennootschappen van de verdachten.

3.3 Eén miljoen aan contanten

Bij een gezamenlijke controle hebben de Duitse politie en douane de bestuurder van een Nederlandse auto naar zijn autopapieren gevraagd. Op de vraag of hij een geldbedrag van meer dan 10.000 euro vervoerde, antwoordde hij ontkennend. Maar toen hij zijn rijbewijs overhandigde, zag de Duitse beambte dat de bestuurder wel erg veel geld in zijn rijbewijstasje had. Hierop volgde een 'gründlich' onderzoek in de auto waarbij bijna een miljoen euro werd aangetroffen. De man werd aangehouden en zijn auto met het geld werd in beslag genomen. De Nederlander verklaarde dat hij onderweg was naar een land in de voormalige Sovjet-Unie om daar voor zijn vriendin een villa te kopen. Hij had het geld gekregen van zijn voormalige vennoot die in het Caribisch gebied aan het rentenieren was.

Uit onderzoek door de FIU-Nederland bleek dat de verdachte enkele malen middels money transfers geld overgemaakt had naar diezelfde voormalige Sovjetstaat en het Caribisch gebied. Ook bleek hij een regelmatige bezoeker van casino's te zijn en kennelijk een 'gelukkige hand' te hebben. Zijn voormalige medevenoot was een 'oude bekende' bij de politie ter zake handel in verdovende middelen. In het verdere onderzoek kwam naar voren dat deze medevenoot en de verdachte deel uitmaakten van een criminele organisatie die zich bezighield met handel in drugs en mensenhandel/mensensmokkel. Op enkele locaties in het buitenland werden in 'bedrijfspanden' grote hoeveelheden geld aangetroffen. Duidelijk werd dat beide verdachten voor hun criminele organisatie de winsten van hun criminele activiteiten probeerden wit te wassen.

3.4 Diefstal door babbeltruc

Een groep verdachten maakte zich schuldig aan diefstallen uit woningen van vooral (hoog-) bejaarden in het oosten en noorden van het land. Het ging vooral om insluipingen waarbij de daders de woningen binnenkwamen door middel van een babbeltruc. Zo stelden zij zich onder meer voor als medewerker van de thuiszorg en leidden de bewoner af, waarna anderen bankpassen, sieraden en contant geld wegnamen. Niet zelden werden de daders geholpen door hun vrouw en kinderen. De slachtoffers werden later gebeld, waarbij de beller zich voordeed als medewerker van de bank of zelfs als politieman om zo de pincode van de slachtoffers te ontfutselen. Vervolgens werd het banktegoed zoveel mogelijk weggenomen. Dit gebeurde bij banken door het hele land, in Duitsland en bij casino's. Onderzoek toonde aan dat het hier ging om een in het oosten woonachtige groep Roemenen.

Het onderzoeksteam heeft na inventarisatie ruim 34 zaken in behandeling genomen. Aan de hand van modus operandi werd de dadergroep vastgesteld. Er is gekozen voor een andere aanpak dan tot nu toe gebruikelijk, namelijk op basis van artikel 420 bis SR, beter bekend als het witwasartikel. Uit de database van de FIU-Nederland kwamen verschillende verdachte transacties naar voren, zoals transacties bij casino's en bij de Bank van Lening waar sieraden waren beleend, money transfers en aankopen van voertuigen. Mede op basis van deze informatie kreeg het onderzoeksteam een duidelijk beeld van alle bezittingen, inkomsten en uitgaven van de dadergroep. Bij doorzoeken in hun woningen werden onder andere vuurwapens en vals geld aangetroffen.

Inmiddels zijn de verdachten veroordeeld ter zake witwassen en een aantal andere feiten. De straffen variëren van zes maanden tot vier jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf en ook zijn ontnemingsvorderingen toegewezen.

Door deze aanpak werd het mogelijk om deze criminele groep een halt toe te roepen. Het witwasartikel is hier een uiterst effectief middel gebleken, temeer doordat het onderzoek relatief kort heeft geduurd en tot goede resultaten heeft geleid.

3.5 Studenten uit risicolanden

Veiligheidsdiensten en de Onderwijsinspectie maken zich zorgen over de honderden studenten uit landen zoals Pakistan, Afghanistan en Somalië, die in het kader van een uitwisselingsprogramma naar Nederland komen. Op basis van hun inschrijving bij een onderwijsinstelling ontvangen zij een visum, maar kort na aankomst in Nederland 'verdwijnen' ze. Door de studentenvisa wordt de asielprocedure vermeden en vindt er geen onderzoek plaats door de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) van het ministerie van Justitie. Het risico bestaat dat op deze manier personen naar Nederland komen die gerelateerd zijn aan terroristische groepen. De afgelopen jaren heeft zich een aantal incidenten voorgedaan waarbij personen waren betrokken die op basis van studentenvisa in Nederland verbleven. Zo hebben de Duitse autoriteiten twee personen aangehouden die aan boord wilden gaan van een vliegtuig richting Amsterdam voor een doorreis naar Afrika en mogelijk vandaar door naar Pakistan. Het betrof een Somaliër en een Duitser van Somalische herkomst. De Somaliër bleek te studeren aan een Hogeschool in Enschede. Uit Duits onderzoek was naar voren gekomen dat zij een training wilden gaan volgen voor de Jihad.

In het openbare jaarverslag 2008 van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) werd het volgende bekend gemaakt:

In Barcelona werd in de nacht van 18 op 19 januari 2008 een jihadistisch terroristische cel (deels) opgerold. De AIVD beschikte over informatie dat een direct aan deze cel te relateren persoon zich met een studentenvisum in Nederland bevond en een (zelfmoord)aanslag in Duitsland had moeten plegen. Deze persoon is door de politie aangehouden en in augustus 2008 overgeleverd aan de Spaanse autoriteiten. In maart 2008 heeft de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) het algemeen dreigingsniveau verhoogd van 'beperkt' naar 'substantieel'. Aanleiding hiervoor was de door de AIVD en Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) geconstateerde toegenomen dreiging vanuit internationaal opererende netwerken.

Aan de hand van de in het project FinTer ontwikkelde systematiek is door FIU-Nederland informatie over het bovenstaande fenomeen gedeeld met financiële instellingen. Dit heeft geresulteerd in nieuwe, uiterst bruikbare meldingen. Onder andere werd informatie aangeleverd met betrekking tot een opleidingsinstituut dat al onder de aandacht stond van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Deze informatie was mede aanleiding voor de Minister van OCW om de onderwijsvergunning van de instelling in te gaan trekken. Verder is op initiatief van FIU-Nederland preventief opgetreden en is de Nederlandse ambassade in Islamabad geïnformeerd, waardoor aanvragen van Pakistaanse studenten voor dit instituut zijn geblokkeerd.

4 Producten en diensten

Om invulling te geven aan haar missie en visie levert de FIU-Nederland diverse producten en diensten. Deze dragen ieder op zich bij aan het behalen van de beleidsdoelstellingen die de FIU-Nederland zichzelf gesteld heeft. Enkele van deze producten en diensten komen aan de orde in dit hoofdstuk.

4.1 Regionale transactiebeelden

Een regionaal transactiebeeld, voorheen regionaal weerbeeld genoemd, bevat geanonimiseerde informatie over wat zich binnen een bepaalde politieregio afspeelt aan ongebruikelijke en verdachte transacties. De regio krijgt zo inzicht in vragen als: hoeveel transacties vinden er plaats in de regio, wat voor soort transacties zijn dit, hoeveel geld is ermee gemoeid, welke internationale geldstromen zijn zichtbaar naar en vanuit de regio, waar in de regio vinden de meeste transacties plaats en wat is het algemene profiel van de subjecten die de transacties verrichten? Het regionaal transactiebeeld kan (nieuwe) financiële ontwikkelingen aan het licht brengen waar regiokorpsen rekening mee kunnen houden bij de inzet van hun handhavings- en opsporingscapaciteit. In 2009 heeft het merendeel van de regiokorpsen een regionaal transactiebeeld ontvangen.

4.2 Kennisdocumenten

Sinds een paar jaar maakt de FIU-Nederland kennisdocumenten, schriftelijke rapportages waarin een fenomeen beschreven staat met betrekking tot witwassen en/of de financiering van terrorisme. Het doel hiervan is om ketenpartners te informeren over recente ontwikkelingen en over methoden en technieken bij het voorkomen en opsporen van witwassen en/of financiering van terrorisme. Kennisdocumenten worden veelal gemaakt naar aanleiding van specifieke vragen vanuit partnerorganisaties. In 2009 hebben de accountmanagers van de FIU-Nederland twee kennisdocumenten vervaardigd ten behoeve van de opsporing. Het betreft een handleiding voor het aantreffen van een grote hoeveelheid geld en een handleiding voor het aantreffen van ongebruikelijk bezit. De handleidingen bleken waardevol bij diverse operationele acties, waardoor politiemedewerkers uit de uniformdienst goed voorbereid aan de slag konden. Naast deze handleidingen is in 2009 een kennisdocument casino's en witwassen opgesteld. In samenwerking met de Nederlandse Politieacademie zullen de kennisdocumenten, na validatie, geplaatst worden op het Politie Kennisnet.

4.3 Internationale geldstroomrapportages

Een internationale geldstroomrapportage bevat een overzicht van relevante internationale geldstromen in relatie tot specifieke landen. Deze geldstroomrapportages worden gemaakt op verzoek van de liaison officers van de Dienst IPOL van het KLPD en bevatten overzichten van de ongebruikelijke en verdachte geldstromen tussen Nederland en de landen in de regio waar de liaison officer werkzaam is. Ook opvallende ontwikkelingen staan erin beschreven. Door deze rapportages wordt de kennis van de liaison officers over het gebruikmaken van financiële informatie vergroot. Indien zij meer informatie wensen, kunnen zij bij de FIU-Nederland een aanvullend analyseverzoek indienen. In 2009 zijn acht internationale geldstroomrapportages gemaakt en zes liaisons officers hebben om een verdiepingsanalyse gevraagd op de subjecten met het grootste aantal verdachte transacties. De zes verdiepingsanalyses zijn allemaal in 2009 aangeleverd.

4.4 FinEC

FinEC is één van de vijf programma's binnen Operatie Opsporing en heeft als ambitie om financieel-economische criminaliteit beter te herkennen en op te sporen, waardoor de politie een betrouwbare partner is voor publieke en private ketenpartners. Met de programmaleiders van de vijf FinEC-proefregio's, Flevoland, Kennemerland, IJsselland, Hollands Midden en Gelderland-Midden, zijn concrete afspraken gemaakt

waarbij de FIU-Nederland structureel ondersteuning verleent ten behoeve van de door die regio's te behalen doelstellingen. Zo levert zij twee keer per jaar geldstroomanalyses en subject-overzichten met betrekking tot verdachte transacties. De resultaten van de samenwerking worden regelmatig geëvalueerd. Naar aanleiding van het FinEC-programma voor Gelderland-Midden werd in 2009 het seminar Projekt Türöffner Finanzermittler Euregio Rhein-Waal 2010 geïnitieerd en voorbereid. Dit gebeurde in samenwerking met Duitse collega's uit Kleve, Krefeld en Neuss (Landeskriminalamt Nordrhein-Westfalen). Die werkzaamheden resulteerden uiteindelijk in een seminar op 20 januari 2010 waaraan bijna 50 financieel rechercheurs/deskundigen uit Noord-Oost-Gelderland, Gelderland-Midden, Gelderland-Zuid, Limburg-Noord en Duitsland hebben deelgenomen. Bij de organisatie van dit seminar speelde FIU-Nederland een belangrijke rol.

4.5 Vastgoed Intelligence Centre

Vastgoed biedt veel aanknopingspunten voor criminele activiteiten zowel in gebruik (seksindustrie, wietteelt, bewoning door illegalen) als winstpotentie (fiscale fraude, identiteits- en hypotheekfraude, oplichting). Daarnaast blijkt vastgoed regelmatig gebruikt te worden als opslagplaats van crimineel vermogen, waarbij waardesprongen bij transacties gebruikt worden als witwasmogelijkheid. Om beter zicht te krijgen op met name deze witwasbewegingen en de relatie met de georganiseerde misdaad hebben het Openbaar Ministerie (OM) en de Belastingdienst het initiatief genomen tot het vormen van het Vastgoed Intelligence Centre (VIC). Dit is een landelijk opererend samenwerkingsplatform waarin het OM, de Belastingdienst samen met de FIOD-ECD, de FIU-Nederland en de politie participeren. Vanuit het VIC is er ook nauw contact met de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's), die zijn ingericht om de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit te versterken.

Binnen het VIC worden gegevens van de samenwerkende partijen bij elkaar gebracht en naast gegevens gelegd uit openbare bronnen (Kamers van Koophandel, Kadaster). Om deze gegevensuitwisseling mogelijk te maken is er een convenant gesloten. Ook is de gegevensverwerking aangemeld bij de privacyfunctionaris van het ministerie van Justitie, omdat het OM eindverantwoordelijk is voor het verstrekken van gegevens door het VIC.

Bij de gegevensvergelijking maakt het VIC gebruik van software waarmee het zoekproces aanmerkelijk versneld en verdiept kan worden. Door bestandsvergelijking aan de hand van sets van indicatoren worden risico's in kaart gebracht. De op die manier verkregen informatie wordt geanalyseerd en geschikt gemaakt voor de bestuurlijke, fiscale of strafrechtelijke handhaving of een combinatie daarvan. Een belangrijk aspect bij de fiscale en strafrechtelijke handhaving is het vergroten van de mogelijkheden van het – op welke wijze dan ook - afnemen van crimineel vermogen. Bij de bestuurlijke aanpak staat centraal welke barrières er overheidsbreed door het bestuur kunnen worden opgeworpen om criminele inmenging in de sfeer van vastgoed tegen te gaan.

Het VIC wordt inmiddels van verschillende kanten benaderd met vragen. Dit gebeurt zowel in het kader van de intensiveringsprogramma's (proeftuinen en pilots), de themagerichte aanpak van vastgoed door de Belastingdienst (Nokvorst) en door de RIEC's als daarbuiten. Zowel op verzoek van de Belastingdienst/FIOD-ECD, regionale, bovenregionale en nationale recherche zijn vastgoedposities van subjecten in kaart gebracht ten behoeve van intensief toezicht door de Belastingdienst dan wel opsporingsonderzoeken waarbij witwassen centraal staat. De slag die het VIC nu wil maken is om in een eerder stadium betrokken te worden en zodoende ook bij de planvorming de proeftuinen en pilots te kunnen voeren.

Het VIC heeft drie projectleiders: één vanuit de Belastingdienst, één vanuit de politie en één officier van justitie voor het OM. Verder werken er bij het VIC drie medewerkers van het OM, vier van de Belastingdienst en één van de FIOD-ECD. De politie en de FIU-Nederland hebben gezamenlijk twee fte's ingezet, verdeeld over verschillende functionarissen en deskundigheden.

4.6 Financieel Expertise Centrum

Het Financieel Expertise Centrum (FEC) is een multidisciplinair samenwerkingsverband van zeven partners met een toezichts-, controle-, opsporings- of vervolgingstaak in de financiële sector. De missie van het FEC is het versterken van de integriteit van de financiële sector door de onderlinge samenwerking tussen de partners te stimuleren, te coördineren en te vergroten door het uitwisselen van informatie en het delen van inzicht, kennis en vaardigheden. In 2008 hebben de partners het FEC geëvalueerd en zijn tot een nieuwe inrichting gekomen in het belang van een efficiëntere operationele samenwerking. Als vervolg hierop is in 2009 een nieuw convenant opgesteld en is er binnen het FEC een FEC-eenheid ingericht van zes personen die zich onder andere bezighouden met structurele informatie-uitwisseling tussen partners, het realiseren van een kenniscentrum en het uitvoeren van projecten. Binnen twee FEC projecten die in 2009 zijn gestart, te weten het National Threat Assessment witwassen en het vervolgonderzoek hypotheekfraude, levert de FIU-Nederland een belangrijke bijdrage door inbreng van haar expertise en kennis.

4.7 Opleiding en training

Op verzoek van de Politieacademie hebben collega's van de FIU-Nederland in 2009 opleidingen verzorgd en trainingen gegeven. Dit gebeurde veelal samen met een financieel deskundige van een regiopolitiekorps. FIU-Nederland had een inbreng in de volgende opleidingen:

- de OLL-R (Operationeel leidinggevenden Leergang-Recherche) voor recherche-leidinggevenden die gemiddeld vijf keer per jaar wordt gegeven.
- de FRL (Financieel Rechercheren Leergang) voor leidinggevenden in de vijf FinEC-regio's die op locatie wordt gegeven en bestemd is voor leidinggevenden op verschillende niveaus van zowel opsporing als handhaving, maar die ook wordt gevolgd door medewerkers van de analyseafdeling, informatieafdeling en beleidsadviseurs.

In deze opleidingen wordt aandacht besteed aan het financieel rechercheren als onderdeel van het opsporingsproces. De discussie gaat over de mindsetting van financieel rechercheren in de dagelijkse praktijk en de deelnemers worden uitgenodigd om op een andere wijze naar criminaliteit te kijken. Ook wordt uitleg gegeven over de mogelijkheden van ontneming en welke bijdrage een ieder daaraan kan leveren. Daarnaast komt de verbeurdverklaring ruimschoots aan bod door uitleg te geven over de mogelijkheden van het witwasartikel, samen met de Aanwijzing Witwassen, de witwastypologieën en de jurisprudentie. Aan de hand van een aantal casussen leren leidinggevenden sturing te geven aan het te volgen proces. Het gebruik van FIU-informatie komt ruimschoots aan de orde, waarbij de regionale transactiebeelden, de verdachte transacties en de LOV-verzoeken worden besproken. Veel aandacht wordt geschonken aan het vervoer van contant geld in relatie tot de mogelijkheden tot inbeslagname, underground banking en money transfers. Inmiddels zijn in de afgelopen jaren meer dan twintig trainingen gehouden en uit de evaluaties blijkt dat deze over het algemeen erg positief worden beoordeeld.

Naast de bijdragen aan bovengenoemde opleidingen hebben de accountmanagers van de FIU-Nederland regelmatig presentaties gegeven aan verschillende onderdelen van Nederlandse opsporingsdiensten, veelal rechercheonderdelen op lokaal, regionaal, bovenregionaal en nationaal niveau. Bij dergelijke presentaties wordt vaak ook de analyseafdeling betrokken. In de presentaties wordt, naast een summier uitleg over de organisatie, ingegaan op de taken van de FIU-Nederland, zoals de registratie van ongebruikelijke en verdachte transacties en de mogelijkheden om deze informatie op te vragen via een LOV-verzoek. Ook komt, in het kader van de VROS-match (zie ook paragraaf 2.2), het belang van het doen van een Melding Recherche-Onderzoek (MRO) aan de orde. Er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij een onderzoek of project, zoals het TES-project (Team Executie Strafvonnissen) om voortvluchtige criminelen op te sporen.

5 Over de grenzen

Grensoverschrijdende criminaliteit is aan de orde van de dag. Bij het voorkomen en opsporen van witwassen en de financiering van terrorisme dient hiermee rekening te worden gehouden. De FIU-Nederland continueert in 2009 de door haar ingezette beleidslijn om meer te investeren in de internationale samenwerking. De activiteiten die zij daartoe ontplooit komen in dit hoofdstuk aan de orde.

5.1 Internationale gegevensuitwisseling en samenwerking

De meldpunten die zijn aangesloten zijn bij de Egmont Group beseffen allen dat maatregelen die uitsluitend op nationaal, of zelfs op communautair niveau getroffen worden, onvoldoende zijn om ernstige vormen van criminaliteit het hoofd te bieden. Internationale coördinatie en samenwerking zijn dan ook noodzakelijk. Een overzicht van de stukjes van de internationale puzzel geeft inzicht in geldstromen en geeft tevens aan welke personen hierbij betrokken zijn. De FIU-Nederland streeft er naar om internationale gegevensuitwisseling en het verstevigen van de internationale contacten een vast onderdeel van de dagelijkse werkzaamheden te laten zijn. Het veilig en snel uitwisselen van gegevens is een absolute basisvereiste. Internationale gegevensuitwisseling wordt gestimuleerd door de aanwezige informatiekanaalen FIU.NET en Egmont Secure Web (ESW). In onderstaand overzicht staan voor de top vijf landen de inkomende en uitgaande verzoeken vermeld per informatiekanaal.

Internationale gegevens-uitwisseling ESW in 2009

Top 5 Landen inkomend	Aantal verzoeken	Top 5 Landen uitgaand	Aantal verzoeken
België	89	Zweden	30
Luxemburg	26	Verenigd Koninkrijk	19
Verenigd Koninkrijk	19	België	15
Frankrijk	11	Duitsland	7
Oekraïne	11	Noorwegen	5

Internationale gegevens-uitwisseling FIU-Net in 2009

Top 5 Landen Inkomend	Aantal verzoeken	Top 5 Landen Uitgaand	Aantal verzoeken
België	234	België	22
Finland	15	Spanje	5
Luxemburg	13	Duitsland	4
Frankrijk	9	Frankrijk	3
Spanje	6	Italië	2

In 2009 is ook geïnvesteerd in internationale samenwerkingsprojecten. De FIU-Nederland heeft dit jaar de bestaande samenwerking met FIU-Zweden in het project Argus voortgezet en uitgebreid. Dit project richt zich op het structureel uitwisselen tussen beide landen van transactie-informatie, al dan niet aangevuld met politie-informatie. De meeste transactie-informatie betreft money transfers, maar er is ook gekeken naar meldingen van notarissen, handelaren in zaken van grote waarde, de douane en casino's. In ruim dertig dossiers werd informatie gedeeld. Door op deze wijze de wederzijdse informatiepositie te versterken kon ook informatie gedeeld worden met opsporingsteams in lopende zaken waarbij in een aantal gevallen ook een of meer verdachten werden aangehouden. De bij de transactie-informatie betrokken subjecten zijn (mogelijk) te relateren aan verschillende vormen van criminaliteit zoals handel in verdovende middelen, verduistering/fraude, mensensmokkel en corruptie.

Nieuw binnen het Argusproject was de uitwisseling van informatie die (mogelijk) te relateren is aan de financiering van terrorisme. In dit verband is in 2009 informatie uit meerdere Argusdossiers actief gedeeld met de Dienst Nationale Recherche en/of de Nederlandse veiligheidsdiensten.

Verder is in 2009 een samenwerkingsproject gestart met de Engelse FIU, die onderdeel is van het Serious and Organised Crime Agency (SOCA). Daarvoor is door de hoofden van beide FIU's in mei 2009 een samenwerkingsovereenkomst getekend. Naast ad hoc informatie-uitwisseling wordt er tevens gewerkt aan een structurele samenwerking op projectbasis in breder verband.

Daarnaast zijn in de samenwerking tussen België en Nederland ook de nodige resultaten behaald. In 2009 werden in totaal 61 verzoeken om informatie in behandeling genomen, 55 Nederlandse verzoeken aan België en zes verzoeken van België aan Nederland. Verder werd in tien rechtshulpverzoeken assistentie verleend. De verzoeken hadden betrekking op handel in verdovende middelen, geweldsdelicten (doodslag, overval), fraude en mensenhandel.

Ook met Duitse collega's is veelvuldig samengewerkt. Er werd met name informatie uitgewisseld over natuurlijke personen en rechtspersonen die betrokken waren bij verdachte transacties en die voorkomen in een Duits of Nederlands (politie)onderzoek. Zij werden veelal verdacht van witwassen. In 2009 werd 45 keer informatie uitgewisseld.

In het kader van de Memorandum of Understanding tussen Roemenië en Nederland ten slotte, heeft de FIU-Nederland kennis overgedragen over financieel rechercheren in het algemeen en in het bijzonder in relatie tot mensenhandel.

5.2 Het Koninkrijk der Nederlanden

Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat nu nog uit Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. De afgelopen jaren is gebleken dat de huidige staatkundige verhoudingen aan herziening toe zijn. De lokale bevolking heeft zich daartoe ook uitgesproken. Aruba behoudt haar huidige positie en status aparte. Voor Curaçao en St. Maarten gaat een vergelijkbare status gelden en de eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba (de BES-eilanden) gaan bij Nederland behoren. De planning is dat dit op 10 oktober 2010 een feit wordt. Het Koninkrijkstatuut (1954) waarin de onderlinge verhoudingen zijn vastgelegd en de samenwerkingsvorm wordt gegeven, zal gewijzigd worden. Ook voor de meldplicht in het kader van de strijd tegen het witwassen en de financiering van terrorisme heeft deze voorgenomen wijziging consequenties. De FIU-Nederland heeft in 2009 een zogenaamde BES-werkgroep geformeerd om vooronderzoek te doen naar de gevolgen van deze verhoudingen, met name gericht op die meldplicht. Zo kan goed bepaald worden welke stappen in 2010 gezet moeten worden om een en ander naar behoren te laten verlopen.

Het hoofd van het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT) op Curaçao is gevraagd om een meldpunt op St. Maarten op te zetten. Op 7 juli 2009 kon de huisvesting voor het MOT op St. Maarten feestelijk worden geopend. Verdere voorbereidingen voor personeel, apparatuur en inrichting zijn in volle gang en instructies en voorlichtingstrajecten worden ontwikkeld.

Een ander belangrijk punt in 2009 was de evaluatie van Aruba door de Financial Action Task Force on money laundering (FATF). Het lijvige rapport verscheen in september en vormde de basis van de FATF-besprekingen in oktober in Parijs. Het FATF-onderzoeksteam was vooral kritisch op het onder de meldplicht brengen van instellingen/handelingen en het voorzien in een adequaat toezicht. Daarnaast was een punt van aandacht het als zelfstandig delict strafbaar stellen van de financiering van terrorisme.

In tegenstelling tot andere jaren is in 2009 geen koninkrijksseminar georganiseerd. De afspraak is om dit in het najaar van 2010 op Aruba te laten plaatsvinden met als centraal thema de onderlinge samenwerking tussen de meldpunten, gelet op de nieuwe staatkundige verhoudingen en de onderlinge gegevensuitwisseling.

5.3 Financial Action Task Force

De Financial Action Task Force on money laundering (FATF) is een intergouvernementele organisatie die in 1989 is opgericht door de G7. De FATF richt zich op de internationale bestrijding van witwassen en sinds 2001 ook op de bestrijding van de financiering van terrorisme. Leden van de FATF, waaronder het Koninkrijk der Nederlanden, zijn gebonden aan veertig aanbevelingen met betrekking tot witwassen en negen aanbevelingen met betrekking tot het financieren van terrorisme. De FATF-aanbevelingen zijn internationaal erkend en worden gesteund door meer dan 180 rechtsgebieden over de hele wereld, alsmede door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank (WB).

Jaarlijks vinden drie plenaire vergaderingen plaats. Na in 2008 als vicevoorzitter te hebben opgetreden heeft Nederland in juli 2009 de rol van voorzitter op zich genomen. Hier wordt kort aandacht besteed aan enkele belangrijke ontwikkelingen binnen de FATF in 2009.

De eerste plenaire vergadering vond plaats van 25 tot 27 februari in Parijs. Tijdens deze bijeenkomst zijn de lidstaten opgeroepen om effectieve tegenmaatregelen te nemen om hun financiële sectoren te beschermen tegen risico's op het gebied van witwassen en de financiering van terrorisme voortkomend uit Iran, Uzbekistan, Turkmenistan, Pakistan en São Tomé and Príncipe. Daarnaast is het evaluatierapport van Zuid-Afrika besproken. Zuid-Afrika heeft goede vooruitgang geboekt ten opzichte van de eerdere evaluatie in 2003. Verder is een rapport afgerond betreffende de gevoeligheden van de spel- en casinosector voor witwassen en de financiering van terrorisme. In dit rapport wordt geconcludeerd dat er binnen deze sectoren zowel op regionaal als globaal niveau kwetsbaarheden zijn. Om landen te helpen met deze gevoeligheden om te gaan worden sector-specifieke indicatoren gegeven. Tevens worden de mogelijke beleidsimplicaties aangegeven voor een effectieve implementatie van de FATF-standaarden in deze sectoren. Tenslotte is de FATF akkoord gegaan met het Nederlandse voorstel om de impact van de financiële en economische crisis te onderzoeken op de inspanningen op het gebied van de bestrijding van witwassen en de financiering van terrorisme. Nagegaan wordt onder andere wat de rol is van anti-witwas- en –terrorisme-financiering maatregelen in de oplossing van de crisis, wat de gevolgen zijn voor de FATF en welke issues verdere analyse en overleg vergen.

De tweede plenaire vergadering vond plaats van 24 tot 26 juni in Lyon. Tijdens deze bijeenkomst werd de eerdere oproep tot maatregelen tegen Iran herhaald. Dit blijft de komende tijd een aandachtspunt voor de FATF. Verder werd voortgang geboekt op het gebied van het onderzoek naar de invloed van de financiële crisis en de geschikte maatregelen op het gebied van witwassen en de financiering van terrorisme. Verder werden de evaluaties van Oostenrijk en de republiek Korea besproken. Voor Korea is de evaluatie een belangrijke stap op weg naar een lidmaatschap van de FATF. Ook is een rapport afgerond over witwassen in de voetbalsector. In het rapport worden diverse cases en typologieën besproken. Verder is tijdens deze vergadering afgesproken om 'best practices' uit te geven om landen te helpen maatregelen te implementeren om terrorisme gerelateerde fondsen of andere bezittingen te bevriezen.

De laatste vergadering vond plaats in Parijs van 14 tot 16 oktober. Tijdens deze vergadering werd de republiek Korea als nieuw lid verwelkomd. Ook werden de evaluaties van Aruba en Nieuw Zeeland besproken. Daarnaast werd gereageerd op de oproep van de G20 aan de FATF om gehoor te geven aan het verzoek een openbare lijst van jurisdicties met een hoog risico te publiceren en voorrang te geven aan het ontwikkelen van standaarden om corruptie te detecteren en te voorkomen. Verder is een rapport gepubliceerd met typologieën betreffende de verzekeringssector en is een richtlijn voor deze sector aangenomen met betrekking tot het toepassen van een 'risk based' benadering ter voorkoming van witwassen en terrorisme-financiering. Deze richtlijn is door de FATF in samenwerking met de private sector ontwikkeld.

Halverwege 2010 zal Nederland door de FATF worden geëvalueerd. In 2009 zijn hiervoor, in samenwerking met de diverse partners, reeds de eerste voorbereidingen getroffen.

5.4 Egmont Group

Sinds haar ontstaan in 1995 is de Egmont Group uitgegroeid tot een invloedrijke organisatie met nu 116 aangesloten Financial Intelligence Units. De Egmont Group legt zich toe op het optimaal kunnen uitwisselen van kennis en operationele informatie tussen de aangesloten FIU's. Daarnaast wordt in toenemende mate een beroep gedaan op ondersteuning, niet alleen door de eigen leden maar ook door andere verwante organisaties en agentschappen.

Vanwege de sterke groei en de ingezette veranderingen, is gezocht naar oplossingen om de Egmont organisatie beheersbaar te houden. Gezocht moet worden naar andere efficiënte wegen om aan de hoofdtaken te kunnen blijven beantwoorden. De noodzakelijke aanpassing van de strategie is vastgelegd in het Egmont Group strategisch plan 2009-2012.

Om het werk van de Egmont Committee te ondersteunen zijn zogenaamde referentiegroepen in het leven geroepen. Zij dekken de taakgebieden (zoals financiën, communicatie, juridische zaken, etc.) af, maar hebben geen besluitvormende bevoegdheden. Ze dienen als administratieve referentie voor de Committee. Het vier personen sterke secretariaat werd uitgebreid met een vijfde kracht om ook aan de toekomstige verwachtingen te kunnen blijven voldoen. In 2009 vonden de vergaderingen van de Egmont Group respectievelijk plaats in Guatemala city, Doha en Kuala Lumpur.

Tijdens de plenaire vergadering eind mei in Doha stemden de hoofden van de FIU's er mee in om maar liefst negen nieuwe FIU's toe te laten tot de Egmont Group. Het totaal aantal Egmont leden kwam hiermee op 116. Het betreft de FIU's van de volgende landen: De Fiji eilanden, Kirgizië, Macao, Malawi, Mongolië, Saoedi-Arabië, Senegal, Sri Lanka en St. Lucia.

Voorzitter Niel Jensen (hoofd van de Australische FIU Austrac), die vanaf het eerste uur in 1995 de Egmont groep in diverse hoedanigheden steunde, droeg zijn voorzittershamer over aan het hoofd van de FIU van Mexico Luis Urrutia. Hij zal na een jaar deze functie inruilen voor het voorzitterschap van de FATF. De aanwezigheid van de voorzitter van de FATF tijdens de plenaire vergadering van de Egmont Group staat symbool voor de nauwere samenwerking en de waardering voor de werkzaamheden tussen beide organisaties.

Ook dit jaar heeft de FIU-Nederland weer actief geparticipeerd in de diverse werkgroepen. Daarnaast is, zoals in hoofdstuk 1 al aangegeven, het hoofd van de FIU-Nederland door haar verkiezing als voorzitter van de IT working group, toegetreden tot de Egmont Committee. Dit orgaan heeft binnen de Egmont Group een adviserende en coördinerende rol. Hiermee laat de FIU-Nederland zich in internationaal opzicht nadrukkelijker gelden en heeft zij haar bereik binnen de Egmont Group uitgebreid.

5.5 FIU.NET

Het FIU.NET is een computer netwerk met een hoge beveiliging dat in 2002 is opgezet om efficiënte gegevensuitwisseling tussen Europese FIU's mogelijk te maken. De eerste meldpunten die participeerden in het FIU.NET waren Nederland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Luxemburg, Spanje en Italië. De FIU-Nederland participeert als partner in het FIU.NET-project en levert daarnaast een bijdrage door het detacheren van personeel en het adviseren op verschillende werkterreinen van het FIU.NET Bureau, de organisatie die namens het ministerie van Justitie het FIU.NET-project uitvoert.

Het project FIU.NET Project 2007-2009 Towards Improved Ways of Exchanging Information is in oktober 2009 succesvol afgerond. De hoofddoelstellingen waren:

- 1 Het aansluiten van de FIU's van alle 27 EU-lidstaten;
- 2 Het zo gebruiksvriendelijk mogelijk maken van het netwerk;
- 3 Het treffen van voorbereidingswerk voor een nieuwe versie van FIU.NET met meer functionaliteiten en een hoger ambitieniveau.

Deze doelstellingen zijn vrijwel geheel gerealiseerd. Zo zijn er op dit moment 20 EU-lidstaten aangesloten en staan er zes FIU's op het punt om aangesloten te worden. Eén FIU heeft de aansluiting uit moeten stellen tot 2011.

Inmiddels is er een compleet herziene versie van FIU.NET uitgerold, FIU.NET IX. Deze versie is voorbereid op de nieuwe, meer geavanceerde functionaliteiten die in de loop van het vervolgproject worden ingevoerd. In november 2009 is een vervolgproject gestart onder de titel More Ambition! More Use! met de volgende hoofddoelstellingen:

- 1 Overeenkomst bereiken met betrekking tot het toekomstige beheer van FIU.NET;
- 2 De samenwerking tussen FIU's verder intensiveren;
- 3 FIU.NET uitbreiden naar landen buiten de Europese Unie;
- 4 De IT-omgeving van FIU.NET verder professionaliseren.

FIU-Nederland heeft ook in dit vervolgproject gekozen voor de status van partner en kan daardoor het project meebesturen. De overige partners zijn de FIU's van België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Italië, Spanje, Verenigd Koninkrijk en het ministerie van Justitie. De uitvoering van dit project ligt, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie, in handen van het FIU.NET Bureau in Den Haag. FIU-Nederland verwacht dat ze al in dit huidige project gebruik zal kunnen maken van enkele geavanceerde functionaliteiten van FIU.NET. Meer informatie hierover is te vinden op www.fiu.net.

Ten slotte wordt ook de afgescheiden FIU.NET verbinding tussen de FIU's van de landen van ons Koninkrijk compleet vernieuwd en omgezet naar de versie FIU.NET IX. Gezien de uitdagingen die er zullen ontstaan door de staatkundige hervorming van de Nederlandse Antillen, zullen de geavanceerde functionaliteiten van FIU.NET IX optimaal kunnen worden toegepast in de onderlinge informatie-uitwisseling.

5.6 AWF Sustrans

Sinds 2001 hebben Europol en de FIU-Nederland een goede samenwerking met betrekking tot het bestrijden van witwassen en het financieren van terrorisme. Hieruit is de Analytical Work File (AWF) Sustrans ontstaan waarin inmiddels door meer dan twintig lidstaten wordt geparticipeerd. Alle lidstaten leveren financiële informatie aan de AWF Sustrans. Ook de FIU-Nederland verstrekt wekelijks het merendeel van haar verdachte transacties aan Europol. Als een subject bij twee of meer landen voorkomt, dan wordt de FIU-Nederland door Europol aanvullend bevraagd. In het kader van de AWF Sustrans zijn vorig jaar 134 verzoeken van Europol afgehandeld. De verstrekte informatie wordt geanalyseerd om internationale criminele samenwerkingsverbanden te detecteren. Aangetroffen samenwerkingsverbanden worden nader onderzocht met de desbetreffende lidstaten.

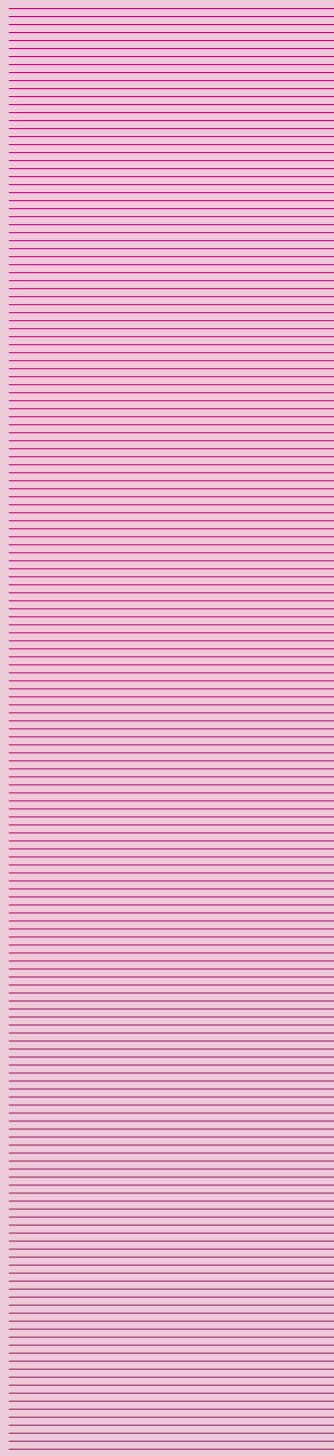
5.7 Meldpunt proliferatie financiering

In het kader van de Europese Verordening (EG) Nr. 1110/2008 d.d. 10 november 2008, inhoudende restrictieve maatregelen tegen Iran, is voor Nederland de FIU-Nederland aangewezen als orgaan om de meldingen te ontvangen die worden gedaan in het kader van deze verordening. Het betreft hier meldingen die te maken hebben met de financiering van proliferatie activiteiten, dat wil zeggen het verspreiden of vermeerderen van wapens voor massavernietiging, met name op nucleair gebied. De formele regeling moet nog in de wetgeving worden opgenomen.

De FIU-Nederland fungeert hier als voorportaal voor de AIVD. In het jaar 2009 heeft de FIU-Nederland geen meldingen ontvangen die gedaan zijn door financiële instellingen in het kader van of met referentie naar deze regeling.

Vanuit de brede taakstelling van FIU-Nederland worden er frequent scans uitgevoerd op de bij FIU-Nederland nieuw binnengekomen meldingen, waaronder transacties van personen of rechtspersonen die zijn opgenomen op de EU-Sanctielijsten. Hierbij is een aantal transacties naar voren gekomen die (moge-

lijk) onder de regeling zouden vallen, maar op andere gronden bij FIU-Nederland zijn gemeld. Het betreft in alle gevallen transacties van de in de verordening genoemde Iraanse financiële instellingen. Deze transacties zijn in het kader van de EG-regeling onder de aandacht gebracht van de AIVD.

6 FIU-Nederland in kengetallen

6.1 Introductie

Na jaren waarin het aantal geregistreerde ongebruikelijke transacties gestaag toenam, tekent zich in 2009 een bovengemiddelde daling af. Zeker in vergelijking met de piek in 2008, veroorzaakt door een groot cluster aan achterstallig gemelde money transfers^{4/}, kan gesproken worden van een 'vrije val' van het aantal meldingen. Laten we echter 2008 als uitzonderingsjaar buiten beschouwing, dan is er, ook in vergelijking met andere jaren, een afname in 2009 die opvallend te noemen is. Het aantal van bijna 164.000 meldingen in 2009 is dan ook het laagste in de afgelopen zeven jaar.

Op het gebied van wet- en regelgeving hebben zich in 2009 geen grootse wijzigingen voorgedaan die de daling eenduidig zouden kunnen verklaren, zoals dat bijvoorbeeld wel het geval was met de laatste grote wijziging van het indicatorenstelsel eind 2005. De oorzaak van de daling in 2009 zal in een breder verband onderzocht moeten worden.

Vooraf het aantal meldingen van money transfers neemt af. De FIU-Nederland heeft enkele mogelijke oorzaken hiervoor in het vizier, maar kan zich nog geen volledig beeld vormen van de invloed van ontwikkelingen in de markt en wijzigingen in wet- en regelgeving op het aantal meldingen. Met name het eerste aspect is lastig te duiden, aangezien de informatiepositie van de FIU-Nederland slechts gebaseerd is op meldingen van ongebruikelijke money transfers en niet op het totaal aantal transacties in de branche. Het afnemende aantal money transfermeldingen blijft een punt van aandacht voor de FIU-Nederland. Zij onderstreept daarbij het belang van samenwerking tussen toezichthouder, melders en meldpunt om de ontwikkelingen te kunnen volgen en verklaren. Het completeren en combineren van elkaars (strategische) informatie kan daarbij een instrument zijn.

De cijfers exclusief money transfers laten zich wel vergelijken met die uit 2008, aangezien bij deze categorie meldingen geen sprake was van een piek door achterstallige meldingen. Ook deze vallen beduidend lager uit dan voorgaande jaren. De daling doet zich voor bij het gros van de meldsectoren, met uitzondering van de overheid, de vrije beroepsbeoefenaars en enkele kleine sectoren zoals de effectenbemiddelaars en de 'overige' handelaren. Bij de overheid en de vrije beroepsbeoefenaars vormen respectievelijk de verordening liquide middelen en de inkeerregeling duidelijk aanwijsbare redenen voor de stijging. Deze worden in de desbetreffende paragrafen nader besproken en toegelicht. Het aantal meldingen van handelaren in zaken van grote waarde, banken en geldtransactiekantoren neemt juist aanzienlijk af. De FIU-Nederland draagt hiervoor diverse verklaringen aan. Het begint er in elk geval op te lijken dat de financiële crisis nu ook op het terrein van ongebruikelijke transacties zijn sporen gaat achterlaten. Vooral bij de grootwaardehandelaren lijkt hiervan sprake te zijn.

Als we kijken naar de output van de FIU-Nederland, dan kan geconstateerd worden dat er in 2009 beduidend minder transacties als verdacht zijn doorgemeld dan in 2008. Voor een groot deel is dit een logisch gevolg van een kleiner aanbod aan ongebruikelijke transacties. Aangezien vooral het aantal ongebruikelijke money transfers onder druk staat, is de afname in het aantal verdachte transacties hoofdzakelijk in deze sector terug te vinden.

^{4/}

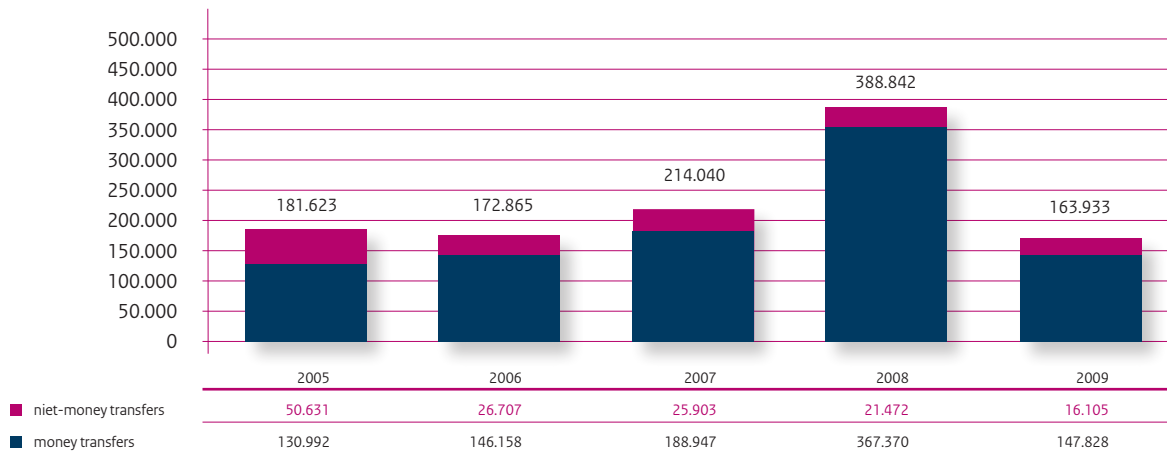
Een grootmelder meldde in 2008 op last van de toezichthouder zo'n 175.000 money transfers die al in 2006 en 2007 waren verricht. Meer informatie hierover is te vinden in het jaaroverzicht 2008 van de FIU-Nederland.

Door een lager aanbod aan ongebruikelijke transacties heeft met name de VROS-match veel minder hits opgeleverd. Daarnaast loopt ook het aantal doormeldingen op basis van eigen onderzoek terug. De FIU-Nederland heeft in 2009 meer tijd besteed aan fenomenen die wel meer ongebruikelijke transacties, maar niet meer doormeldingen opleveren, zoals de eerder genoemde verordening liquide middelen en de inkeerregeling. Ook hebben in 2009 diverse grootschalige projecten een beroep gedaan op de capaciteit van de FIU-Nederland. Intern is met groot enthousiasme gewerkt aan projecten aangaande bedrijfsvoering, communicatie en de IT-voorziening. Tevens is inzet gepleegd op het extern geïnitieerde BES-project, dat

betrekking heeft op de aankomende staatkundige verandering van de eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba. Zeker noemenswaardig is ook de samenwerking met diverse instanties in het Vastgoed Intelligence Center (VIC), hetgeen niet direct een grotere output teweeg brengt, maar wel de bron is voor het opdoen en delen van kennis. De inzet in dergelijke projecten, reeds beschreven in voorgaande hoofdstukken van dit jaaroverzicht, laat zich vooralsnog niet terugvertalen in de cijfers die in dit hoofdstuk gepresenteerd worden. Hooguit heeft het in deze fase slechts een temperende werking op de *core business*, namelijk het onderzoeken en doormelden van transacties. Toch is de FIU-Nederland ervan overtuigd dat juist dit soort activiteiten bijdraagt aan het vervullen van de rol van sterke ketenpartner, aan het maken van een omslag waarbij de term “van kwantiteit naar kwaliteit” de juiste invulling krijgt en aan het creëren van een organisatie die klaar is voor de toekomst.

6.2 Totaalcijfers

Grafiek 6.1 Ongebruikelijke transacties 2005-2009

Het aantal ongebruikelijke transacties in 2009 is flink gedaald ten opzichte van 2008, namelijk met 58%. Hoewel 2008 een bijzonder jaar was wat betreft het hoge aantal ongebruikelijke transacties, is, ook in vergelijking met andere jaren, de daling in 2009 opvallend. Sinds het jaar 2002 – het toenmalige Meldpunt Ongebruikelijke Transacties ontving toen 137.000 meldingen – is het aantal meldingen niet meer zo laag geweest.

Wanneer onderscheid wordt gemaakt tussen de money transfers en de niet-money transfers, blijkt dat het aantal money transfers in 2009 net iets hoger is dan in 2006. Het aantal niet-money transfermeldingen is op het laagste niveau sinds 1996. Toen werden ongeveer 15.500 transacties gemeld.

Door de genoemde bulk achterstallige meldingen in 2008 was de verhouding objectief-subjectief in dat jaar 24%-76%. In 2009 zijn de subjectieve meldingen ook in de meerderheid, maar de verhouding objectief-subjectief is met 45%-55% wel meer in evenwicht gekomen.

Tabel 6.1 Aantal ongebruikelijke transacties per sector (exclusief money transfers)

Sector	2009		2008	
	aantal	aandeel in sub totaal	aantal	aandeel in sub totaal
exclusief money transfers				
Handelaren	4.697	29%	8.983	42%
Banken	3.656	23%	5.285	25%
Overheid	2.798	17%	1.875	9%
Geldtransactiekantoren	1.832	11%	2.172	10%
Vrije beroepsbeoefenaars	1.178	7%	821	4%
Casino's	981	6%	1.042	5%
Creditcardmaatschappijen	916	6%	1.271	6%
Effectenbemiddelaars	18	0%	1	0%
Overige handelaren ^{5/}	14	0%	1	0%
Levensverzekeraars	9	0%	13	0%
Financieringsmaatschappijen	5	0%	7	0%
Assurantietussenpersonen	1	0%	1	0%
Beleggingsinstellingen	0	0%	0	0%
Subtotaal	16.105	100%*	21.472	100%*
Sector money transfers				
Geldtransactiekantoren	135.108	91%	142.781	39%
Banken	12.720	9%	224.589	61%
Subtotaal	147.828	100%	367.370	100%
Eindtotaal	163.933		388.842	

* Door afronding telt het totaal niet exact op tot 100%

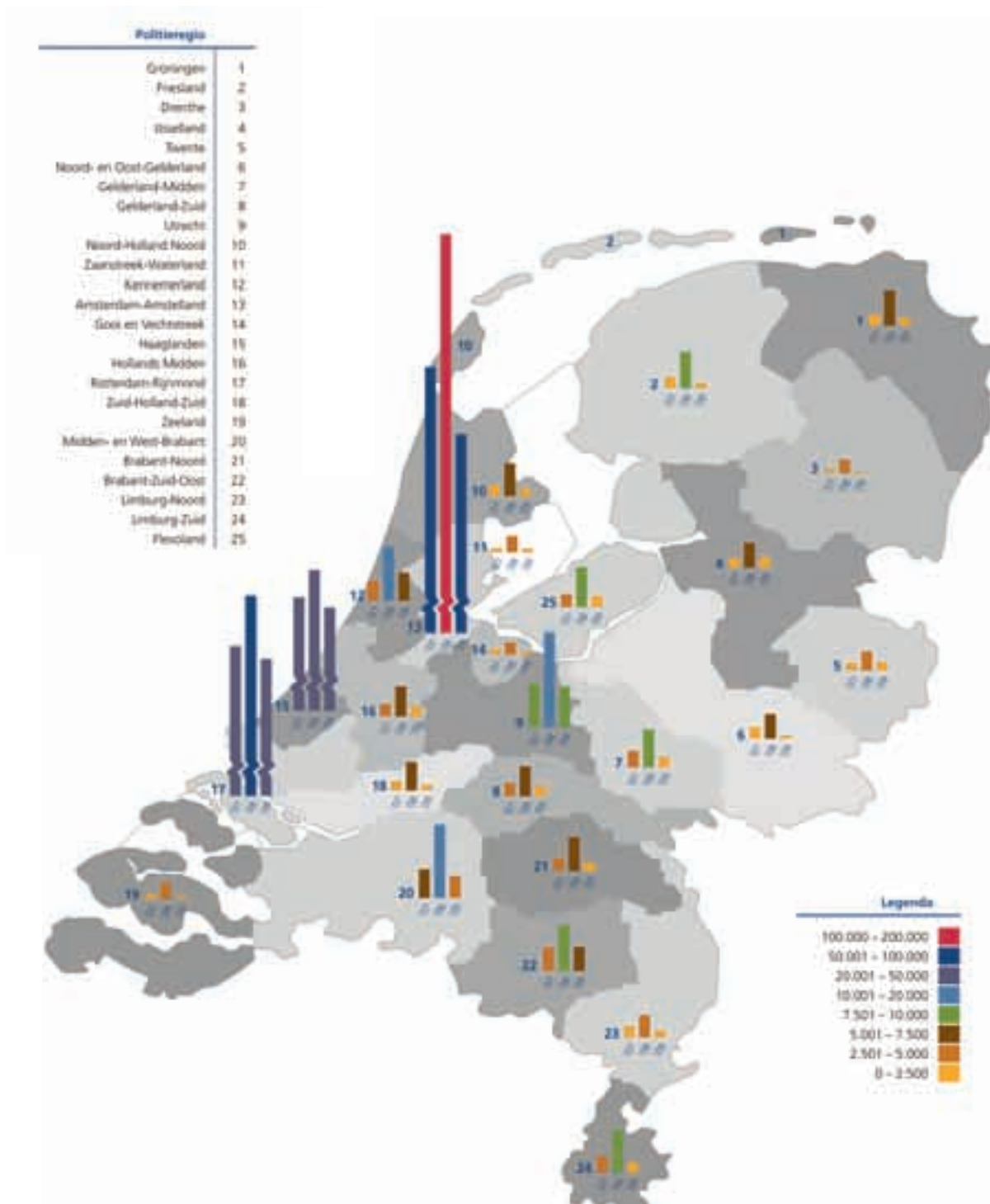
De daling van de niet-money transfers is bij meerdere sectoren zichtbaar, maar voornamelijk bij de handelaren in zaken van grote waarde en de banken. Opvallend is de stijging van het aantal meldingen van de overheid. De stijging is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een toename in het aantal aangiften van liquide middelen bij de douane. Ook de vrije beroepsbeoefenaars hebben vaker de weg naar de FIU-Nederland gevonden. De daling bij de money transfers ligt vooral bij de banken. Het stoppen van één grootbank met het aanbieden van het product money transfer ligt hieraan ten grondslag. In de betreffende paragrafen zal nader worden ingegaan op de ontwikkelingen bij de diverse sectoren.

^{5/}
De overige handelaren zijn meldplichtig geworden met de inwerkingtreding van de WWFT per 1 augustus 2008.

Ongebruikelijke transacties per politieregio

Om weer te geven waar in Nederland de ongebruikelijke transacties plaatsvinden, is in figuur 6.1 een kwantitatief beeld weergegeven ten aanzien van de ongebruikelijke transacties per politieregio. Deze indeling is gebaseerd op de plaats waar de transactie is verricht.

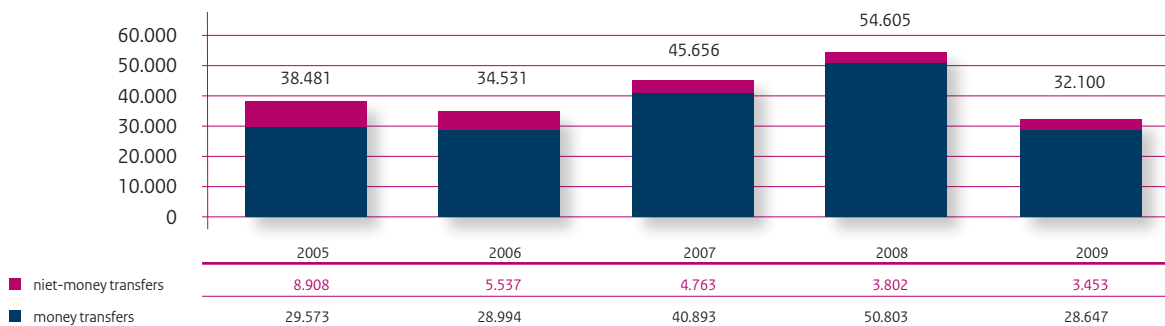
Figuur 6.1 Ongebruikelijke transacties registratiejaren 2007-2009 per politieregio

Figuur 6.1 toont per politieregio de ontwikkeling van het aantal plaatsgevonden transacties van de afgelopen drie jaar. Wanneer het landelijk beeld van 2009 wordt vergeleken met dat van 2008, ontstaat een vertekend beeld. Vanwege de eerder genoemde bulk met achterstallige meldingen in 2008, zitten bijna alle regio's in dat jaar in een hogere categorie dan in 2009. De enige uitzondering is de politieregio Haaglanden, waar de categorie hetzelfde is gebleven. Dit betekent echter niet dat het aantal transacties dat in die regio heeft plaatsgevonden hetzelfde is gebleven. Er zijn wel degelijk minder transacties gemeld, die zijn uitgevoerd in Haaglanden, maar de daling van 39% is niet genoeg om van categorie te veranderen. In de politieregio's Drenthe en Noord- en Oost-Gelderland vinden met respectievelijk 89% en 88% de grootste dalingen plaats.

Ten opzichte van 2007 is het landelijk beeld van 2009 enigszins gelijk gebleven. Weliswaar is in de meeste regio's het aantal transacties gedaald, maar dat zorgt niet voor grote kleurwijzigingen. Van de vier regio's waar in 2009 meer plaatsvindt dan in 2007, is Kennemerland de regio met de grootste stijging (39%). De oorzaak ligt vooral in de toename van het aantal meldingen vanuit Schiphol, zowel bij de douane als bij de geldtransactiekantoren.

Grafiek 6.2 Verdachte transacties 2005-2009

Het aantal verdachte transacties is in 2009 gedaald met 41% ten opzichte van 2008. Dit is met name een gevolg van de afname van het aantal gemelde transacties in 2009. De nadruk ligt met 62% op de subjectieve indicatoren. De andere 38% van de verdachte transacties is gemeld met een objectieve indicator. De daling bij de verdachte transacties ligt voor 98% bij de money transfers. Een verklaring voor deze daling wordt in de paragraaf over de money transfers behandeld.

Tabel 6.2 Aantal verdachte transacties per sector

Sector	2009		2008	
	aantal	aandeel in sub totaal	aantal	aandeel in sub totaal
exclusief money transfers				
Banken	1.475	43%	1.584	42%
Handelaren	682	20%	635	17%
Geldtransactiekantoren	469	14%	795	21%
Vrije beroepsbeoefenaars	414	12%	390	10%
Casino's	227	7%	269	7%
Overheid	148	4%	82	2%
Creditcardmaatschappijen	28	1%	40	1%
Levensverzekeraars	4	0%	5	0%
Financieringsmaatschappijen	4	0%	2	0%
Assurantietussenpersonen	1	0%	0	0%
Effectenbemiddelaars	1	0%	0	0%
Beleggingsinstellingen	0	0%	0	0%
Subtotaal	3.453	100%*	3.802	100%
Sector money transfers	aantal	aandeel in sub totaal	aantal	aandeel in sub totaal
Geldtransactiekantoren	18.778	66%	18.744	37%
Banken	9.869	34%	32.059	63%
Subtotaal	28.647	100%	50.803	100%
Eindtotaal	32.100		54.605	

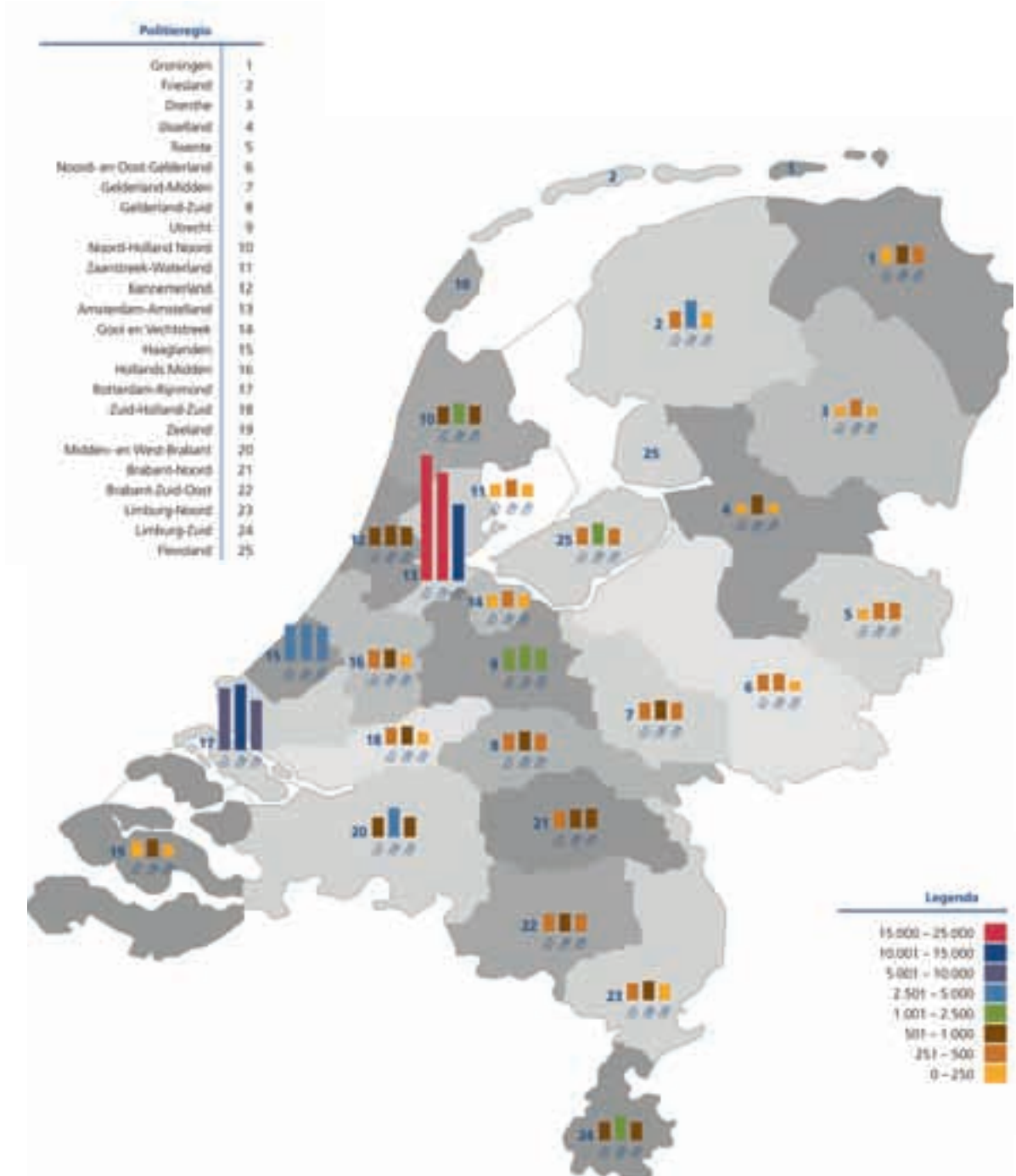
* Door afronding telt het totaal niet exact op tot 100%

In 2009 heeft de FIU-Nederland 9% niet-money transfers minder verdacht verklaard dan in 2008. De daling is voor het grootste deel zichtbaar bij de geldtransactiekantoren. Opvallend is de toename bij de verdachte handelarentransacties, dit ondanks de forse afname van de meldingen van deze melder groep. De daling bij de verdachte money transfers is met 44% fors te noemen. In de betreffende paragrafen wordt op de toename van de verdachte transacties van handelaren en de daling bij de money transfers nader ingegaan.

Verdachte transacties per politieregio

In figuur 6.2 is een kwantitatief beeld gegeven met betrekking tot de verdachte transacties die hebben plaatsgevonden in de politieregio's. De aantallen verdachte transacties zijn berekend op basis van het jaar waarin de transacties verdacht zijn verklaard en doorgemeld naar de opsporingsdiensten, maar de plaats waar de transactie heeft plaatsgevonden is bepalend voor de indeling per politieregio.

Figuur 6.2 Verdachte transacties doormeldjaren 2007-2009 per politieregio

Ook bij de verdachte transacties heeft de bulk achterstallige meldingen in 2008 invloed op het landelijk beeld, al is dat wel in mindere mate. Van de 25 politieregio's zitten er twintig in een lagere categorie in 2009 dan in 2008, de andere vijf zitten in dezelfde categorie. De meest opvallende regio is Brabant-Noord. De FIU-Nederland heeft in 2009 meer transacties, die in deze regio hebben plaatsgevonden, verdacht verklaard dan in 2008. Het betreft hier voor een groot deel een eigen onderzoek van de FIU-Nederland naar een netwerk van rechtspersonen en natuurlijke personen, waarbij de FIU-Nederland een vermoeden heeft dat deze mogelijk betrokken zijn bij oplichting en BTW-fraude. De grootste dalingen vinden plaats in de politieregio's Friesland (92%) en Drenthe (88%).

Kijkend naar het landelijk beeld in 2007, blijkt dat er in 2009 zeven politieregio's in een lagere categorie zitten. Voor drie regio's, namelijk Groningen, Twente en Brabant-Noord geldt dat zij in een hogere categorie vallen.

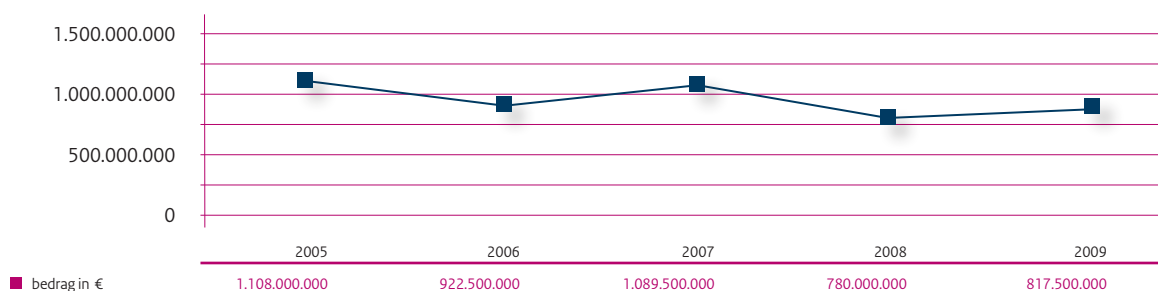
Tabel 6.3 Doormeldreden verdachte transacties

Doormeldreden	2009		2008	
	aantal	aandeel in totaal	aantal	aandeel in totaal
VROS	12.591	39%	28.623	52%
Eigen onderzoek	9.819	31%	15.039	28%
LOvJ	9.442	29%	10.527	19%
CJIB	248	1%	416	1%
Totaal	32.100	100%	54.605	100%

De daling met 22.505 verdachte transacties wordt vooral veroorzaakt door een afname in het aantal VROS-doormeldingen. In totaal zijn op basis van deze doormeldreden ruim 16.000 transacties minder verdacht verklaard. Een lager aantal meldingen ligt voor een belangrijk deel aan deze daling ten grondslag. Het aandeel eigen onderzoek is met ruim 5.000 doormeldingen gedaald. De FIU-Nederland heeft echter het afgelopen jaar niet stilgezeten, maar heeft haar capaciteit ingezet op verschillende terreinen, zoals in de introductie te lezen is.

Hoewel het aantal ingediende LOvJ-verzoeken in 2009 nagenoeg gelijk is gebleven ten opzichte van 2008 (zie tabel 6.5), is het aantal verdachte transacties op basis van deze verzoeken gedaald. Dit betekent dat de FIU-Nederland minder transacties heeft kunnen koppelen aan subjecten die bij de opsporingsinstanties in een onderzoek worden bekeken.

Grafiek 6.3 Bedrag in € gemoeid met verdacht uitgevoerde transacties 2005-2009

Ondanks de afname van het aantal verdachte transacties, is het totaalbedrag in 2009 met 5% gestegen. Dit lijkt een opvallende ontwikkeling, maar een verklaring ligt voor de hand. De daling bij de verdachte transacties ligt voor 98% bij de money transfers, waarbij over het algemeen lage bedragen worden verzonden of ontvangen. De impact van deze daling op het totaalbedrag is dus niet zo groot. De money transfers nemen in 2009 slechts 6% van het totaalbedrag voor hun rekening. Daarentegen heeft de FIU-Nederland meer transacties van de vrije beroepsbeoefenaars doorgemeld als verdacht. Dit zijn over het algemeen transacties met hoge bedragen, waardoor het totaalbedrag oploopt. De vrije beroepsbeoefenaarstransacties zijn dan ook verantwoordelijk voor 48% van het totaalbedrag.

Tabel 6.4 Doorgemelde verdachte transacties per opsporingsdienst ^{6/}

Opsporingsdienst ^{7/}	2009				2008			
	eigen onderzoek	matches	LOvJ-verzoeken	2009 totaal	eigen onderzoek	matches	LOvJ-verzoeken	2008 totaal
<i>FinEC-regio's</i>								
Hollands Midden	303	266	98	667	10	657	23	690
Flevoland	22	346	78	446	235	523	234	992
IJsselland	75	73	198	346	29	390	351	770
Kennemerland	29	171	104	304	54	478	318	850
Gelderland-Midden	33	138	44	215	107	556	12	675
<i>Overige politieregio's</i>								
Rotterdam-Rijnmond	1.408	3.431	295	5.134	1.315	6.484	82	7.881
Amsterdam-Amstelland	918	1.729	829	3.476	3.613	3.906	1.958	9.477
Haaglanden	450	645	449	1.544	1.219	1.728	726	3.673
Midden- en West-Brabant	172	656	55	883	107	2.357	42	2.506
Utrecht	111	417	107	635	186	601	91	878
Zuid-Holland-Zuid	111	331	118	560	161	1.037	5	1.203
Zaanstreek-Waterland	21	415	29	465	27	1.115	286	1.428
Limburg-Zuid	211	230	4	445	141	1.075	6	1.222
Noord-Holland-Noord	17	196	218	431	180	723	276	1.179
Brabant-Noord	13	364	50	427	121	1.253	5	1.379
Zeeland	45	194	152	391	862	748	29	1.639
Brabant-Zuid-Oost	20	212	56	288	70	441	27	538
Twente	6	247	11	264	2	312	37	351
Groningen	8	97	101	206	21	392	169	582
Friesland	68	105	18	191	2.368	322	518	3.208
Noord- en Oost-Gelderland	24	97	25	146	1	592	9	602
Limburg-Noord	5	108	18	131	47	525	0	572
Gelderland-Zuid	9	85	26	120	914	550	16	1.480
Drenthe	1	41	44	86	0	325	144	469
Gooi en Vechtstreek	7	52	2	61	7	88	0	95
<i>Andere opsporingsdiensten</i>								
Interne doormeldingen	8.376	286	4.173	12.835	12.998	433	6.764	20.195
FIOD	1.374	1.030	1.806	4.210	1.816	1.641	1.109	4.566
KLPD Overig	230	1.378	1.165	2.773	100	3.515	1.309	4.924
Koninklijke Marechaussee	137	881	952	1.970	291	1.710	1.157	3.158
KLPD DNR	718	88	1.115	1.921	2.604	497	893	3.994
Overige BODen	11	504	925	1.440	29	1.006	243	1.278
Totaal	14.933	14.813	13.265	43.011	29.635	35.980	16.839	82.454

^{6/}

Een verdachte transactie kan worden doorgemeld naar verschillende regio's. Het totale aantal doormeldingen overtreft daardoor het totale aantal unieke verdachte transacties.

^{7/}

Deze tabel is gebaseerd op de regio van doormelding. De figuur 6.2 is gebaseerd op de regio van transactie.

De FIU-Nederland is in 2008 een samenwerking aangegaan met de vijf pilotregio's van het versterkingsprogramma FinEC. Dit versterkingsprogramma is in het leven geroepen om de bestrijding van financiële criminaliteit in Nederland naar een hoger niveau te tillen. Deze vijf politieregio's, ook wel FinEC-regio's genoemd, zijn in tabel 6.4 apart weergegeven.

De afname in het totaal aantal verdachte transacties is bij alle politieregio's en andere opsporingsdiensten zichtbaar. Dit geldt specifiek voor de verdachte transacties op basis van matches.

Negen politieregio's, waaronder de FinEC-regio's Hollands Midden en Gelderland-Midden, en de overige BODen hebben in 2009 meer verdachte transacties op basis van een LOvJ-verzoek ontvangen dan het jaar daarvoor. Zeven van deze regio's, inclusief beide FinEC-regio's, hebben in 2009 meer LOvJ-verzoeken ingediend dan in 2008 (zie de tabel 6.5) met dus een positief resultaat als gevolg.

De doormeldingen op basis van LOvJ-verzoeken naar de FinEC-regio's Kennemerland en Flevoland behoeven enige nuancering. In 2008 heeft de FIU-Nederland naar aanleiding van dertien LOvJ-verzoeken van Kennemerland transacties verdacht kunnen verklaren, waarbij één verzoek ruim 180 verdachte transacties als resultaat had. In 2009 heeft de FIU-Nederland op 23 LOvJ-verzoeken een positief antwoord kunnen geven. Echter deze verzoeken hebben tot een kleiner aantal verdachte transacties geleid. Voor Flevoland geldt eenzelfde situatie. In 2008 waren negen LOvJ-verzoeken goed voor ruim 230 verdachte transacties, waarvan twee verzoeken met respectievelijk ruim 120 en 60 verdachte transacties. In 2009 leiden elf verzoeken tot 'slechts' een kleine 80 verdachte transacties. Dit geeft aan dat een nauwere samenwerking niet altijd hoeft te leiden tot een toename in het aantal verdachte transacties.

Wanneer verder specifiek wordt ingezoomd op de FinEC-regio's, blijkt dat naar Hollands Midden en IJsselland in 2009 meer transacties op basis van eigen onderzoek zijn doorgemeld dan in 2008. Hollands Midden heeft een cluster van bijna 300 verdachte transacties ontvangen, waarbij verschillende personen geld versturen naar onder andere Zuid-Amerika. De FIU-Nederland heeft het vermoeden dat deze transacties in verband staan met de handel in verdovende middelen.

De verdachte transacties die de FIU-Nederland op basis van eigen onderzoek naar IJsselland heeft gestuurd, zijn een direct resultaat van de FinEC-samenwerking.

Tabel 6.5 Ingediende LOVJ-verzoeken

Politieregio	2009	2008	Opsporingsdienst	2009	2008
Kennemerland	54	36	FIOD	371	262
IJsselland	44	49	KMar	124	113
Hollands Midden	36	24	KLPD	114	136
Flevoland	23	14	Sociale Recherche	68	46
Gelderland Midden	10	6	SIOD	41	37
			Overigen	24	25
Amsterdam-Amstelland	99	142	Nationale Recherche	8	14
Rotterdam-Rijnmond	50	36	AID	5	7
Haaglanden	47	37	Bovenregionale Recherche	3	2
Drenthe	30	18	Rijksrecherche	1	6
Noord Holland Noord	26	18	Totaal	759	648
Utrecht	21	18			
Zeeland	16	11			
Groningen	14	25			
Brabant Zuid-Oost	13	8	Het totale aantal LOVJ-verzoeken dat de FIU-Nederland heeft ontvangen vanuit de 25 politieregio's, is met 563 nagenoeg gelijk aan het aantal LOVJ-verzoeken in 2008, namelijk 565. Er treden wel verschuivingen op per politieregio. Het totale aantal verzoeken, dat wil zeggen inclusief de verzoeken vanuit andere (bijzondere) opsporingsdiensten, stijgt in 2009 met 9% van 1.209 naar 1.322.		
Brabant Noord	12	8			
Limburg Zuid	12	6			
Friesland	11	29			
Midden- en West Brabant	10	15			
Zaanstreek-Waterland	9	12			
Gelderland Zuid	8	11			
Noord- en Oost Gelderland	8	11			
Twente	6	24			
Zuid-Holland Zuid	3	7			
Gooi- en Vechtstreek	1	0			
Limburg Noord	0	0			
Totaal	563	565			

Op IJsselland na, hebben de FinEC-regio's in 2009 meer LOVJ-verzoeken ingediend dan in 2008. Dit heeft echter alleen bij Hollands Midden en Gelderland-Midden tot een toenemend aantal verdachte transacties geleid. IJsselland heeft weliswaar minder verzoeken ingediend, maar in die verzoeken zijn wel meer subjecten en/of adressen opgevraagd. In totaal heeft IJsselland bijna 400 subjecten en/of adressen opgevraagd ten opzichte van bijna 300 in 2008. Helaas heeft dit niet geleid tot meer doormeldingen.

6.3 Money transferaanbieders

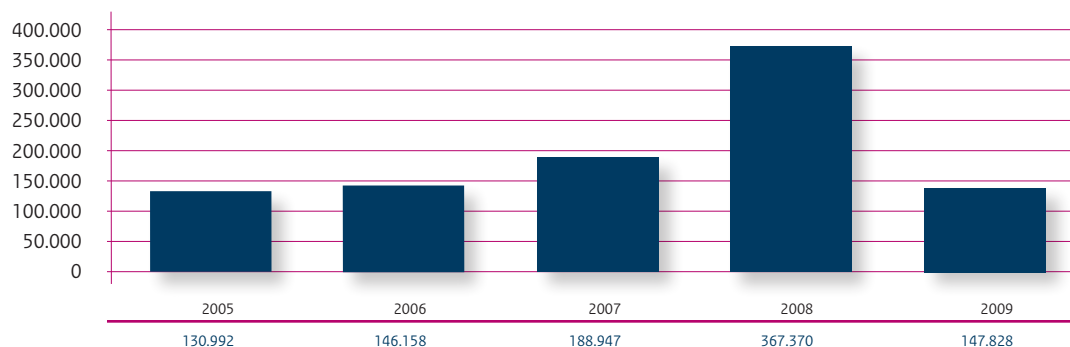
Introductie

In 2009 vindt een afname plaats van het aantal money transfermeldingen. Dit was tot op zekere hoogte ook wel de verwachting, na het recordaantal meldingen in 2008. Echter, wanneer deze piek meldingen in 2008 buiten beschouwing wordt gelaten, is in 2009 nog steeds sprake van een daling ten opzichte van eerdere jaren. Een eenduidige verklaring voor de daling is er niet, want er hebben zich de afgelopen jaren diverse ontwikkelingen voorgedaan binnen de sector, die een rol van betekenis kunnen spelen bij de daling. Hierbij kan worden gedacht aan ontwikkelingen aan zowel de aanbod- als de vraagzijde van de money transfermarkt, maar ook op het terrein van wet- en regelgeving. Een factor die zeker een rol speelt, is het uit de markt treden van een grootmelder in augustus 2008. In totaal verrichtte deze grootmelder in 2008 zo'n 210.000 meldingen, inclusief de bulk. Onduidelijk is in welke mate de ruimte die het vertrek van deze speler heeft gecreëerd binnen de money transfermarkt, wordt benut door concurrerende marktpartijen. Het antwoord op die vraag kan bijdragen aan het kunnen duiden van de daling. Het is voor de FIU-Nederland

echter een moeilijke vraag om te beantwoorden, omdat zij alleen zicht heeft op meldingen van ongebruikelijke transacties. Zij ontvangt geen informatie over het totaal van money transfers dat wordt uitgevoerd. Zo kan de FIU-Nederland wel constateren dat er sinds het vertrek van de bovengenoemde grootmelder een grote aanwas is geweest van nieuwe money transferkantoren, maar het is onduidelijk in hoeverre deze nieuwe kantoren hetzelfde volume aan money transfers verrichten als de gewezen grootmelder. In dit kader is het relevant om de opkomst van de zogenoemde shop-in-shops als aanbieders van money transfers te vermelden. Een shop-in-shop verwijst in dit verband naar een constructie, waarbij er in een reeds bestaande winkelruimte een mogelijkheid wordt gecreëerd om money transfers te verrichten. Tot afgelopen jaar waren het met name reisbureaus, belwinkels en tabakszaken die shop-in-shops huisvestten. Sinds 2009 begeven ook videotheken zich op dit marktterrein. In 2009 registreerde de FIU-Nederland ruim 800 meldingen die werden uitgevoerd bij zo'n 50 videotheken. De meldingen betreffen hoofdzakelijk uitgaande money transfers, waarbij Nigeria geldt als het meest voorkomende bestemmingsland. De eigenaren van shop-in-shops, ook wel subagenten genoemd, zijn niet vergunningsplichtig. Zij staan dan ook niet met naam en toenaam geregistreerd in het Wgt-register van DNB. Evenmin worden ze gescreend door DNB, of zijn ze meldplichtig. Ongebruikelijke money transfers die bij hen worden verricht, moeten worden gemeld door de desbetreffende agent en door de provider ^{8/}. De FIU-Nederland signaleert risico's ten aanzien van de constructie van de shop-in-shops. Ten eerste brengt de beperkte transparantie voor de toezichhouder ten aanzien van de eigenaren van de shop-in-shops integriteitsrisico's met zich mee. Ten tweede zijn shop-in-shops geen financiële instellingen, waardoor in veel gevallen de affiniteit en de bekendheid van het personeel met de risico's ten aanzien van witwassen en terrorismefinanciering minder groot zal zijn dan bij reguliere geldtransactiekantoren. Daarnaast moet er rekening mee worden gehouden dat shop-in-shops, in elk geval voor zover zij geen deel uitmaken van een grotere keten, in beginsel kwetsbaarder zijn voor invloed van derden.

Niet alleen het aantal meldingen van money transfers is het afgelopen jaar gedaald, ook het aantal doormeldingen loopt terug naar het niveau van een aantal jaren geleden. In een jaar van dalende aantallen, is het opvallend dat de verdachte geldstroom naar China in 2009 sterk in volume toeneemt. Deze toename is onder meer het resultaat van de groeiende aandacht die het financiële component van het fenomeen mensenhandel krijgt vanuit zowel de opsporing als van FIU-Nederland. Dit zal verder worden toegelicht bij de bespreking van de geldstromen verderop in deze paragraaf.

Grafiek 6.4 Aantal ongebruikelijke money transfers per registratiejaar 2005-2009

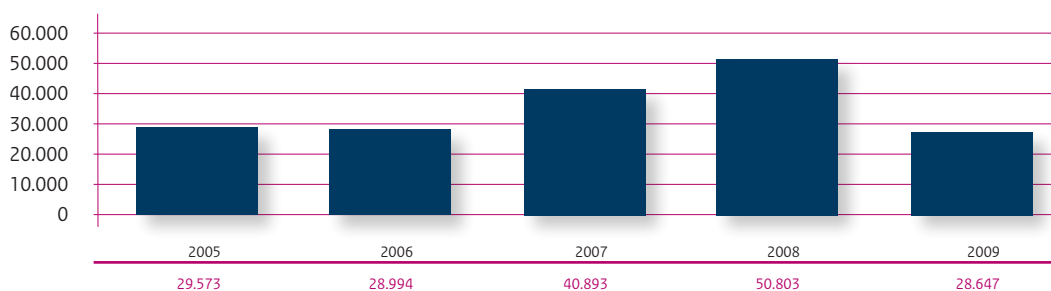

^{8/} Een verdachte transactie kan worden doorgemeld naar verschillende regio's. Het totale aantal doormeldingen overtreft daardoor het totale aantal unieke verdachte transacties.

De reeds eerder genoemde daling van het aantal meldingen in 2009 is terug te zien in grafiek 6.4. De daling ten opzichte van 2008 wordt in elk geval voor een belangrijk deel veroorzaakt door de bulk meldingen die de FIU-Nederland in 2008 registreerde. Ook in vergelijking met het jaar 2007 is sprake van een daling van het aantal meldingen, zij het veel minder sterk dan wanneer vergeleken wordt met 2008. De daling ten opzichte van 2007 komt voor rekening van een afname van het aantal objectieve meldingen. Dit aantal daalt in 2009 met 20% ten opzichte van 2007.

Het aantal instellingen dat 10.000 of meer money transfers heeft gemeld, loopt in 2009 terug van vijf naar vier. De reden hiervoor is het uit de markt treden van een grootmelder in augustus 2008. De vier grootmelders zijn verantwoordelijk voor 78% van de money transfermeldingen. Het totale aantal meldende money transferinstellingen daalt van 32 in 2008 naar 29 in 2009. De gemiddelde doorlooptijd voor objectief gemelde money transfers bedraagt negen dagen. In 2008 bedroeg dit acht dagen.

Grafiek 6.5 Aantal verdachte money transfers per doormeldjaar 2005-2009

Het aantal verdachte money transfers in 2009 benadert het niveau van 2005 en 2006. Ook in die jaren lag het aantal verdachte money transfers rond de 29.000. De daling ten opzichte van 2008 wordt met name veroorzaakt door een afname van het aantal doormeldingen op basis van de match met het VROS-register. Deze daling hangt samen met de sterke afname van het aantal meldingen. De procentuele daling van het aantal gemelde money transfers (-60%) ligt dan ook dicht bij de procentuele daling van het aantal VROS-doormeldingen (-59%).

Verhouding objectief/subjectief

In 2009 wordt 56% van de money transfers gemeld op basis van een subjectieve indicator. De overige 44% wordt gemeld op basis van een objectieve indicator. In 2008 bedroeg het aandeel subjectieve meldingen nog 78%. Dit hoge percentage werd veroorzaakt door de enorme bulk aan money transfermeldingen die dat jaar werd gedaan op basis van de subjectieve indicator. In 2007 bedroeg het aandeel van subjectieve money transfermeldingen 38% en in 2006 bedroeg dit percentage 27%. Wanneer 2008 buiten beschouwing zou worden gelaten, is dus sprake van een toenemend aandeel subjectieve meldingen. Bij de verdachte money transfers daalt het aandeel van de subjectieve indicator van 72% in 2008 naar 61% in 2009. In 2007 bedroeg het aandeel van de subjectieve indicator bij verdachte transacties nog 36% en in 2006 was dit 14%. Wanneer het jaar 2008 buiten beschouwing wordt gelaten, is ook bij de verdachte transacties sprake van een groeiend aandeel van subjectieve meldingen.

Tabel 6.6 Betrokken bedrag verdachte, uitgevoerde money transfers

Jaar	Totaalbedrag	Gemiddeld bedrag*
2009	53.739.500	1.880
2008	81.535.000	1.620
2007	99.216.000	2.430
2006	93.919.500	3.240
2005	109.444.500	3.710

* Het bedrag is afgerond op tientallen euro's.

Het bedrag dat is gemoeid met de verdachte money transfers daalt sterk als gevolg van de grote absolute afname van het aantal doormeldingen. Het gemiddelde bedrag stijgt wel enigszins. Dit heeft te maken met een geslonken aantal subjectief gemelde money transfers in 2009 ten opzichte van 2008 ^{9/}. Wanneer het jaar 2008 buiten beschouwing wordt gelaten, is sprake van een dalend gemiddeld bedrag.

Tabel 6.7 Doormeldreden verdachte money transfers

doormeldreden	2009		2008	
	aantal	aandeel in totaal	aantal	aandeel in totaal
VROS	11.297	39%	27.309	54%
eigen onderzoek	8.354	29%	13.227	26%
LOvJ	8.762	31%	9.881	19%
CJIB	234	1%	386	1%
Totaal	28.647	100%	50.803	100%

In 2009 is sprake van een flinke daling van het aantal verdachte money transfers. Ondanks de absolute daling, stijgt het aandeel van LOvJ-doormeldingen, als gevolg van de sterke daling van het aantal VROS-doormeldingen. Ook het aantal doormeldingen op basis van eigen onderzoeken en op basis van de match met het CJIB-register daalt in 2009.

Geldstromen

Tabel 6.8 Money transfers inkomend versus uitgaand 2009

	Ongebruikelijk	Aantal	Verdacht	Aantal
vanuit Nederland	82%		77%	
Bestemming top 5	Turkije	19.127	Suriname	2.709
	Suriname	10.417	China	2.310
	China	7.032	Dominicaanse Republiek	2.215
	Marokko	6.825	Turkije	2.124
	Dominicaanse Republiek	6.765	Nigeria	1.344
naar Nederland	18%		23%	
Herkomst top 5	Italië	3.263	Verenigde Staten van Amerika	1.049
	Groot-Brittannië	1.709	Italië	609
	Spanje	1.573	Groot-Brittannië	492
	Verenigde Staten van Amerika	1.509	Duitsland	416
	Duitsland	1.476	Spanje	302

^{9/}

Voor meldingen op basis van de objectieve money transfer-indicator geldt een meldgrens van €2.000. Voor meldingen op basis van een subjectieve indicator geldt geen grensbedrag. Zij hebben doorgaans betrekking op bedragen onder de €2.000.

Ongebruikelijke geldstromen

Ondanks het enorme verschil in volume bestaan de ongebruikelijke geldstromen in 2009 evenals vorig jaar voor 82% uit money transfers die worden verstuurd vanuit Nederland naar het buitenland. De meeste uitgaande transacties worden verstuurd naar Turkije. Op één land na – China – bestaat de top 5 uitgaande geldstromen uit dezelfde landen als vorig jaar. Ten opzichte van vorig jaar is Nigeria uit de top 5 verdwenen. Een belangrijke reden dat Nigeria vorig jaar in de top 5 stond, is dat er in dat jaar veel bulkmeldingen waren gedaan over de geldstroom naar Nigeria. Veel van deze meldingen betrekking hadden op eerdere transactie jaren.

18% van de ongebruikelijke geldstromen bestaan uit money transfers die vanuit het buitenland naar Nederland worden verzonden. Evenals vorig jaar staat de geldstroom vanuit Italië bovenaan. De overige landen stonden ook vorig jaar in de top 5 van ongebruikelijke inkomende geldstromen, echter in een andere volgorde.

Verdachte geldstromen

Ook de verdachte geldstromen bestaan grotendeels (77%) uit money transfers die vanuit Nederland naar het buitenland worden verstuurd. Het meest voorkomende bestemmingsland is Suriname. Een wijziging ten opzichte van vorig jaar is de aanwezigheid van China en Nigeria in de top 5. De notering van China in de top 5 van bestemmingslanden van verdachte transacties is een nadrukkelijke vermelding waard. Daarbij is niet alleen de hoge positie van China, maar ook het hoge absolute aantal verdachte transacties een noemenswaardig feit. In 2006 en 2007 was nog sprake van respectievelijk 560 en 543 verdachte money transfers die naar China werden verstuurd. In 2008 vond reeds een forse groei plaats, toen dit aantal steeg naar 1.098 verdachte transacties. In 2009 is sprake van een ruime verdubbeling naar 2.310 verdachte money transfers die naar China worden verstuurd. Deze forse stijging is onder meer het resultaat van nog intensievere aandacht voor het thema mensenhandel en –smokkel vanuit de opsporing en de FIU-Nederland. Wanneer gekeken wordt naar de tien grootste dossiers in relatie tot de verdachte geldstroom naar China, zijn er acht gerelateerd aan mensenhandel en/of mensensmokkel. Ruim driekwart (78%) van de verdachte transacties naar China is het resultaat van LOvJ-verzoeken. Deze verzoeken, die worden ingediend door opsporingsdiensten en die specifiek zijn gericht op bepaalde personen en adressen, leiden in 2009 tot een aantal grote onderzoekdossiers. Het grootste dossier bevat in totaal 405 verdachte transacties in relatie tot China, met een waarde van ruim 1 miljoen euro. De dossiers zijn opgenomen in zogenoemde preweegdocumenten en onderzoeksvoorstellen. Naast mensenhandel- en mensensmokkelonderzoeken die specifiek zijn gericht op China, richt de FIU-Nederland zich op verdachte transacties met betrekking tot een aantal landen waarvan uit de historie is gebleken, dat zij veelvuldig naar voren komen in relatie tot deze criminele activiteiten. De verdachte transacties in relatie tot deze landen worden vergeleken met de bestanden van het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel (EMM). Het EMM, een samenwerkingsverband van verschillende (opsporings)diensten, beschikt over een grote hoeveelheid uiteenlopende informatie, die is gerelateerd aan deze typen misdrijven. In een groot aantal gevallen levert deze bestandsvergelijking een positieve match op, waardoor geldstromen zichtbaar worden. De verdachte transacties worden aan de dossiers van het EMM toegevoegd en bij voldoende verdenking leiden deze tot een onderzoeksvoorstel. Door deze werkwijze wordt er effectief gebruik gemaakt van de verdachte transacties. De methode stelt de FIU-Nederland in de gelegenheid om operationele en tactische ondersteuning te bieden bij opsporingsonderzoeken naar mensenhandel en mensensmokkel. Daarnaast ontstaat er vanwege de financiële informatie een beter beeld van de omvang van mensenhandel en mensensmokkel.

Bijna een kwart (23%) van de verdachte money transfers bestaat uit inkomende transacties. Bovenaan de lijst van herkomstlanden staan de Verenigde Staten. De top 5 herkomstlanden bestaat uit dezelfde landen als in 2009. Wel staan de landen op andere posities dan vorig jaar.

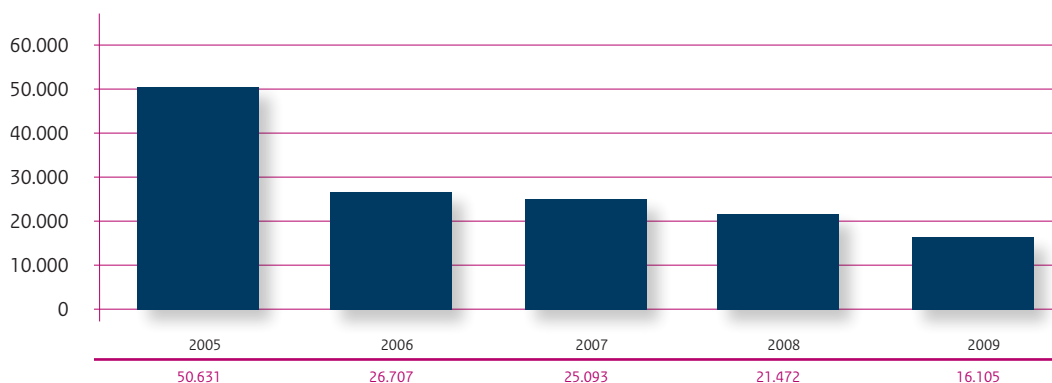
6.4 Kengetallen exclusief money transfers

Introductie

De afgelopen jaren is veel te doen geweest over de meldplicht van de ongebruikelijke transacties niet zijnde money transfers. In 2005 moest de wijziging van een rulebased naar een riskbased indicatorenstelsel zorgdragen voor een flinke daling in de meldingen van de traditionele melders. De indicatoren voor de handelaren in zaken van grote waarde waren in 2008 aan de beurt. De verhoging van het grensbedrag van de objectieve indicator van € 15.000 naar € 25.000 had ook als doel het aantal meldingen te doen slinken, wat voor deze meldegroep een administratieve lastenverlichting zou betekenen. Alleen bij de vrije beroepsbeoefenaars hebben sinds de meldplicht in 2003 geen wijzigingen van de indicatoren plaatsgevonden. De wijzigingen van de indicatoren zijn nog steeds van invloed op het aantal gemelde transacties. Echter, dat er ook andere ontwikkelingen zijn die hierop invloed hebben, leest u in deze paragraaf. De meldingen van de overheid zijn in deze paragraaf alleen meegenomen in de aantallen ongebruikelijk en verdacht. De verdere behandeling van de meldingen van deze groep vindt u in de volgende paragraaf.

Aantallen ongebruikelijk en verdacht

Grafiek 6.6 Aantal ongebruikelijke transacties exclusief money transfers 2005-2009

Sinds de inwerkingtreding van de meldplicht van ongebruikelijke transacties in 1994 (de Wet MOT) is 2009 het derde jaar dat het aantal niet-money transfermeldingen lager is dan 17.000. Alleen in 1994 en 1996 heeft de FIU-Nederland als toenmalig Meldpunt Ongebruikelijke Transacties minder meldingen ontvangen. Na een piek in 2004 van bijna 60.000 meldingen is in 2005, toen de indicatoren zijn gewijzigd, de daling ingezet. Na de forse daling in het eerste jaar na deze wijziging, welke voornamelijk optrad bij de traditionele melders, heeft deze zich licht voortgezet tot iets meer dan 16.000 meldingen in 2009. De afname van het aantal niet-moneytransfermeldingen vanaf 2008 is voornamelijk toe te schrijven aan de handelaren in zaken van grote waarden en in mindere mate de banken.

Kijkend naar het gebruik van de indicatoren dan blijkt de verhouding objectief-subjectief bij de niet-money transfers 53%-47% te zijn. In 2008 was deze verhouding nog 62%-38%. De verschuiving wordt met name veroorzaakt door de daling van het aantal meldingen van handelaren in zaken van grote waarde. Zij melden over het algemeen voornamelijk objectief en hebben in 2009 ruim 4.100 transacties minder gemeld.

Grafiek 6.7 Aantal verdachte transacties exclusief money transfers 2005-2009

De daling van 9% bij de verdachte transacties is voornamelijk zichtbaar bij de geldtransactiekantoren en de banken. Van de overheid, de handelaren in zaken van grote waarden en de vrije beroepsbeoefenaars zijn in 2009 meer transacties doorgemeld dan in 2008.

Bij de verdachte transacties zijn iets meer objectieve indicatoren gebruikt in 2009 dan in 2008. Tegelijkertijd zijn minder transacties, gemeld op basis van de subjectieve indicator, doorgemeld als verdacht. Hierdoor is in 2009 de verhouding objectief-subjectief 29%-71%. Dit is een verschuiving van 4 procentpunten richting de objectieve indicatoren.

Tabel 6.9 Doormeldreden verdachte transacties (exclusief money transfers)

Doormeldreden	aantal	2009		2008	
		aandeel in sub totaal	aantal	aandeel in sub totaal	
Eigen onderzoek	1.465	42%	1.812	48%	
VROS	1.294	37%	1.314	35%	
LOvJ	680	20%	646	17%	
CJIB	14	0%	30	1%	
Totaal	3.453	100%*	3.802	100%*	

* Door afronding telt het totaal niet exact op tot 100%

Ondanks de daling van het totaal aantal verdachte transacties niet zijnde money transfers, heeft de FIU-Nederland wel iets meer transacties op basis van een LOvJ-verzoek doorgemeld. Deze toename is vooral terug te vinden bij de bankmeldingen. Verder heeft de FIU-Nederland in 2009 vooral minder transacties van de geldtransactiekantoren op basis van eigen onderzoek verdacht verklaard.

Traditionele melders

De traditionele melders zijn de instellingen die bijna allemaal al vanaf de inwerkingtreding van de toenmalige Wet Melding Ongebruikelijke Transacties (Wet MOT, nu WWFT) meldplichtig zijn. Het gaat hier om de banken, de geldtransactiekantoren, de casino's, de creditcardmaatschappijen en de overige traditionele melders. Deze laatste groep betreft de assurantietussenpersonen, de beleggingsinstellingen, de effectenbemiddelaars, de levensverzekeraars en de financieringsmaatschappijen.

Banken

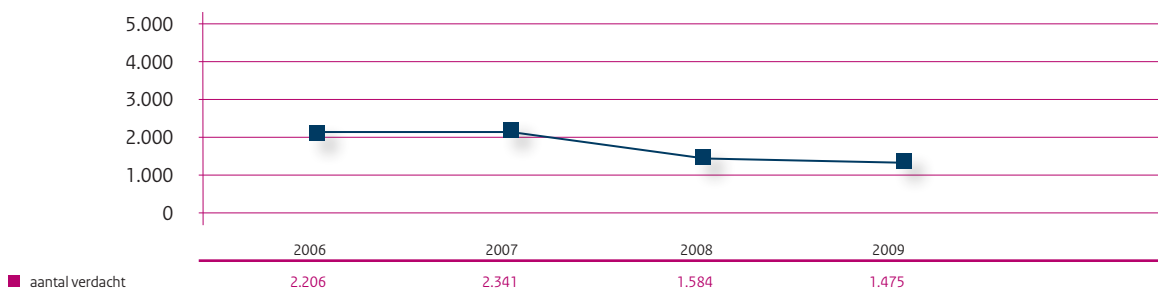
Grafiek 6.8 Aantal ongebruikelijke transacties banken (exclusief money transfers) 2006-2009

De banken hebben in 2009 31% minder transacties niet zijnde money transfers gemeld. De oorzaak van deze daling ligt bij het samengaan van twee banken, waarbij het beleid met betrekking tot het melden van ongebruikelijke transacties is aangescherpt, met minder meldingen tot gevolg.

De FIU-Nederland heeft in 2009 een tiental objectieve banktransacties meer ontvangen dan in 2008, maar tegelijkertijd 32% subjectieve meldingen minder. Hierdoor is de verhouding objectief-subjectief voor de banken gewijzigd van 5%-95% in 2008 naar 7%-93% in 2009. Gemiddeld melden banken de niet-money transfers met een objectieve indicator binnen tien dagen aan de FIU-Nederland. Voor de subjectieve transacties is de gemiddelde doorlooptijd 34 dagen.

Grafiek 6.9 Aantal verdachte transacties banken (exclusief money transfers) 2006-2009

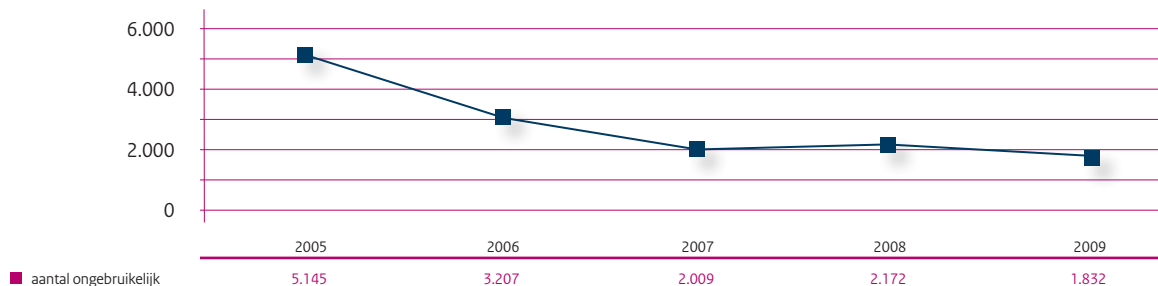
Het aantal verdachte transacties is in 2009, hoewel licht, opnieuw gedaald ten opzichte van 2008. De afname in 2009 is voornamelijk zichtbaar bij de VROS-doormeldingen, zoals te zien is in tabel 6.10. De daling van de gemelde transacties van banken (exclusief money transfers) ligt hieraan ten grondslag. De FIU-Nederland heeft in 2009 nagenoeg net zoveel transacties op basis van eigen onderzoek doorgemeld als in 2008. Het eigen onderzoek neemt dan ook met 52% meer dan de helft van de doormeldingen voor zijn rekening. Het aantal LOvJ-doormeldingen is ten opzichte van het voorgaande jaar met 20% gestegen.

Tabel 6.10 Doormeldreden verdachte transacties banken (exclusief money transfers)

Doormeldreden	aantal	2009		2008	
		aandeel in totaal	aantal	aandeel in totaal	
Eigen onderzoek	765	52%	766	48%	
VROS	419	28%	565	36%	
LOvJ	288	20%	241	15%	
CJIB	3	0%	12	1%	
Totaal	1.475	100%	1.584	100%	

Geldtransactiekantoren

Grafiek 6.10 Aantal ongebruikelijke transacties geldtransactiekantoren (exclusief money transfers) 2005-2009

De geldtransactiekantoren hebben in 2009 opnieuw minder transacties, niet zijnde money transfers, gemeld dan in 2008. Deze daling is volledig toe te schrijven aan een vermindering van de transacties die voldoen aan een objectieve indicator (-68%). In 2009 hebben de geldtransactiekantoren 6% meer subjectieve meldingen verricht dan in 2008. Hierdoor is de verhouding objectief-subjectief dit jaar 12%-88%. In 2008 was dit nog 30%-70%, echter toen had een bepaalde melder een groot aantal transacties gemeld met de objectieve indicator, terwijl dit eigenlijk de subjectieve indicator had moeten zijn. Deze melder is hierop aangesproken en heeft sindsdien haar meldingen aangepast, waardoor het aantal objectieve meldingen in 2009 is gedaald.

De gemiddelde doorlooptijd van de meldingen van geldtransactiekantoren is elf dagen voor de objectieve transacties en vijftien dagen voor de subjectieve transacties. In 2008 was dit respectievelijk veertien en twaalf dagen.

Grafiek 6.11 Aantal verdachte transacties geldtransactiekantoren (exclusief money transfers) 2005-2009

Ook bij de geldtransactiekantoren is een dalende lijn te zien in het aantal verdachte transacties. De daling van 41% ligt nagenoeg geheel bij het eigen onderzoek (zie tabel 6.11). In 2008 heeft de FIU-Nederland bij twee onderzoeken een flink aantal meldingen van de geldtransactiekantoren kunnen doormelden. In 2009 is dit niet het geval geweest. De VROS-doormeldingen zijn daarentegen juist gestegen en hierdoor is deze doormeldreden nu voor 70% van de verdachte transacties van de geldtransactiekantoren verantwoordelijk. Hoewel het aantal doormeldingen op basis van een LOvJ-verzoek is gedaald, is dit met 18% toch de op één na grootste reden van doormelden in 2009.

Tabel 6.11 Doormeldreden verdachte transacties geldtransactiekantoren (exclusief money transfers)

Doormeldreden	aantal	2009		2008	
		aandeel in totaal	aantal	aandeel in totaal	aantal
eigen onderzoek	55	12%	481	61%	
VROS	327	70%	210	26%	
LOvJ	83	18%	97	12%	
CJIB	4	1%	7	1%	
Totaal	469	100%*	795	100%	

* Door afronding telt het totaal niet exact op tot 100%

Casino's

Grafiek 6.12 Aantal ongebruikelijke transacties casino's 2005-2009

Het aantal meldingen van de casino's is de laatste jaren redelijk stabiel. Hoewel licht gedaald, ontvangt de FIU-Nederland nog steeds rond de duizend transacties per jaar. Ook het gebruik van de indicatoren is constant. De verhouding objectief-subjectief is in 2009 voor de casinotransacties 48%-52%. Dit is gelijk met 2008. Gemiddeld duurt het vijf dagen voordat een objectieve transactie aan de FIU-Nederland is gemeld, terwijl een subjectieve melding binnen zes dagen zijn weg naar de FIU-Nederland heeft gevonden. In 2008 was dit voor zowel de objectieve als de subjectieve meldingen vier dagen.

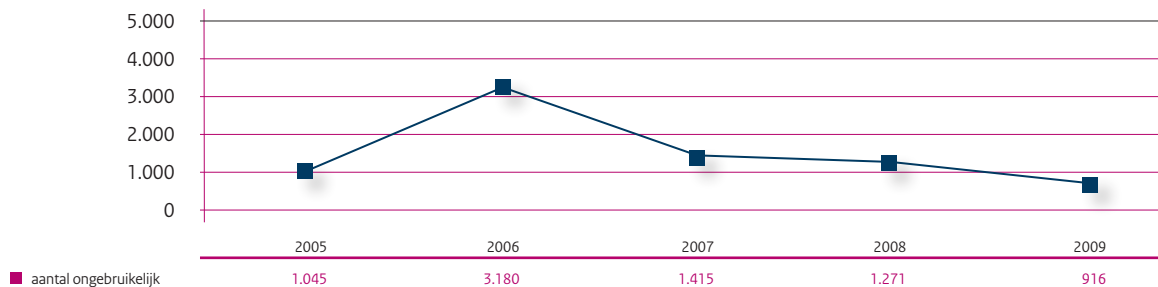
Grafiek 6.13 Aantal verdachte transacties casino's 2005-2009

De laatste jaren heeft de FIU-Nederland tussen de 200 en 250 casinotransacties doorgemeld, met 269 als kleine uitschieter in 2008. In 2009 is tweederde van de verdachte transacties doorgemeld naar aanleiding van de VROS-match. De doormeldredenen LOvJ-verzoeken en eigen onderzoek nemen respectievelijk 16% en 15% voor hun rekening. Ten slotte heeft de FIU-Nederland vier transacties verdacht verklaard op basis van de match met het CJIB.

Creditcardmaatschappijen

Grafiek 6.14 Aantal ongebruikelijke transacties creditcardmaatschappijen 2005-2009

De wijziging in de meldplicht voor de creditcardmaatschappijen van acquirers en issuers ^{10/} heeft niet geleid tot een stijging in het aantal meldingen. Met uitzondering van 2006 melden de creditcardmaatschappijen jaarlijks tussen de 1.000 en 1.500 transacties. Net als in 2008, hebben de creditcardmaatschappijen, op twee transacties na, alle transacties gemeld onder de objectieve indicator. De gemiddelde doorlooptijd van deze transacties is dertien dagen. In 2008 meldden de creditcardmaatschappijen de transacties binnen twaalf dagen.

Grafiek 6.15 Aantal verdachte transacties creditcardmaatschappijen 2005-2009

Opnieuw heeft de FIU-Nederland minder creditcardtransacties verdacht kunnen verklaren dan het voorgaande jaar. De afname komt geheel voor rekening van de VROS-match; op basis van deze doormeldredenen heeft de FIU-Nederland de helft minder doorgemeld dan in 2008.

Overige traditionele melders

Tabel 6.12 Aantal ongebruikelijke en verdachte transacties overige traditionele melders

Sector	2009		2008		2007	
	Ongebruikelijk	Verdacht	Ongebruikelijk	Verdacht	Ongebruikelijk	Verdacht
Effectenbemiddelaars	18	1	1	0	0	0
Levensverzekeraars	9	4	13	5	27	18
Financieringsmaatschappijen	5	4	7	2	11	0
Assurantietussenpersonen	1	1	1	0	1	0
Beleggingsinstellingen	0	0	0	0	2	0
Totaal	33	10	22	7	41	18

^{10/}

De acquirers dragen zorg voor de acceptatie en verwerking van de creditcardtransactie. De issuers zijn verantwoordelijk voor de uitgifte van de creditcards. Tot 2008 lag de meldplicht bij de acquirers, maar sinds de inwerkingtreding van de WWFT is deze verantwoordelijkheid tevens neergelegd bij de issuers.

De overige traditionele melders hebben in 2009 meer transacties gemeld dan in 2008. Deze stijging is geheel toe te schrijven aan de effectenbemiddelaars. Deze groep heeft achttien transacties gemeld. Hiervoor is voor een groot deel één melder verantwoordelijk. In totaal hebben vier effectenbemiddelaars transacties gemeld. Het aantal meldingen van levensverzekeraars loopt in 2009 opnieuw terug.

Handelaren in zaken van grote waarde

Tabel 6.13 Aantal ongebruikelijke en verdachte transacties handelaarsector

Handel in	2009		2008	
	Ongebruikelijk	Verdacht	Ongebruikelijk	Verdacht
Voertuigen	4.573	603	8.727	566
Edelmateriaal	65	72	136	19
Vaartuigen	44	7	110	12
Antiek	13	0	8	37
Kunst	2	0	2	1
Overige zaken	14	0	1	0
Totaal	4.711	682	8.984	635

Bij de handelaren in zaken van grote waarde is het aantal ongebruikelijke transacties bijna gehalveerd ten opzichte van 2008. Deze daling komt vooral voor rekening van de voertuighandelaren; zij meldden ruim 4.100 transacties minder dan in het voorgaande jaar. De verhoging van de meldgrens van € 15.000 naar € 25.000 per 1 maart 2008 is hiervan een belangrijke oorzaak. In 2008 ontving de FIU-Nederland nog ruim 3.500 transacties - met een objectieve indicator - die een bedrag vertegenwoordigen dat tussen de oude en de nieuwe meldgrens ligt. In 2009 waren dit nog ongeveer 800 transacties. Opvallend is wel dat het aantal 'onterecht' gemelde transacties, dat wil zeggen met een bedrag tussen de € 15.000 en € 25.000 maar met een transactiedatum ná 1 maart 2008, is gestegen van 459 in 2008 naar 556 in 2009. Dit ondanks acties van de FIU-Nederland om met name grootmelders van voertuigtransacties te attenderen op de verhoging van de meldgrens bij de objectieve indicator. Begin 2010 heeft de FIU-Nederland de gehele meldergroep een brief doen toekomen waarin nogmaals duidelijk wordt gemaakt dat op objectieve gronden alleen transacties van € 25.000 of meer gemeld hoeven te worden.

Opmerkelijk is verder dat het aantal transacties dat op basis van een subjectieve indicator is gemeld, in 2009 historisch laag is; slechts 23 transacties werden door de melders zelf in verband gebracht met het vermoeden van witwassen of de financiering van terrorisme. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat een deel van de objectief gemelde transacties een bedrag vertegenwoordigt van minder dan € 15.000. Deze transacties zouden normaliter niet in aanmerking komen voor een melding op grond van een objectieve indicator. Dat dit wel gebeurt, duidt mogelijk op verkeerd indicatorengebruik van melders, waarbij zij verzuimen voor dit soort transacties de subjectieve indicator te hanteren.

Een tweede oorzaak voor de afname van het aantal meldingen moet vermoedelijk gezocht worden in de economische crisis. Het jaar 2009 was een absoluut dieptepunt voor wat betreft het aantal verkopen van nieuwe auto's; dit daalde met maar liefst 22% ten opzichte van 2008¹¹⁷. De FIU-Nederland gaat er vanuit dat dit mede van invloed is op de daling van het aantal meldingen door voertuighandelaren, al is het moeilijk te achterhalen in welke mate deze invloed zich laat gelden.

Ten slotte ontvangt de FIU-Nederland signalen uit de branche dat met name autohandelaren steeds minder vaak contant geld accepteren voor hun zakelijke transacties. Indien dit inderdaad het geval zou zijn, iets wat de FIU-Nederland zelf niet kan verifiëren op basis van haar informatie, zou dit betekenen dat er een zekere preventieve werking uitgaat van de WWFT. Het zou in dat geval een derde reden kunnen zijn voor de daling van het aantal handelarenmeldingen.

¹¹⁷

Bron: BOVAG en RAI. Het aantal verkochte occasions is in 2009 stabiel gebleven ten opzichte van 2008.

De meldplicht voor de groep 'overige handelaren', die per 1 augustus 2008 in werking is getreden naar aanleiding van de derde EU-richtlijn, levert in 2009 veertien transacties op. Dit is meer dan in 2008, maar nog steeds weinig in het licht van de verwachte reikwijdte van de richtlijn, die destijds door het Ministerie van Financiën werd geschat op zo'n 8.000 transacties per jaar ^{12/}.

De doorlooptijd van de objectieve handelarenmeldingen is 27 dagen. De handelaren overschrijden hiermee de wettelijke meldtermijn van veertien dagen.

Ondanks de daling van het aantal meldingen is het aantal verdachte transacties in 2009 gestegen met ruim 7%. In de volgende alinea wordt dit nader verklaard.

Tabel 6.14 Doormeldreden verdachte transacties handelaren in zaken van grote waarde

Doormeldreden	2009		2008	
	Aantal	Aandeel in totaal	Aantal	Aandeel in totaal
eigen onderzoek	255	37%	185	29%
VROS	184	27%	225	35%
LOvJ	240	35%	217	34%
CIIB	3	0%	8	1%
Totaal	682	100% *	635	100% *

* Door afronding telt het totaal niet exact op tot 100%

De FIU-Nederland heeft in 2009 meer transacties doorgemeld op basis van eigen onderzoek. Dit komt voornamelijk doordat vanaf 1 januari 2009 op meer structurele wijze en met een hogere frequentie de nieuw binnengekomen handelarentransacties zijn onderzocht. Deze aanpak toont aan dat er meer rendement te halen valt uit de meldingen van de handelaren, naarmate er meer capaciteit in gestoken wordt. Dat dit niet altijd verwezenlijkt kan worden, ligt aan het feit dat het onderzoek ter verdachtverklaring bij de handelarentransacties nog altijd relatief arbeidsintensief blijft in vergelijking met transacties van andere meldsectoren. De FIU-Nederland moet continu een afweging maken waar de schaarse capaciteit het meest effectief kan worden ingezet.

Ook het aantal doormeldingen naar aanleiding van een LOvJ-verzoek is iets toegenomen. Het aantal VROS-doormeldingen blijft, als gevolg van een lager aantal meldingen, achter ten opzichte van vorig jaar.

Vrije beroepsbeoefenaars

Tabel 6.15 Aantal ongebruikelijke en verdachte transacties beroepsbeoefenaarsector

Sector	2009		2008	
	Ongebruikelijk	Verdacht	Ongebruikelijk	Verdacht
Accountants	617	99	119	33
Advocaten	22	7	19	7
Bedrijfseconomisch adviseurs	50	17	32	3
Belastingadviseurs	92	14	8	2
Bemiddelaars in onroerende zaken	0	0	0	0
Makelaars in onroerend goed	3	0	1	1
Notarissen	389	270	629	343
Onafhankelijk juridisch adviseurs	0	6	9	1
Trustmaatschappijen	5	1	4	0
Totaal	1.178	414	821	390

^{12/}

Bron: Brief van de Minister van Financiën aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal d.d. 22 mei 2006; Evaluatie van de wijziging van de wet Melding ongebruikelijke transacties en de Wet identificatie bij financiële dienstverlening 1993 met het oog op het verplicht-stellen van de identificatieplicht en van de meldingsplicht van ongebruikelijke transacties door handelaren in zaken van grote waarde.

De beroepsbeoefenaars hebben in 2009 ruim 43% meer gemeld dan in 2008. Vooral bij de accountants en de belastingadviseurs is de stijging aanzienlijk, hetgeen hoofdzakelijk het gevolg is van de inkeerregeling. Van de accountantsmeldingen is 55% hieraan te relateren. Bij de belastingadviseurs is dit zelfs driekwart van de meldingen. Van de ruim 400 inkeertransacties is zo'n 61% geregistreerd in het laatste kwartaal van 2009. Dit is een logisch gevolg van het feit dat vooral in de laatste maanden van 2009 veel ruchtbaarheid is gegeven aan de aanscherping van de inkeerregeling per 1 januari 2010. Klaarblijkelijk hebben veel betrokkenen zich juist vóór die datum nog als inkeerder aangemeld, om hogere boetes te voorkomen.

Het notariaat heeft in 2009 aanzienlijk minder gemeld dan in het voorafgaande jaar. De piek in 2008 was onder andere een gevolg van toezichtsactiviteiten door BFT, waardoor enkele notarissen tientallen transacties hebben gemeld. Dit betrof deels achterstallige meldingen, dat wil zeggen met een transactiedatum vóór 2008. Al met al heeft de FIU-Nederland in 2008 zo'n 60 achterstallige notarismeldingen méér ontvangen dan in 2009. Daarnaast is het zeer waarschijnlijk dat de afname van het aantal notarismeldingen te maken heeft met de vrije val van het aantal woningverkoppen in 2009. Volgens cijfers van het Kadaster zijn er in 2009 30% minder woningtransacties verricht dan in 2008.

Tabel 6.16 Bedrag in € gemoeid met uitgevoerde, verdachte transacties beroepsbeoefenaarsector

Sector	2009		2008	
	Uitgevoerd bedrag in €		Uitgevoerd bedrag in €	
Accountants	273.487.000		59.386.000	
Advocaten	390.000		1.197.000	
Bedrijfseconomisch adviseurs	3.492.000		960.500	
Belastingadviseurs	5.656.500		674.500	
Bemiddelaars in onroerende zaken	0		0	
Makelaars in onroerend goed	0		57.000	
Notarissen	144.974.500		239.340.000	
Onafhankelijk juridisch adviseurs	700		150	
Trustmaatschappijen	300		0	
Totaal	428.001.000		301.615.150	

In totaal is er in 2009 ruim 428 miljoen euro betrokken bij de verdachte transacties van de vrije beroepsbeoefenaars. Het grootste deel hiervan (64%) is gemoeid met transacties afkomstig van de accountants. Het hoge bedrag bij de accountantmeldingen is deels te verklaren door de verdrievoudiging van het aantal verdachte transacties bij deze melder groep. Daarnaast wordt het bedrag opgedreven door een klein aantal transacties die elk een waarde van meer dan 30 miljoen euro vertegenwoordigen.

6.5 Overheid

Tabel 6.17 Ongebruikelijke en verdachte transacties overheidssector

Sector	2009		2008	
	Ongebruikelijk	Verdacht	Ongebruikelijk	Verdacht
Douane	2.716	113	1.819	65
Belastingdienst	81	34	55	16
Toezichthouder	1	1	1	1
Totaal	2.798	148	1.875	82

Van de 2.716 douanemeldingen komen er 2.638 voort uit de verordening aangifte liquide middelen ^{13/}. Het aantal meldingen naar aanleiding van deze verordening is daarmee gestegen met 46% ten opzichte van vorig jaar. De 'overige' douanemeldingen zijn gestegen van twaalf vorig jaar naar 78 in 2009. Het betreft voornamelijk meldingen van ongebruikelijke situaties waarbij waardevolle zaken aangetroffen worden, zoals goud en dure horloges of sieraden. Ook zitten hier transacties bij van subjecten die bij controle door de douane een geldbedrag boven de € 10.000 blijken te vervoeren, maar hiervan geen aangifte hebben gedaan.

Het aantal doormeldingen is flink gestegen ten opzichte van 2008, maar is nog steeds laag in verhouding tot het aantal meldingen. Dat komt omdat de liquide middelenmeldingen veelal betrekking hebben op buitenlandse subjecten en daardoor weinig informatie bevatten die als uitgangspunt kan dienen voor het doen van onderzoek ter verdachtverklaring. Het grootste deel (61%) van de verdachte transacties is doorgemeld op basis van een VROS-hit.

Tabel 6.18 Invoer, uitvoer en doorvoer van contanten in aantallen en bedragen 2009

Soort melding	Aantal	Totaalbedrag	Gemiddeld bedrag
Contante invoer Nederland	824	49.106.000	59.600
Contante uitvoer Nederland	923	25.379.000	27.500
Contante doorvoer Nederland	891	41.196.000	46.200
Totaal	2.638	115.681.000	43.900

Het afgelopen jaar heeft de douane gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de meldingen, daar waar het gaat om het invullen van het herkomst- en bestemmingsland. Daarom is de FIU-Nederland nu in staat om behalve de in- en uitvoer van liquide middelen ook de doorvoer te onderscheiden in de aangeleverde transacties. Dit zijn transacties waarbij het subject vanuit of naar een niet-EU land reist en daarbij Nederland slechts aandoet als tussenstop. Ongeveer een derde van de 2.638 liquide middelentransacties betreft een doorvoer. Het bijbehorende bedrag van circa 41,2 miljoen euro blijft dus niet in Nederland.

Evenals vorig jaar is het gemiddelde invoerbedrag veel groter dan het gemiddelde bedrag dat Nederland verlaat.

Tabel 6.19 Geldstromen top 5 2009

Invoer naar Nederland			
Herkomst	Aantal	Totaal in €	Gemiddeld in €
Nigeria	273	26.815.000	98.000
Egypte	122	5.191.000	43.000
Ghana	79	4.228.000	54.000
Libië	65	3.158.000	49.000
Syrië	31	1.534.000	49.000
Uitvoer uit Nederland			
Bestemming	Aantal	Totaal in €	Gemiddeld in €
Turkije	196	4.624.000	24.000
China	81	1.711.000	21.000
Marokko	66	1.156.000	18.000
Egypte	47	1.109.000	24.000
Iran	47	1.041.000	22.000

^{13/} Verordening betreffende de controle van liquide middelen die de Gemeenschap binnenkomen of verlaten (verordening (EG) Nr. 1889/2005)

De geldstroom die vanuit Nigeria Nederland binnenkomt is, evenals vorig jaar, het grootst. In veel aangiftes geven de betrokken subjecten aan het geld te willen gebruiken voor de aanschaf van vrachtwagens en auto's. Egypte, Ghana en Syrië waren vorig jaar ook in de top-5 herkomstlanden te vinden. Opvallend is de geldstroom vanuit Libië. Dit land stond vorig jaar op een zestiende plaats in de lijst van herkomstlanden en speelde daarmee geen rol van betekenis. In 2009 bezet Libië een vierde plaats met 65 aangiftes liquide middelen, waarbij een bedrag van ruim 3,1 miljoen euro is gemoeid. Ook in deze aangiftes komt overwegend het kopen van vervoermiddelen naar voren als bestemming van het geld.

In de top-5 bestemmingslanden zijn China en Iran nieuw ten opzichte van vorig jaar. Dit ten koste van Hongkong en Rusland, die uit de top-5 zijn verdwenen. Bij de uitvoer naar China zijn vakantie en familieonderhoud veel genoemde redenen in de aangiftes. In de aangiftes betreffende de uitvoer van geld naar Iran geven subjecten uiteenlopende motieven op, zowel van zakelijke- als van persoonlijke aard.

Tabel 6.20 Doorvoer via Nederland

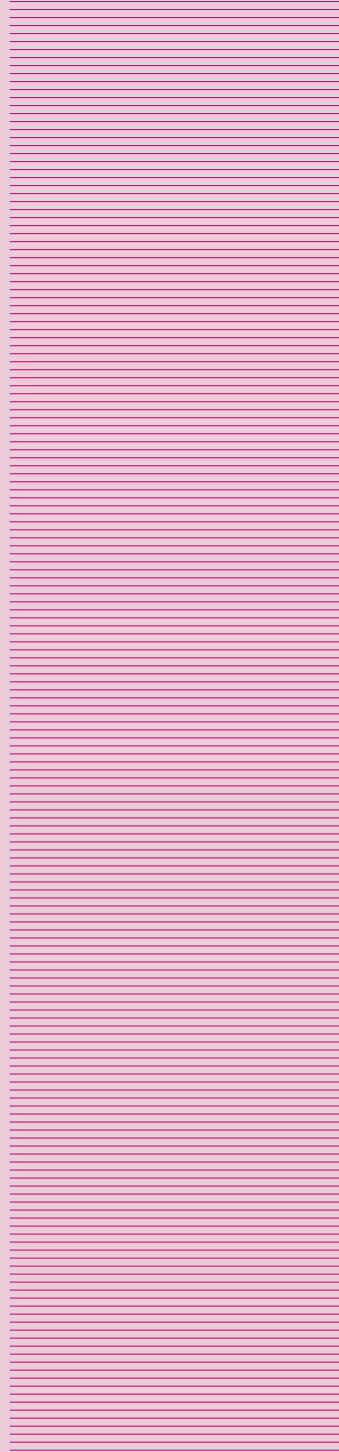
Traject	Aantal	Totaal in €	Gemiddeld in €
Nigeria – Nederland – Duitsland	155	10.734.000	69.000
Nigeria – Nederland – België	54	2.873.000	53.000
Nigeria – Nederland – Brazilië	32	2.885.000	90.000
Roemenië – Nederland – China	26	538.000	21.000
Nigeria – Nederland – Zwitserland	24	3.808.000	159.000

Het grootst is de doorvoerstromen vanuit Nigeria, via Nederland naar Duitsland. Wederom is de aanschaf van vrachtwagens en auto's de voornaamste reden die in de aangiftes wordt genoemd. Eveneens omvangrijk qua bedrag is de doorvoerstromen vanuit Nigeria, via Nederland naar Zwitserland. Bij 20 van de 24 meldingen geeft het subject aan dat het geld bedoeld is om (kleding)stoffen te kopen in Zwitserland. Opvallend is het hoge gemiddelde bedrag bij deze transacties.

Tabel 6.21 Bedrag in € gemoeid met uitgevoerde, verdachte transacties overheidssector

Sector	2009	2008
	Totaalbedrag in €	Totaalbedrag in €
Douane	8.245.300	3.039.000
Belastingdienst	17.377.000	45.987.000
Toezichthouder	74.000	39.500
Totaal	25.696.300	49.065.000

Ondanks de stijging in het aantal doormeldingen, is het betrokken bedrag lager dan vorig jaar. Dit komt doordat het bedrag vorig jaar werd opgestuwd door één transactie met een waarde van bijna 39,5 miljoen euro.

7 Investeren in de toekomst

In het afgelopen jaar heeft FIU-Nederland veel activiteiten uitgevoerd om zo goed mogelijk invulling te geven aan de beleidsdoelstellingen die dit jaar prioriteit hadden. In de voorgaande hoofdstukken is daarvan uitgebreid verslag gedaan. Ook voor 2010 heeft FIU-Nederland weer afspraken gemaakt over de beleidsdoelstellingen die voor dat jaar behaald moeten worden. Dit doet FIU-Nederland in een continu veranderende omgeving. Zo is ook de relevante wetgeving voortdurend aan verandering onderhevig. In dit hoofdstuk wordt eerst kort op deze veranderende wetgeving ingegaan. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de beleidsdoelstellingen en de ambities voor het komende jaar.

7.1 Veranderende wetgeving

De wetgeving waar de FIU-Nederland mee te maken heeft is constant in ontwikkeling. Het betreft wijzigingen in de Wet ter voorkoming van Witwassen en Financieringen van Terrorisme (WWFT) en de Wet Politie Gegevens (WPG).

Wet ter voorkoming van Witwassen en Financieringen van Terrorisme (WWFT)

Op 1 augustus 2008 trad de Wet ter voorkoming van Witwassen en Financieringen van Terrorisme (WWFT) in werking. Met deze inwerkingtreding is het gestelde in de derde EU-Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Europese Raad nationaal verwerkt. Al een jaar na de inwerkingtreding zag een eerste aanpassingsvoorstel het daglicht. Deze wetsaanpassing werd met ingang van 1 januari 2010 van kracht en maakt deel uit van de wijziging van de Wet op het financieel toezicht en enige andere wetten (Wijzigingswet financiële markten 2010). Het wetsvoorstel betreft onder andere wijzigingen die voortvloeien uit door de toezichthouders en marktpartijen aangedragen knelpunten. Naast een beperkt aantal onderwerpen met een beleidsmatig karakter bevat dit wetsvoorstel voornamelijk wijzigingen van technische aard. Het is de bedoeling dat periodiek een voorstel met wijzigingen op het terrein van de financiële markten wordt voorbereid. De voorbereidingen voor een opvolgend wetsvoorstel, dat is beoogd om in werking te treden medio 2011, zijn in het voorjaar van 2009 reeds begonnen.

In hoofdstuk VII van het eerste wijzigingsvoorstel wordt ingegaan op de WWFT. De FIU-Nederland is betrokken bij het tot stand komen van het aanpassingsvoorstel en heeft, net als andere ketenpartners het wetsvoorstel ter aanpassing van commentaar voorzien.

Hoofdpunten van de wijziging zijn:

- Ook ten aanzien van betaaldienstagenten en betaaldienstverleners die geen financiële instelling zijn in de zin van artikel 1:1 Wet op het financieel toezicht is een vereenvoudigd cliëntenonderzoek mogelijk;
- Een cliëntenonderzoek kan ook worden overgenomen van betaaldienstagenten en betaaldienstverleners die geen financiële instelling zijn in de zin van artikel 1:1 Wet op het financieel toezicht;
- De instelling van wie een cliëntenonderzoek wordt overgenomen dient de identificatie- en verificatiegegevens “onverwijld” ter beschikking te stellen;
- Het tipping off verbod geldt niet alleen voor de instelling, maar ook voor bestuurders en werknemers van de instelling (artikel 23);
- Ingevolge de huidige artikelen 26 en 27 WWFT kunnen dwangsommen en bestuurlijke boetes niet worden opgelegd aan de beroepsbeoefenaar die “onderworpen is aan tuchtrechtspraak”. Dit wordt vervangen door de beroepsbeoefenaar die “onderworpen is aan bij wet geregelde tuchtrechtspraak”. Hiermee wordt duidelijk dat leden van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) die onder een privaatrechtelijk tuchtrecht vallen, ter zake van overtreding van de WWFT een dwangsom of een bestuurlijke boete opgelegd kunnen krijgen;
- Dwangsommen en bestuurlijke boetes kunnen worden ingevorderd bij dwangbevel;
- In artikel 33 wordt ook de verplichting opgenomen om de gegevens met betrekking tot een Ultimate Beneficial Owner (UBO), de uiteindelijke belanghebbende van een rechtspersoon, vast te leggen.

Wet en Besluit Politiegegevens

Met ingang van 1 januari 2008 is de Wet en het Besluit politiegegevens (WPG en BPG) in werking getreden. Vooral nog was deze wet gericht op de reguliere opsporing. De Bijzondere opsporingsdiensten (BOD's) vielen buiten het bereik van de WPG en het BPG. Om aan deze onwenselijke situatie een einde te maken is een Besluit gepubliceerd in het Staatsblad dat aangeeft dat met ingang van 3 juli 2009 de WPG en het BPG ook van toepassing is op BOD's. Samenwerking tussen reguliere en bijzondere opsporingsdiensten is nu beter mogelijk. Ook maakt het nieuwe Besluit de structurele samenwerking met derden eenvoudiger. Dit vormt een goede basis voor publieke en private samenwerking. Verstrekking van politiegegevens is, onder het bevoegd gezag, onder omstandigheden mogelijk, bij een zwaarwegend algemeen belang en in het kader van de politietoek. Eén en ander staat vermeld in artikel 20 WPG.

7.2 Beleidsdoelstellingen 2010

De beleidsdoelstellingen van de FIU-Nederland voor het jaar 2010 zijn tot stand gekomen middels de governance structuur zoals die voor de FIU geldt. Dat betekent dat er een beleidsbrief is geformuleerd in samenspraak tussen de departementen van Justitie, Financiën en Binnenlandse Zaken, het KLPD en de FIU-Nederland. Deze brief is aangeboden aan de korpsbeheerder van het KLPD en doorgeleid naar de FIU-Nederland die vervolgens middels het jaarplan 2010 deze beleidsdoelstellingen operationaliseert. Kijkend naar de beleidsdoelstellingen voor 2010 zijn daarin de volgende belangrijke lijnen te ontdekken:

- De FIU-Nederland investeert in de keten die loopt van toezichhouders tot en met opsporing en vervolging. Hiertoe worden veel ontmoetingen georganiseerd.
- De FIU-Nederland investeert in het onderzoeken van nieuwe trends en ontwikkelingen op het domein bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme. Hiertoe worden de nodige analyses uitgevoerd en kennisdocumenten ontwikkeld.
- De FIU-Nederland vervult een actieve rol in internationaal verband. Hiertoe gaat de FIU-Nederland samenwerkingsprojecten met buitenlandse partners aan en participeert ze actief in de diverse internationale overlegvormen.
- De FIU-Nederland gaat een meldpunt inrichten ten behoeve van de zogeheten BES-eilanden in verband met de staatkundige hervormingen op de Nederlandse Antillen.
- De FIU-Nederland ontwikkelt zich verder als professionele organisatie. Dit impliceert onder meer dat in 2010 het nieuwe ICT-systeem in gebruik genomen gaat worden.

Van belang is dat de FIU-Nederland zich wil profileren als een proactieve, betrouwbare partner in de keten met veel expertise.

7.3 Vooruitblik

De ambitie van de FIU-Nederland is om in 2010 de samenhang en de afstemming tussen de ketenpartners op regionaal, landelijk en internationaal niveau te verbeteren. De FIU-Nederland is voor haar taakuitvoering in belangrijke mate afhankelijk van de collega-organisaties waarmee in de strafrechtketen wordt samengewerkt (onder meer politie en OM).

Het beleid van de FIU-Nederland zal zich meer richten op proactief optreden. Het vroegtijdig signaleren van risico's met betrekking tot witwassen en terrorismefinanciering en het preventief interveniëren krijgen meer prioriteit. Om effectief invulling te geven aan een meer proactieve wijze van optreden is het noodzakelijk goed op de hoogte te zijn van (toekomstige) risico's en ontwikkelingen. Wat gebeurt waar, door wie en waarom daar? Welke trends en ontwikkelingen zijn er? Dit zijn belangrijke vragen.

Volledige transacties met een hoog onderzoekspotentieel zijn essentieel voor de informatiepositie van de FIU-Nederland. Het veredelen van deze (transactie)informatie zal meer procesmatig verlopen binnen de organisatie. Informatie is dan verbindend voor de processen. De verwachting is dat de FIU-Nederland door deze manier van werken een efficiëntieslag kan maken.

Het lang verwachte automatiseringssysteem GoAML zal volgens planning in het vierde kwartaal operatio-

neel zijn. Dit gaat helpen om professioneler en efficiënter te werken. De implementatie van dit systeem zal grote impact hebben op de organisatie.

2010 is een jaar waarin veel verwacht wordt van landelijke intensiveringsprogramma's voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit, waarbij een sterke nadruk ligt op de aanpak van malversaties in vastgoed. De FEC-raad wil nationaal de samenwerking initiëren en ondersteunen. In 2010 wordt door FIU-Nederland geïnvesteerd in samenwerking met opsporingspartners met wie afspraken gemaakt worden over wederzijdse inspanningen. Dit gebeurt in nauw overleg met de Landelijk Officier van Justitie belast met de bestrijding van witwassen en de financiering van terrorisme. De pilotregio's binnen het FinEC-programma vormen hiervoor een goed startpunt.

Internationaal blijft de FIU-Nederland investeren in samenwerking middels de bestaande structuren. Het Nederlandse voorzitterschap van de FATF in 2009-2010 speelt hierin natuurlijk een belangrijke rol. Het inrichten van een meldpunt op de BES-eilanden zal door middel van een plan van aanpak gestalte gaan krijgen.

In 2010 zal de FIU-Nederland beheersmatig worden ondergebracht bij de Dienst IPOL van het KLPD. Op basis van de WWFT rust de beleidsmatige verantwoordelijkheid voor de FIU-Nederland bij de ministers van Justitie en Financiën. Op basis van internationale wet- en regelgeving worden strikte eisen gesteld aan Financial Intelligence Unit's. Enkele van deze eisen hebben betrekking op de zelfstandigheid, onafhankelijkheid en herkenbaarheid van een FIU. Het doel is de FIU-Nederland op een zodanige wijze te positioneren dat zij beheersmatig deel uitmaakt van de Dienst IPOL van het KLPD en tegelijkertijd de onafhankelijkheid, herkenbaarheid en zelfstandigheid heeft die nodig is voor het uitvoeren van haar wettelijke taken. Door de huidige wijze van organisatie (inclusief privacywaarborg) van FIU-Nederland binnen het KLPD en duidelijke en voortdurende communicatie hierover is de input gegarandeerd en wordt de output richting de opsporing geoptimaliseerd.

Ons doel is helder, namelijk het realiseren van een professionele, efficiënte intelligence organisatie die (inter)nationaal herkenbaar is en gevonden wordt door onze ketenpartners.

8 De organisatie FIU-Nederland

Dit laatste hoofdstuk schetst het algemeen profiel van de FIU-Nederland: haar missie, haar visie en haar interne opbouw. Daarnaast wordt kort het personeelsbeleid besproken.

8.1 Profiel FIU-Nederland

Het doel van de FIU-Nederland is nationaal en internationaal een bijdrage te leveren aan de versterking van de kwaliteit van opsporing en vervolging en het voorkomen en bestrijden van misdaad; in het bijzonder misdaden omtrent witwassen en de financiering van terrorisme. Dit doet de FIU-Nederland door het binnen het kader van de geldende wet- en regelgeving ter beschikking stellen van verzamelde, geregistreerde, bewerkte en geanalyseerde transactie-informatie en expertise aan (Bijzondere) Opsporings-, Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in binnen- en buitenland.

Missie

Het is de missie van de FIU-Nederland om misdaad, in het bijzonder witwassen en de financiering van terrorisme, te voorkomen en te bestrijden met het oog op het waarborgen van de integriteit van het (Nederlandse) financiële stelsel.

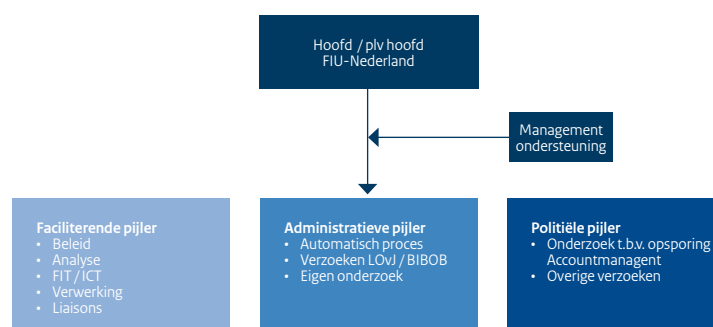
Deze missie wordt bereikt door:

- het beschikbaar stellen aan (Bijzondere) Opsporings-, Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van bij de FIU-Nederland beschikbare, specifieke, actuele en verrijkte transactie-informatie en analyses;
- het informeren van melders en toezichhouders over 'nieuwe' trends, methoden, technieken en typologieën; het beschikbaar stellen van expertise;
- het bouwen aan internationale samenwerking met en tussen andere FIU's en opsporingsdiensten;
- het opbouwen van een actueel en relevant relatiernetwerk.

Visie

De visie van de FIU-Nederland luidt: "Leidend te zijn waar het betreft het tijdig beschikbaar stellen van kwalitatief hoogwaardige producten (zoals transactie-informatie/ inlichtingen, de daarop gebaseerde financiële analyses en expertise) aan de relevante partners in de keten met het oog op de nationale en internationale strijd tegen misdaad, in het bijzonder witwassen en de financiering van terrorisme." Daarmee wordt tevens een wezenlijke bijdrage geleverd aan het waarborgen van de integriteit van de financiële wereld, aan het vertrouwen van het publiek in de ondernemingen en instellingen die de financiële dienstverlening verzorgen en aan de publieke veiligheid.

8.2 Organogram

8.3 Personeelsbeleid

Zonder alle aspecten van het personeelsbeleid van de FIU-Nederland te bespreken volgen hieronder enkele belangrijke ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

Verbreden en verdiepen van kennis en expertise

De FIU-Nederland is zich zeer bewust van de noodzaak van goed opgeleid personeel. Door blijvend te investeren in deskundig personeel is de organisatie in staat kwalitatief waardevolle producten te leveren. Diverse medewerkers hebben in 2009 op hun functie gerichte opleidingen gevolgd en/of congressen bezocht. Daarnaast is er aan het einde van 2009 gekozen voor het samenvoegen van alle informatieverwerkers, tot één groep, los van de pijler waarin zij formeel geplaatst zijn. Hierdoor worden dubbelingen in het werk nog verder teruggedrongen, wordt de inzetbaarheid van de medewerkers verbreed, waardoor de organisatie flexibeler wordt voor wat betreft het uitvoeren van haar taken.

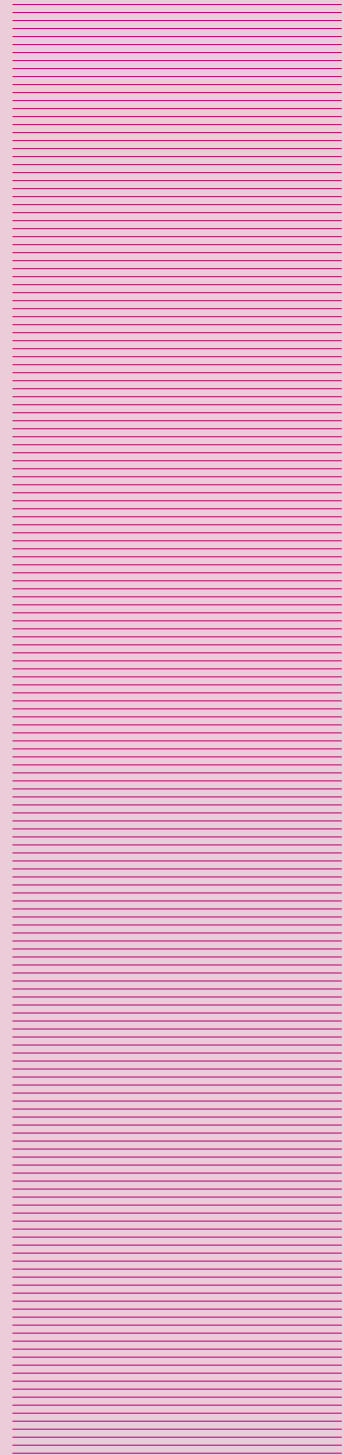
In 2009 hebben de medewerkers van FIU-Nederland een cursus “Wet Politiegegevens” gevolgd. Deze cursus werd door het KLPD georganiseerd. Ook hebben alle medewerkers een online cursus gevolgd voor de omschakeling naar de Basisvoorziening Capaciteitsmanagement (BVCM), welke centraal binnen het KLPD is ingevoerd.

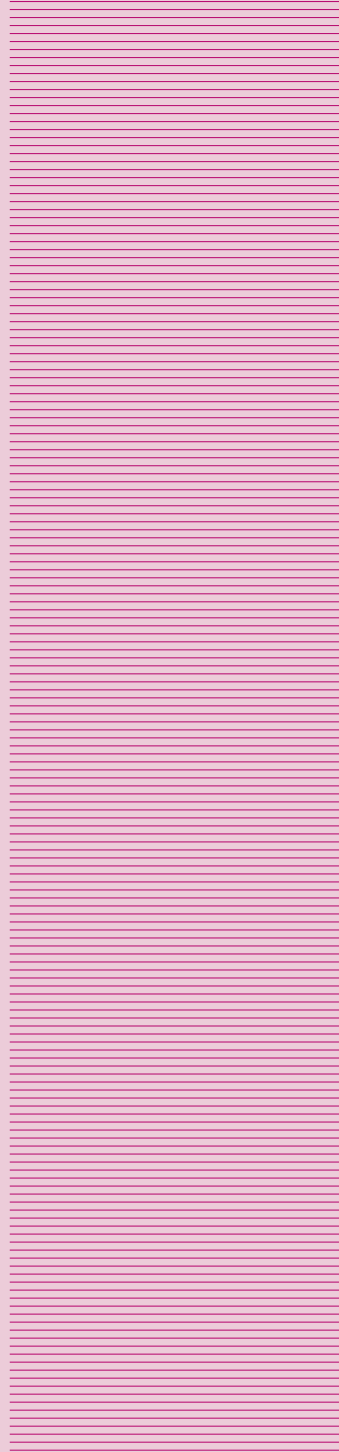
Formatie

De formatie van FIU-Nederland bestaat uit 56 medewerkers. Met betrekking tot het vacaturebeleid, blijft voor de FIU-Nederland bij het selecteren van nieuw personeel een aantal vereisten van belang, zoals de screening, maar ook opleiding en werkervaring spelen een belangrijke rol. In 2009 is het managementteam op volle sterkte gebracht met het aantrekken van een nieuw plaatsvervangend unithoofd.

Ontwikkelingsgericht personeelsbeleid

Ook in 2009 is binnen de FIU-Nederland gewerkt volgens de principes van het “ontwikkelingsgericht personeelsbeleid (OPB)” instrumentarium zoals dat is ontwikkeld door het KLPD. Naar aanleiding van afspraken die medewerkers met hun leidinggevenden maken in de jaarcyclus van het OPB, krijgen medewerkers de gelegenheid om te investeren in hun eigen competenties. Dit naast de functiegerichte opleidingen. De diverse instrumenten binnen het OPB, zoals jaargesprek, persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), competenties en individuele resultaatafspraken zijn gebruikt in de gesprekken tussen medewerkers en leidinggevenden. Hierin wordt ook de link gelegd tussen uit te voeren taken van de organisatie en groei van de individuele medewerker. Bijna alle medewerkers van de FIU-Nederland hebben in 2009 een jaargesprek en/of POP-gesprek gevoerd met zijn of haar leidinggevende.

Bijlage 1 Lijst van gebruikte afkortingen

AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AWF	Analytical Work File
BES	Bonaire, St. Eustatius, Saba
BFT	Bureau Financieel Toezicht
BIBOB	Bevordering integriteitbeoordelingen door het openbaar bestuur
BOD	Bijzondere Opsporingsdienst
BOOM	Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie
BPG	Besluit Politiegegevens
BVCM	Basisvoorziening Capaciteitsmanagement
CIDsi	Criminele Inlichtingen Dienst subject
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
DNB	De Nederlandsche Bank
ESW	Egmont Secure Web
EU	Europese Unie
FATF	Financial Action Task Force
FEC	Financieel Expertise Centrum
FinEC	Programma Financieel Economische Criminaliteit
FinTer	Financiering Terrorisme
FIOD-ECD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst – Economische Controle Dienst
FP	Functioneel Parket
FRL	Financieel Rechercheren leergang
FIU-Nederland	Financial Intelligence Unit Nederland
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IVT	Internet Verdachte Transacties
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LOvJ	Landelijk Officier van Justitie
MOT	Meldpunt Ongebruikelijke Transacties
MRO	Melding Recherche Onderzoek
NOB	Nederlandse Orde van Belastingadviseurs
NVM	Nederlandse Vereniging van Makelaars
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OLL-R	Operationeel Leidinggevenden Leergang-Recherche
OM	Openbaar Ministerie
OPB	Ontwikkelingsgericht Personeelsbeleid
POP	Persoonlijk Ontwikkelingsplan
RIEC	Regionaal Informatie en Expertise Centrum
RTB	Regionaal Transactie Beeld

SOCA	Serious Organised Crime Agency
UBO	Ultimate Beneficial Owner
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
VGTK	Vereniging van Geldtransactiekantoren
VIC	Vastgoed Intelligence Centre
WB	World Bank
Wgt	Wet inzake de geldtransactiekantoren
WPG	Wet Politie Gegevens
WWFT	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Bijlage 2 Witwasjurisprudentie 2009

Crimineel vermogen en de mate van besmetting

Zowel het Gerechtshof te Amsterdam als het Gerechtshof te Arnhem, maar ook de Rechtbank te Haarlem geeft een oordeel over zaken waarbij sprake was van vermenging van legaal vermogen met criminele gelden en de mate van besmetting van dat vermogen.

Het gerechtshof Amsterdam geeft aan dat een redelijke uitleg van de witwasbepalingen met zich meebrengt dat niet elke vermenging moet leiden tot de conclusie dat het gehele vermogen 'besmet' is geraakt. Dat is bijvoorbeeld het geval bij een legaal verkregen vermogen waaraan verhoudingsgewijs slechts een zeer gering deel van criminele herkomst is toegevoegd. In de beroepszaak bij het Hof deed dit geval zich niet voor. De inbreng van het crimineel vermogen was, naar verhouding, van een dergelijke substantiële aard (bijna 3 miljoen euro) dat geacht werd dat het gehele vermogen besmet was geraakt.

Hof Amsterdam, 3 juli 2009, LJN: BJ1687

Het gerechtshof Arnhem gaat in op een verweer dat er bij het aankopen van onroerend goed, geen sprake zou zijn van een criminele herkomst van de gelden. Het hof overwoog hierbij: "Voor zover het juist is, dat gelden van verdachte niet een criminele, maar een legale herkomst hebben, omdat verdachte geld heeft geleend van diverse mensen ..., treedt er vermenging op van legaal verkregen geld en crimineel geld, namelijk de inkomsten uit de bewezen verklaarde hennepkwekerijen en uit de bedrieglijke bankbreuk. Dat nu niet meer precies kan worden vastgesteld welke goederen precies met welk (legaal of illegaal) geld zijn aangeschaft is in deze niet relevant. Gelet op de grote hoeveelheden geld die moeten zijn verdiend met de hennepcultuur en –export, is aannemelijk dat de aanschaf van de vele kostbare goederen in elk geval deels met de criminele gelden zijn gefinancierd."

Hof Arnhem, 23 oktober 2009, parketnummer 21-004960-07.

De rechtbank Haarlem oordeelde dat vermenging van een vermogen met gelden afkomstig uit misdrijven ertoe kan leiden dat het gehele vermogen hierdoor besmet raakt. Het ging in deze zaak over een bedrag van ongeveer 20 miljoen gulden aan criminele gelden, "dat wil zeggen een bedrag van zo'n substantiële omvang dat daarmee het gehele vermogen van [E.]/[C.] moet worden geacht besmet te zijn geraakt. Het op 24 december 2002 ontvangen geldbedrag van [E.]/[C.] ter zake van de verkoop van aandelen [K-H] (in welke vennootschap gedurende 14 maanden grote investeringen zijn gedaan die eveneens bekostigd zijn door [E.]/[C.]) dient dan ook te worden aangemerkt als zijnde afkomstig uit enig misdrijf. Of op voormelde datum de met de criminele gelden rechtstreeks betaalde onroerende goederen al dan niet deel uit maakten van het vermogen van [C.] doet daarbij, anders dan de raadvrouw meent, niet ter zake."

Rechtbank Haarlem, 6 augustus 2009, parketnummers 15-751607-06 en 15-973000-09.

Afkomstig uit enig misdrijf

Het gerechtshof Arnhem deed achtereenvolgens in een drietal zaken uitspraak, met betrekking tot witwassen. Met name ging het hierbij om de rechterlijke vaststelling of het aannemelijk was dat het voorwerp afkomstig was uit enig misdrijf. Op 23 oktober 2009 stonden drie veroordeelden terecht die naar voren gekomen waren uit het opsporingsonderzoek genaamd Waterwilg. De hoofdverdachte GMV werd ook in hoger beroep veroordeeld wegens het stelselmatig negeren van regels zolang dit maar geld oplevert, het hebben van criminele antecedenten en het feitelijk leiding geven aan een criminele organisatie. GMV hield zich bezig met grootschalige hennepcultuur en de export hiervan. Twee medeveroordeelden werden in hoger beroep vrijgesproken. Dit laatste vond plaats ondanks dat er sprake was van onder meer een geldbedrag van ongeveer 1,5 miljoen euro aan onverklaarbare uitgaven, het bezitten van een vuurwapen, het gebruikmaken van meerdere mobiele telefoons, het bezigen van een versluierd taalgebruik, het onderhouden van criminele contacten die bij voorkeur persoonlijk plaatsvonden!

Hof Arnhem, 23 oktober 2009, parketnummers 21-004960-07 en 21-005031-07 en 21-000034-08.

Kort daarna op 11 november veroordeelde hetzelfde hof (in een andere samenstelling) in hoger beroep een persoon die in een periode van een klein jaar een aantal contante betalingen aan een autoverhuurbedrijf deed tot het gezamenlijke bedrag van iets meer dan 8.000 euro. Hij maakte zich hierdoor schuldig aan gewoonte-witwassen. Het oordeel was mede gebaseerd op het feit dat betrokkene (en diens partner) al enkele jaren geen legale inkomsten had, geen spaartegoeden en bankrekeningnummer van betrokkene bekend waren bij de Belastingdienst en betrokkene meerdere malen veroordeeld was voor strafbare feiten. *Hof Arnhem, 11 november 2009, LJN: BK2864.*

Ontneming en witwassen

De wetgever kent geen terugwerkende kracht toe aan de ontnemingwetgeving. De rechtbank in Roermond veroordeelde een persoon wegens overtreding van de Opiumwet en voor gewoonte-witwassen. De rechtbank stelde vast dat veroordeelde wederrechtelijk verkregen voordeel heeft genoten van voor de inwerkingtreding van de ontnemingwetgeving op 1 maart 1993. Dit voordeel maakte ook deel uit van de (latere) witwaspraktijken. In deze zaak heeft veroordeelde Hoger Beroep aangetekend bij het hof te 's-Hertogenbosch. Het hof oordeelde op 17 november 2009 dat nu het voordeel dat hij verkreeg voor 1 maart 1993 ook voorwerp is geweest van zijn witwaspraktijken daarna, dit voordeel ook kon worden ontnomen. Witwassen is een voortdurend delict. Witwassen kan ook plaatsvinden ten aanzien van vermogensbestanddelen die zijn verkregen uit misdrijven die op het moment van het witwassen niet meer kunnen worden vervolgd wegens verjaring.

Hof 's-Hertogenbosch 17 november 2009, LJN: BK3716.

Verdachte money transfers

De rechtbank Groningen deed op 17 december 2009 uitspraak in een zaak waarbij een persoon diverse geldbedragen overmaakte, voor een derde, via money transfers naar de Nederlandse Antillen. Totaal betrof het substantiële bedragen van ruim 200.000 euro en bijna 48.000 Antilliaanse guldens. Voor elke verrichte transactie ontving betrokkene een vergoeding van € 50. Voor een veroordeling ter zake van witwassen moet bewezen worden dat het voorwerp afkomstig is van enig misdrijf en daarnaast de wetenschap daarvan. Het Openbaar Ministerie had een negental omstandigheden (typologieën) aangevoerd die aanknopingspunten bieden voor het vermoeden dat de door de verdachte overgemaakte geldbedragen afkomstig zijn uit enig misdrijf. De rechtbank oordeelde dat deze aanknopingspunten op zich geen wettig bewijs genereren. Ze zijn van algemene aard en werden niet in het strafdossier op enigerlei wijze geconcretiseerd. Een vrijspraak volgde.

Rb. Groningen, 17 december 2009, LJN: BK6970.

Bijlage 3 Indicatorenlijst

Op basis van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) dienen instellingen (melders) ongebruikelijke transacties te melden aan het meldpunt, de FIU-Nederland.

Onderstaande meldindicatoren zijn een hulpmiddel bij het bepalen of een transactie verband houdt met witwassen en/of de financiering van terrorisme. Een transactie is ongebruikelijk wanneer deze voldoet aan één of meerdere indicatoren. Bij objectieve indicatoren is melding verplicht. Bij subjectieve indicatoren is melding verplicht indien de instelling oordeelt dat de situatie in de indicator van toepassing is.

Voor de genoemde bedragen geldt dat zij luiden in euro of de tegenwaarde daarvan in vreemde valuta.

De transacties moeten onverwijld worden gemeld en in ieder geval binnen veertien dagen nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie is vastgesteld.

Kredietinstellingen, financiële instellingen, beleggingsondernemingen, beleggingsinstellingen en geldtransactiekantoren

Objectieve indicatoren

Bo510100	Transacties met (rechts)personen die zijn gevestigd in landen of gebieden, die door de Minister van Financiën en de Minister van Justitie zijn aangewezen als onaanvaardbaar risico voor witwassen of terrorismefinanciering.
Bo510111	Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.
Bo510133	Contante transacties met een waarde van € 15.000 of meer waarbij contante omwisseling in een andere valuta of van kleine naar grote coupures plaatsvindt.

Subjectieve indicator

Bo510211	Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Geldtransfers

Objectieve indicatoren

To510100	Transacties met (rechts)personen die zijn gevestigd in landen of gebieden, die door de Minister van Financiën en de Minister van Justitie zijn aangewezen als onaanvaardbaar risico voor witwassen of terrorismefinanciering.
To510111	Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.
To810141	Contante transacties van € 2.000 of meer waarbij de gelden ter beschikking worden gesteld in de vorm van chartaal geld of cheques, of door middel van een credit- of debetcard, dan wel betaalbaar worden gesteld in de vorm van chartaal geld, cheques of door storting op rekening, tenzij het een transactie betreft door een geldtransactiekantoor dat de afwikkeling van de transactie overlaat aan een ander geldtransactiekantoor waarop de meldingsplicht, bedoeld in artikel 16 van de WWFT, eveneens van toepassing is.

Subjectieve indicator

To510211	Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Levensverzekeraars en assurantiëttussenpersonen

Objectieve indicatoren

- Lo510100 Transacties met (rechts)personen die zijn gevestigd in landen of gebieden, die door de Minister van Financiën en de Minister van Justitie zijn aangewezen als onaanvaardbaar risico voor witwassen of terrorismefinanciering.
- Lo510111 Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.

Subjectieve indicator

- Lo510211 Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Creditcardmaatschappijen

Objectieve indicatoren

- Mo510111 Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.
- Mo510134 Gebruik van de creditcard in verband met een transactie van € 15.000 of meer bij een aangesloten bedrijf in Nederland.
- Mo510137 Contante storting ten gunste van een creditcardrekening van € 15.000 of meer.

Subjectieve indicator

- Mo510211 Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Casino's

Objectieve indicatoren

- Co510111 Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.
- Co510133 Verkoop aan een cliënt van speelpenningen met een tegenwaarde van € 15.000 of meer tegen inlevering van cheques of buitenlandse valuta.
- Co510161 Girale transacties van € 15.000 of meer.
- Co510181 Het in depot nemen van munten, bankbiljetten of andere waarden van € 15.000 of meer.

Subjectieve indicator

- Co510211 Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Handelaren in zaken van grote waarde

Objectieve indicatoren

- Ho510111 Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.
- Ho810141 Transacties waarbij voertuigen, schepen, kunstvoorwerpen, antiquiteiten, edelstenen, edele metalen, sieraden of juwelen verkocht worden tegen geheel of gedeeltelijke contante betaling, waarbij het contant te betalen bedrag € 25.000 of meer bedraagt.

Subjectieve indicator

- Ho510211 Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Overige handelaren

Objectieve indicatoren

Go810111 Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.

Subjectieve indicator

Go810211 Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Vrije beroepsgroepen

Objectieve indicatoren

Vo510111 Transacties die in verband met witwassen aan politie of justitie worden gemeld, moeten ook aan het Meldpunt worden gemeld.

Vo510141 Transacties van € 15.000 euro of meer betaald aan of door tussenkomst van de beroepsbeoefenaar in contanten, met cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen.

Subjectieve indicator

Vo510211 Transacties waarbij aanleiding is om te veronderstellen dat ze verband kunnen houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Colofon

Uitgave	FIU-Nederland Postbus 3016 2700 KX Zoetermeer
Website	www.fiu-nederland.nl
Redactie Vormgeving	FIU-Nederland Casteren Creatie, Den Haag (Eric van Casteren)

Zoetermeer, september 2010
Copyright © 2010 FIU-Nederland Zoetermeer

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen, alsmede behoudens voorzover in deze uitgave nadrukkelijk anders is aangegeven, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt, in enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de FIU-Nederland.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden de auteur(s), redactie en de FIU-Nederland geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

